

LIBRI

PROTESTA E ASPIRATA

Autor:

Xhafer DURMISHI

Përmbajtja

Hyrje

Do të na bashkoj lufta, shoku S.

Nekrologji

Ju u bëtë pronë e brezave

Letër falenderimi për bashkatdhetarët në Nagold

Tre ranë, me mijëra u ngritën

Nga një letër Pajazit Ibrahimit në Australi

Thirrje për demonstratën e parë shqiptare në Vjenë

Tri epitafe

Letër Engjëll Kolanecit

Nga një letër dërguar Faridin Tafallarit

Në pragun e Pranverës 1981

Nga "Programi Aksional i Bashkësisë së klubeve

të punëtorëve shqiptarë nga Jugosllavia në

Evropën Perëndimore"

Letër dërguar delagatëve të Bashkësisë së

Klubeve dhe Rretheve Shqiptare në Evropën

Perëndimore.

Statut i Lëvizjes për Republikën Socialiste Shqiptare

në Jugosllavi

Programi politik i Lëvizjes për Republikë

Mërgimtarët dhe Kosova Republikë

Klubet për punëtorët

Përherë i freskët do të jetë kujtimi për ju dhe ata si ju

Thirrje për demonstratën e parë shqiptare në Suedi

Komiteteve Drejtuese dhe Komiteteve të Rretheve

të LRSSHJ-së

DISA ÇËSHTJE TEORIKE E PRAKTIKE, AFAT-

SHKURTA DHE AFATGJATA TË FORCAVE TONA

TË ORGANIZUARA NË PËRGJITHËSI DHE ATYRE

NË MËRGIM NË VEÇANTI

-Një definicion i shkurtë për nocionin

"forcë e organizuar"

-Akuza e sulme "tronditëse"

-Disa fjalë për Pararojën

-Jashtë ka gjithçka! Jashtë nuk ka asgjë!

- Lufta do të vazhdoj
- Në çfarë plani të vendosen forcat?
- Kah do të pëlças bomba më heret? Kujt do t'i ndihet krisma më larg?
- Gogoli i fraksionizmit
- Pse do të bëhet Kosova Republikë?
- Kur do të bëhet Kosova Republikë?
- Cilat janë detyrat tona?
- A mund të ndodhë një diçka e tretë?
- Në emër të kujt flasim ne që e nxjerrim këtë gazetë?
- Me cilët indikatorë mund të përcillet vullneti i popullit?
- Çka do të bëhet pas Kosovës Republikë?
- Nuk ka gjë më të vështirë, më të mundimshme e më të poshtër se lufta!
- Nuk ka gjë më të ndershme, më fisnike, më të ndritshme se lufta!
- Cili është kursi i anijes sonë dhe cili është ekipazhi i saj?
- A ka mbetur ende diçka tjetër pa u thënë?
- Kush je ti?

ÇËSHTJE RRETH BASHKIMIT

- Bashkimi i llojit të parë
- Cilat motive i paraprijnë këtij bashkimi?
- Bashkimi i llojit të dytë
- Si manifestohen disa vërejtje ndaj bashkimit të llojit të parë?
- Bashkimi i llojit të parë, Varianti i parë
- Bashkimi i llojit të parë, Varianti i dytë
- Ku është burimi i të metave të bashkimit të 17 shkurtit 1982? Pse ekzistojnë ato?
- Po fjala *sinqeritet*?!
- Të ndalemi pak te kritika dhe autokritika
- A njohin rregulla të lojës djemtë e vyeshëm apo kompetentët?
- A jemi me të vërtetë të pangueshëm?
- Si është gjendja momentale?
- A kemi çka me përmbysë prej mbeturinave të së kaluarës tek ne?
- A flasim ne me fjalë të huaja?
- Çka kërkojmë dhe çka do të japim?
- Bashkimi i llojit të dytë, Varianti i parë
- Bashkimi i llojit të dytë, Varianti i dytë
- Konkluzion për përçarjen
- Pse u përçamë?
- Si duken problemet e brendshme?
- Si nisi me humbë harmonia?
- Si duken problemet e jashtme?
- Kryqëzimi i sherreve të brendshme me ato të jashtme
- Kush jemi ne?
- Konkluzion për bashkimin

Nga një letër e H. Gërvallës

Përgjigje në letrën e H. Gërvallës

PËRFUNDIM

- Tri udhëtime në drejtim të vendlindjes
- Udhëtimi i parë në Tiranë
- Kthimi i parë në Shkup pas 17 vitesh
- Kthimi i parë në Kosovë pas 20 vitesh

Shkurtesat kryesore

LNÇKVSHJ - Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare në Jugosllavi

OMLK - Organizata Marksiste-Leniniste e Kosovës

FKP Fronti i Kuq Popullor

PKMLSHJ - Partia Komuniste Marksiste-Leniniste Shqiptare në Jugosllavi

LRSSHJ - Lëvizja për Republikën Socialiste Shqiptare në Jugosllavi

Hyrje

Si anëtarë i Lëvizjes Nacionalçlirimtare të Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare në Jugosllavi, në mesin e korrikut 1981 u gjeta në Shtutgart. Aty kam qëndruar e vepruar pranë Jusuf Gërvallës në gjashtë muajtë e fundit e të jetës së tij. Këta muaj kanë qenë shumë dinamik dhe gjatë qëndrimit me te kam pasur rastin të mësoj gjëra nga ai për aktivitetin e tij sidomos nga janari 1980. Për disa aspekte të veprimtarisë së J.G. në pika shumë të përgjithësuara kam shkruar në maj 1992.

Në këtë libër nuk e shtjelloj periudhën e aktivitetit në Shtutgart prej janarit 1980 gjer në janar 1982. Këtu nuk bëjë fjalë hollësisht, më tepër se sa është shkruar në shtyp, as për ngjarje pas 17 janarit 82, për bisedimet e bashkimit më 17 shkurt apo për takimin dhe mikpritjen e paharrueshme që m'u bë në Bern me rastin e ditëlindjes sime më 14 Maj 1982.

Ky libër përmban punime e letra të zgjedhura të cilat i kam shkruar nga korriku 1981 gjer në korrik 1985 nëpër qytete të ndryshme të Evropës. Shumica e tyre janë botuar në shtypin e kohës. Një pjesë janë ribotuar në një publikim, në të cilin autorësia ime nuk është vënë në pah. Këtu ka edhe punime që botohen për herë të parë. Këto shkrime besoj se reflektojnë preokupime me të cilat janë ballafaquar masa më aktive e mërgimtarëve të Kosovës në Evropën Perëndimore. Këtu janë të përmbledhura përpjekjet e mia teorike për t'u dhënë përgjigje disa pyetjeve të asaj kohe.

Dy shkrime; "Komiteteve drejtuese dhe komiteteve të rretheve të LRSSHJ-së" dhe "Pjesë nga një letër e H. Gërvallës" nuk janë të miat por i kam zgjedhur pasi punimet e mia janë dhe mund të mirren si përgjigje direkte në to.

Ka aktivistë të asaj kohe të cilët edhe pse në disa çështje kanë qenë kundër meje, më kanë pas thënë se unë kurrë nuk mund të akuzohem për mendjemadh. Bile një prej tyre ka shkruar në një libër të lavdëruar, se unë jam apo në një kohë kam qenë, jo pak por **shumë i singertë**. Mund të them se nuk ekziston fjalë tjetër që më disponon më shumë e që më bënë të ndjehem më mirë se sa kur dikush më thotë se je apo ke qenë i singert. Me këtë fjalë mund të ç'armatoset edhe kundërshtari më i madh nëse përdoret me vëmendje dhe takt.

Për J.G. kam dëgjuar shumë sa kam qenë në Kosovë. Njohja me te ka qenë një ngjarje me ndikim në jetën time. Pas vrasjes së tij unë nuk kam pritur se mua do të më besohen dhe do të më kërkohen ato detyra që m'u dhanë. Puna në ato ditë janari nuk është zhvilluar në stilin se cili është kandidati e cili kundërkandidati. Asgjë nuk është bërë me vota. Kërkesën që unë t'i bëjë shumë punë me shkrim, të punoj në përgatitjen e redaktimit e gazetës (të cilën në muajin Nëntor 1981 e Janar 1982 e kishte redaktuar Jusufi e në përmbajtjen e të cilave kisha kontribuar me 15% në të parën dhe 25% të shkrimeve në të dytën) për muajin Mars 1982 (nga mesi i atyre që kanë qenë në Shtutgart) e kam marrë nga Haxhi Berisha, Naim Haradinaj dhe Hafiz Gagica. Numri i gazetës së Marsit 1982 pati 30% punime të Jusufit.

Një aspekt i këtyre shkrimeve është se në to vërehet qëllimi që ato të kenë bazë orientuese idetë marksiste-leniniste. Pra që në fillim dua ta pranoj se mua Marksia dhe Lenini më kanë marrë në qafë. Atëherë lexoja për luftën për pushtet, luftën e qarqeve mafioze për valuta të forta, por kam besuar se forca lëvizëse e shoqërisë njerëzore është lufta e klasave. Atëherë, kur isha shumë i ri, pajtoheshja me mendimin se Karl Marksia është njeriu, idetë e të cilit për një kohë të shkurtë (rreth 70 vjet) kanë pasur aq ndikim në botë sa asnjë mendimtarë e udhëheqës tjetër i çfardo lloji para dhe pas tij nuk mund të matet me te, duke u pajtuar me konkluzionin e të tjerëve se atë që e ka bërë ai, me siguri nuk do t'i shkoj përdore askujt tjetër. Besoja gjithashtu në thënien e Leninin se njerëzit do të jenë viktimat në politikë derisa pas fjalëve të politikanëve dhe marimangave mafioze të mos shohin interesat e kësaj apo asaj klase.

Mund të them se gjithmonë kam qenë njeri i pasherr dhe i kam besuar çdo kujt që ka folë seriozisht me mua. Gabimi im qëndron në atë se nuk i kam ndjekur këshillat e Nënës që të mos i hypi në qafë askujt, sepse pos tjerash, me këtë do të ekspozohja pikën time të dobët në thembër, se do të ndahesha nga Toka prej të cilës e merrja gjithë fuqinë e pathyeshmërinë. Posa jam ndeshur me Marksia e Leninin në shkrimet e tyre, i kam përqaftuar ata. Dhe natyrisht në atë përqaftim ata menjëherë më kanë qitë në qafë, në shpatullat, në krahët e tyre dhe më kanë ngritur në maja e lartësi marramendëse për mua. I mahnitur dhe i gëzuar për panoramat që shihja nuk kisha dëshirë të zbrisja poshtë, por xhelozia e forcës së gravitacionit vepronte në mënyrë djallëzore nën rrogos dhe e bënte të veten. Kam ra prap në tokë, por shijimi i lartësive me ka lënë me vese të pashërueshme. Prandaj me plotë gojën e them se “mallkimi” im për Marksia e Leninin është: “Më paqin në qafë në këtë dynja dhe në atë dynja.”

Tani e shoh se sa “gabim” e kam pasur. Me fakte të panumërta duket se krejt konfliktet; klasore, kombëtare, fetare, racore, gjinore e të gjeneratave të ndryshme lindin dhe vazhdojnë të ekzistojnë, sipas mendimit tim, vetëm e vetëm për shkak se një numër, mjerisht i madh, njerëzish nuk duan të jenë të sinqertë, nuk duan që të gjitha këto probleme të zgjidhin në mënyrë të sinqertë.

Çështje tjetër është ndikimi që kanë pasur tek unë Partia e Punës e Shqipërisë dhe Enver Hoxha.

Qysh si fëmijë, kam pasur një kureshtje dhe dashuri të pashuar për Shqipërinë, e cila është shprehur edhe në dashurinë për E. Hoxhën. I dehur nga kjo dashuri kam shkuar aq larg sa kam menduar se një ditë patjetër do të takohem me Hoxhën. Shkrimet e artikujt e tij jo vetëm që më kanë pëlqyer por tek unë kanë pasur edhe ndikim bindës. Artikujt e tij për Kosovën e për mbrojtjen e flaktë e të argumentuar të kërkesës “Kosova-Republikë” janë të fuqishëm, të madhërishtëm dhe të patejkalueshëm.

Vitet kaluan, unë dola në Gjermani. Personalisht me Hoxhën nuk u takova kurrë, por megjithatë një pjesë e ëndrrës feminare m'u realizua. Kam fakte të pamohueshme dhe dëshmitarë të gjallë se në Salzburg, Vjenë dhe Frankfurt më është parafytyruar (jo njëherë por disa herë) vet KryeEngjëlli, KryeEngjëlli i Hoxhës, Engjëll Kolaneci, diplomati kryesor i Shqipërisë që është marrë me çështje e me shqiptarë të Kosovës në Gjermani e Zvicër. Natyrisht se më janë shfaqur edhe engjuj e shpirtëra tjerë, por në kategorinë e engjujve asnjë nuk mund të krahasohet me Engjëllin.

Nuk e di se a është e vërtetë apo jo, por thonë se për t'i takuar rrethit më të ngushtë të Hoxhës, patjetër është dashur të kalosh nëpër duartë e xharrahëve, se pa kalua nëpër duart e tyre ka qenë e pamundur me hy në kalanë e tij. Këtu nuk e shohë të arsyeshme e as nuk më takon të zgjerohem në hipoteza lidhur me krimet dhe garat e xharrahëve dhe servilëve. Me këtë rast dua të them se E.Hoxha, për mua dhe për Atë që e

çmoj më së shumti në këtë jetë, ka qenë një nga inspriuesit e frymëzuesit në luftë kundër pushtetit serb. Në atë periudhë të jetës time, (gjer në vitin 1985) Kosovës, mund të thuhet, se nuk i ka ardhë asnjë e keqe prej E.Hoxhës por vetëm të mira. Duke u bazuar në numrin e tytave të topave e pushkëve, Shqipëria ka qenë mbrojtësja konstante, besnike dhe e guximshme e Kosovës dhe shqiptarëve nën Jugosllavi. Ne që kemi qenë jashtë territorit të RPS të Shqipërisë kemi parë vetëm anët e mira. Ne kemi pasë punë vetëm me engjuz. Është me rëndësi që ta pohojmë këtë fakt dhe kjo nuk duhet të mirret si ofendim i viktimave të gjalla e të vdekura të dhunës fizike e psiqike të sistemit të tij. Por vlerësimet tona janë të njëanshme dhe mbeten të tilla. Vlerësimin, kritikën, lavdatat e të tjerat u takojnë në radhë të parë dhe të fundit atyre që kanë jetuar nën regjimin e tij, që kanë pasë punë jo vetëm me të mirat e engjuzve por edhe me trajtimet e xharrahëve.

Sjellja e diplomacisë shqiptare ndaj organizatave kosovare në Evropën Perëndimore në periudhën 1980-1985 është çështje tjetër dhe nuk shqyrtohet këtu.

Ky libër duhet shikuar si përgjigje në kritikën që më janë bërë se gjoja unë nuk kam shkruar mjaft për kohën në fjalë, se unë nuk e kam kryer detyrën ndaj Clios (Hyjneshës së shkrimit të historisë). Ka disa fakte, interpretime dhe përjetime që nuk i kam thënë në mënyrë më të plotë për atë që e kam njohur më afër, Jusufin, për të cilin shkurtimisht kam shkruar pas atentatit dhe në disa përvjetore.

Megjithatë, me shumë keqardhje mund të konstatoj se deri më sot nuk kam mundur ta them ndonjë fjalë me rëndësi për figurat e rëndësishme, kolosale dhe të njohura të çështjes sonë siç janë Baci, Baca dhe Bacaloku. Shkak për këtë është fatkeqësia ime, pozita ime e pavolitshme, pasi unë nuk kam pasur privilegjin t'i njoh nga afër sepse jam ndodhur në periferinë më të skajshme të tyre.

5 maj 2005, Trier

Do të na bashkoj lufta, shoku S.

Gjatë ditëve të demonstratave, shoku im S. kishte një hall. Ai është një nga bijtë e shumtë, që brengat e popullit me kohë i ka bërë të vetat. Në demonstratë ishte shumë aktiv, me të gjithë vëllezërit dhe shokët. Po gjëja që e mundonte atë, ishte se ai kurrsesi nuk po mund të lidhej me qendrën e demonstratave. U mundua mjaft shoku S. por qendrën nuk e gjeti. Dhe s'donte të bindej se demonstratat, në përgjithësi kishin shpërthyer spontanisht.

Në ndërkohë siç thamë edhe më lartë shoku S. nuk qëndroi duarkryq, por veprroi aq sa mundi e diti. Zemra më bëhej mal kur e shihja se si përleshej si luani me milicinë serbe, të kthente prapa bombat lotsjellëse të hedhura nga gjaksorët, kur e shihja se si vet përpiqej ta mbante rregullin, të drejtonte mirë turmat e njerzëve, të ndihmonte shokët e plagosur etj.

Tani çfarë t'i themi shokut S. për atë hallin që e mundon? Unë do të thosha se ai veprroi si ai njeriu, të cilit iu thye qerrja në mal, e thirri nevojën por ajo s'i erdhi, dhe ai e ndreqi vetë. Kësisojti kanë vepruar të gjithë ata patriotë që nuk janë të përfshirë në pararojën revolucionare.

Kush mendon pak më thellë, do të kuptoj se kësaj radhe nuk pati qendër të vetme organizimi e kordinimi të demonstratave. Dhe shoku S. është merakosur pa nevojë se si të njihet me njerëz të organizuar. Siç po shihet, këta njerëz po e njohin shokun S. dhe i kanë parasysh virtytet e tij revolucionare. Shoku S. duhet të gëzohet bashkë me ne për faktin se demonstratat, megjithëse jo krejtësisht të organizuara, shënuan një rrjedhje

të ngjashme, gati identike nga dita në ditë dhe nga vendi në vend, u hodhën parulla të njëjta, rendi, qetësia, shkathtësia e gjeturia u vrejtën pothuaj në çdo qendër ku shpërthyen demonstratat. Pararoja e organizuar në njërën anë, por edhe tërë ajo rini kolosale në anën tjetër, u dhanë demonstratave tona heroike një orientim të drejtë e përmbajtje të shëndoshë.

Ndodhi kështu, sepse, kur ngritet i tërë populli në këmbë, ai e di se çfarë kërkon, ndërsa uniteti i tij i plotë është garanci për fitoren e tij të sigurtë mbi çdo armik.

Shokut S. po i themi se do të njihemi më mirë e do të sqarohemi në aksionet, demonstratat e ardhshme, ose në fund të fundit, në malet e Kosovës, kur të kërcasin pushkët e lirisë.

Korrik 1981, Zurich

Nekrologji

Jusuf Gërvalla lindi më 1 tetor 1945 në Dubovik afër Pejës. Shkollën fillore e kreu në Pejë, ku vazhdoi mësimet në shkollën e qytetit. Studimet albanologjike i kreu në Prishtinë. Në Univesitetin e Prishtinës kreu shkallën e tretë, por për shkaqe që dihen nuk pati kohë t'i nënshtrohet provimit të diplomës mbi studimin e veprës së Nolit.

Punoi si gazetar, njëherë në "Flakën e Vëllazërimit" e më vonë në "Rilindje". Më 1975 aktiviteti i tij patriotik bie në sy edhe më tepër, i cili kishte zanafillën që para demonstratave të vitit 1968. Në vitin 1975 pranohet anëtarë i Lëvizjes Nacinalçlirimtare të Kosovës dhe Viseve të tjera Shqiptare në Jugosllavi (LNÇKVSHJ).

Fushata e arrestimeve në vitin 1979, nuk e kurseu as Jusufin. Por kësaj here u shpëtoi kthetrave të UDB-ës. Emigroi në Gjermaninë Federale ku i punonte i vëllau. Në Gjermani aktivitetin e tij e zhvilloi me një hov të madh, hov i cili i kaloi shumë caqe. Ishte drejtues i Komitetit të LNÇKVSHJ për Evropën Perendimore. Me plotë suksese redaktoi dhe udhëheqi revistën patriotike "Lajmëtari i Lirisë", e cila bëri aq jehonë tek shqip-tarët e Kosovës. Ishte anëtarë i KQ të LNÇKVSHJ. Aktivitet të bujshëm zhvillon sidomos pas demonstratave të Pranverës 1981. Si anëtarë i KQ, ai ishte edhe kryeredaktor i organit qendror të LNÇKVSHJ "Zëri i Kosovës", detyrë në të cilën ishte deri në çastin e vdekjes.

Jusuf Gërvalla u vra në mbrëmjen e 17 Janarit të vitit 1982, afër banesës së tij në Untergruppenbach, por emri i tij do të jetoj përherë në zemrën e popullit dhe do të shërbej si frymëzim për të gjithë luftëtarët e lirisë.

Bardhosh Gërvalla, djali i tretë në familjen Gërvalla, lindi në Dubovik më 24 shkurt 1951. Si i ri së bashku me familjen, për të siguruar ekzistencën shkoi në Jesenicë, ku edhe mori shkollimin fillor dhe të mesëm në gjuhën sllovene. Në Universitetin e Prishtinës studioi gjuhën angleze. Më 1974 shkon në Gjermani si punëtor social ku pati rastin të njihet me shumë mërgimtar. Në këto kontakte erdhi në shprehje bujaria e tij, qëndrimi burrëror dhe i prerë para padrejtësive të ndryshme që iu bëhen punëtorëve tanë nga kapitalistët e ndryshëm.

U bë mbështetja më e fortë e Jusufit në vazhdimin e punës patriotike jashtë atdheut. Anëtar i LNÇKVSHJ ishte nga viti 1977. Për meritat e mëdha dhe besnikërinë ndaj atdheut u zgjodh sekretar i degës së LNÇKVSHJ për Gjermaninë Perendimore. Bardhosh Gërvalla si shumë bashkatdhetarë shkoi me mallë të Kosovës, sepse pjesën më të madhe të jetës së tij e kaloi larg saj. Vdiq, duke e mundur vdekjen, më 17 Janar 1982 si luftëtar i pakompromis për të drejtat e popullit shqiptarë në Jugosllavi. Bardhoshi (Besniku) do të jetoj përgjithmonë në zemrën e popullit.

Kadri Zeka lindi më 25 prill 1953 në fshatin Poliçkë. U shkollua në Gjilan, ndërsa shkollimin e lartë e vazhdoi në Prishtinë ku punoi si gazetar i Radio Televizionit të Prishtinës. Aktiviteti i tij patriotik u hetua më 1978 kur ai largohet nga atëdheu dhe shkon për në Zvicër dhe merr azil politik. Ishte anëtarë i një organizate motër. Atë mbrëmje ndodhej tek vëllezërit Gërvalla për bisedime, të cilat bëhen në mes luftëtarëve, shokëve të idealit. Kadri Zeka vdiq si burr që luftoi për lirinë e Kosovës. Edhe Kosova do ta çmoj punën e tij dhe do t'i jep vendin e merituar në mesin e bijëve të saj.

Janar 1982, Untergruppenbach

Ju u bëtë pronë e brezave

17 Janari i vitit 82 do të jetë një datë historike për të cilën brezat e ardhshëm do të mësojnë nëpër shkolla. Do të mësojnë se në këtë mbrëmje, në menyrën që i karakterizon vrasësit më barbarë, u vranë Jusuf Gërvalla, Kadri Zeka dhe Bardhosh Gërvalla.

E shënuar do të jetë kjo ditë për punëtorët në mërgim, ditë në të cilën ne u ndamë nga vëllezërit tanë. Neve këtej na nxorën regjimet që shtypin klasën punëtore, na nxorën këtej duke na thënë se nuk kemi kualifikime në mënyrë që këtu të punojmë punët më të vështira dhe me krahun tonë t'i sigurojmë Jugosllavisë së molisur devizat me të cilat ajo po i paguan UDB-ashët e vet për të vranë bijët tanë.

Këta pasi u shpëtuan arrestimeve të para disa viteve, erdhën në mesin tonë për të na ndihmuar që të njohim më mirë fajtorin e të gjitha të këqijave tona. Disa nga ne, në fillim mendonim se a do të dimë të mirremi vesh me shkollarët tanë. Por shumë shpejt e kuptuam njëri tjetrin. Morëm vesh se këta kalonin netë të tëra pa gjumë vetëm që të na afronin sa më tepër. U lidhën me ne, shtresat më të gjëra të popullit sepse na u afruan si vëllezër e si shokë. Pranuan me ne biseda të hapura e na i dëgjuan fjalët tona edhe kur nuk ishin me vend, me durim të madh. Na thirrën në demonstrata dhe ne u përgjigjëm njëzëri. Dolëm në demonstrata jo pse na paguan me marka si rrenin shovinistët e Beogradit, por pse në fjalët e tyre e pamë të vërtetën. Ata me gjithë shpirtin u mbështetën tek ne.

Ata ishin të thjeshtë e të gatshëm të bisedonin me të gjithë. Vinin tek ne darkave e pasdarkave e bisedonin kokë më kokë me ne për problemet e punës, për familjet e për të rejat nga Kosova. Lajmet e shkëputura që ua sillnim ne nga Kosova, ata na i jepnin të shtypura në faqe gazetash. Nuk pritonte Bardhoshi ta merrte çiftelinë e Jusufi t'ia thoshte këngës nëpër dhomat tona e nëpër manifestime të ndryshme, e të na bëjnë për disa çaste t'i harrojmë vuajtjet e në fytyrat tona të dukej buzëqeshja. Po ta japim fjalën shoku Jusuf se edhe pse çiftelisë nuk dimë t'i biem, kënga "Për mëmëdhenë" nuk do të pushojë kurrë.

Nuk do ta harrojmë as zërin tënd nga megafoni shoku Zeqë, me të cilin na përcolle nga demonstrata në demonstratë.

U njohëm me ju në kurbet, dhe ne na lidhën fortë fatet e njejta. Fjalët tuaja të thëna me gojë si dhe ato të shkruara do t'i kujtojmë dhe do t'i ruajmë me kujdesin më të madh. Ju kemi lakmi juve dëshmorë, për veprën e madhe, ndësa tek prindërit tuaj shohim fytyrën e vërtetë të nënës e të babait shqiptar, të cilët na duket se kanë dalur nga këngët kreshnike dhe legjendat, e qëndrojnë këtu mes nesh.

Ju sigurojmë, ashtu siç keni qenë edhe ju të sigurtë, se familjet tuaja do t'i rrethojë tërë populli, e kujtimin tuaj do ta ruaj thellë në gji.

Çdo kush prej nesh krenohet me shumë të drejtë, sepse patëm rastin që për një kohë shumë të shkurtër qëndrimi me ju, mësuam aq shumë për historinë e popullit, për luftërat që kemi pasur dhe ajo që është më e rëndësishmja për luftërat që na presin. Me të vërtetë ne kemi një pasuri të

madhe, të cilës do t'ia kanë zili brezat e ardhshëm. Nëse neve me arsye na shkon mendja, nga emocionet, të kishim qenë bashkëluftëtarë të Skënderbeut, të kishim qenë në njësinë e Mic Sokolit, të ndodheshim afër Bajram Currit në shpellën e Dragobisë, foshnjët e sotme nesër do të thonë: Të ishim bashkëpunëtorët e bashkëluftëtarët e këtyre trimave.

Nesër kur historinë do ta nxjerrim në dritë ju do të bëheni pasuri e brezave.

Nesër në ditën e lirisë, toka e lirë shqiptare do t'u thërret ashtu siç thirri Abdylin, Gurakuqin, Naimin, Hasanin etj. Derisa të vijë ajo ditë varrezat tuaja këtu do të jenë vend i shenjtë për të gjithë shqiptarët jashtë atdheut. Nga vizitat që do t'u bëjmë do të mbushemi me frymëzime dhe do të betohemi se do të vazhdojmë luftën deri në realizimin e idealeve tona të përbashkëta.

LAVDI DËSHMORËVE!

Ky fjalim i shkruar nga unë, u lexua nga Remzi Ademaj, me rastin e varrimit të Vëllezërve Gërvalla dhe Kadri Zekës më 5 shkurt 1982.

Letër falenderimi për bashkatdhetarët në Nagold

Të dashur bashkatdhetarë të Nagoldit!

Na lejoni që të përfitojmë nga rasti për t'ju falenderuar përzemërsisht për kujdesin e madh që treguat me rastin e ngjarjes së hidhur që ngjau në mbrëmjen e 17 janarit në Untergruppenbach.

Ju falenderojmë për të gjitha, për telegramet, për vizitat në familje, ku na erdhët menjëherë me të dëgjuar lajmin që ta ndani hidhërimin me ne, për pjesëmarrjen në marshin protestues për të shprehur hapur revoltën e cila na ka përfshi të gjithëve, për nderimet e fundit që u bëmë dëshmorëve ku ju edhe njëherë treguat respektin për veprën e tyre, për ndihmat materiale të pakursyera me të cilat na ndihmuat aq shumë. Pjesëmarrja juaj me gjithë zemër na e zvogloi shumë dhembjen tonë.

Ju falenderojmë të gjithëve që në këtë dhe të huaj na rrethuat ngrohtësisht, duke e kuptuar gjendjen se sa fortë ia kemi nevojën njëritjetrit.

Për aq sa kemi mundësi, ne nuk do të kursejmë veten tonë dhe do të mundohemi ta arsyetojmë ndihmën dhe kujdesin tuaj.

8 shkurt 1982 Untergruppenbach

Kjo letër e shkruar nga unë u nënshkrua

“Shoqëria e punëtorëve të Shtutgartit”

Tre ranë, me mijëra u ngritën

Shovinizmi serbomadhi i mbytur në gjakun e popullit shqiptarë e gjithashtu edhe në gjakun e popullit serb po afrohet nga dita në ditë me shpejtësi në buzë të greminës. Populli shqiptarë ka vendosur një herë e përgjithmonë të bëhet zot në vatrën e tij. Ai i ka vu bijtë e tij në ballë dhe u ka thënë: Merrni nga urrejtja ime për kolonizatorin dhe me te çani përpara. Nga urrejtja e tij e pakufi morën për luftën e tyre edhe Jusuf e Bardhosh Gërvalla me Kadri Zekën. Dhe në një natë me hënë Kosova i përcolli për në mërgim, por përcjellja e tyre kishte diçka të veçantë. Këta nuk ishin si të tjerët. Nuk i përcollën këta në mërgim pse kishin pritë me vite para enteve të

inkuadrimit, por pse në orët e vona të natës ishin takuar shpesh në mbledhjet ilegale. I përcolli Kosova vetëm me një kusht: që këta të mos e harrojnë atë. Dhe bijtë besnik kudo që u ndodhën u treguan patriotë të vërtetë të cilët me shembullin e tyre frymëzuan shumë bashkatdhetarë.

U njoftuam me ta në lokalet e "Rilindjes" e Radio Prishtinës, në odat e Dukagjinit, në korzon e Prishtinës, në klubet e punëtorëve, në barakat tona të thjeshta ku i prisnim deri në orët e vona. Ju pamë me plisë në kokë, me çifteli e megafon në dorë dhe me këngë e buzqeshje në gojë. Na trokitët derë më derë, na ftuat në manifestime për festat kombëtare. Kur vëllezërit dhe motrat tona u mbytën në gjakë, para se të vraponim ne tek ju, vrapuat ju tek ne. Na shpjeguat me durim të gjitha, dhe ne ua falëm besimin. Na thatë se duhet të solidarizohemi me vëllezërit dhe motrat tona. Nga baballarët kishim mësuar se lufta bëhet vetëm me pushkë në grykë të Kongjullit e në lug të Baranit, në fushën e Kosovës dhe në Bjeshkët e Nemuna. Por ju na mësuar se lufta mund dhe duhet të bëhet edhe në rrugët e Munihut, Gjenevës, Shtutgartit, Duseldorfit dhe Zurichut dhe atë me shumë efekt. Dhe ne dalëngadalë, kush më herët e kush pak më vonë u bindëm se luftën duhet zhvilluar aty ku të gjendemi. Shkruat thirrje, siguroat flamuj, formuluat tekstet që në fakt ishin ato që i bartnin rinia nëpër rrugët e Prishtinës. Kërkuam edhe ne bukë, Republikë dhe punë. Udhëtuam nga largësi të mëdha dhe me ditë tëra i dogjëm të gjitha demagogjitë që u bënë në kurrizin tonë.

Armiku e pa se humbi shumë teren dhe duart e agjentëve të tij u shkurtuan në një masë të madhe. Dhe në momentin kur lufta jonë po shënon ngritje të reja, serbomdhenjëit pas kalkulimeve të tyre menduan se më llogari do të kenë t'i vrasin se të mendojnë me arsye. Dhe çfarë janë arritjet. U VRANË TRE, tre kuadro të rëndësishëm të Çështjes Shqiptare, e U NGRITËN ME MIJËRA.

Vepra e tyre, puna e tyre u rritë bashkë me punën tonë dhe ata nuk vdiqën. Gjaku i tyre e thelloi edhe më tej hendekun në mes të popullit dhe shovinistëve të Beogradit. Ky gjak i derdhur do të na bëjë edhe më të vendosur dhe të papajtuëshëm deri në fund me shtypjen. Kjo ngjarje na i nxehë gjakrat edhe neve që deri dje thonim se këto punë nuk na interesojnë. Nga kjo vrasje mizore ne e pamë edhe më tepër pafuqinë e armikut, për të vazhduar me demagogjinë e tij të preferuar e cila kurrsesi nuk po mund ta kryej misionin e saj nëse nuk e ka tankun te bishti. Nga kjo ne mësuar edhe njëherë se kurrë nuk mund të presim asnjë të mirë nga Beogradit. Me këtë akt shovinistët e zbuluan edhe njëherë fytyrën e tyre të vërtetë, pranuan para botës se e kanë përballë një popull bijtë e të cilit dinë ta udhëheqin në luftën e tij të drejtë, pranuan se nuk ishin të zotët ta vazhdonin luftën me ato mjete të cilat i përdorën kundërshtarët e tyre. Me këtë vrasje ata pranuan se kanë përpara një kundërshtar të vendosur i cili do t'u nxjerrë punë edhe nuk do t'i lejë kurrë të qetë. Ky akt brutal tregon se ata ua kishin shumë frikën këtyre trimave dhe po t'i lente gjallë, këta do t'i prishnin shumë punë shovinistëve të Beogradit. Ne duhet të jemi të bindur se paraqisnin rrezik të madhë për shovinizmin serbomadh dhe për ekzistencën e tij, përndryshe ai për pak arsye nuk do t'i vriste. Kjo d.m.th. se shovinizmit po i lëkunden themelet, se ai nuk ka baza që nuk mund të bëhen copë e grimë.

Kur këta të tre paskan mund ta dëmtojnë aq shumë shovinizmin serbomadh atëherë çka mund të bëjmë ne mijëra punëtorë. Ne duhet ta kuptojmë se çfarë force të madhe paraqesim, duhet pra përfundimisht të kuptojmë se armiku na e ka frikën, në qoftë se e kupton se kemi lexuar qoftë vetëm një artikull e lere më ma tepër. Lufta jonë pos të tjerëve tani ka edhe heronjtë Jusuf, Kadri e Bardhosh për të cilët foli tërë bota.

Shovinizmi serbomadh na dëmtoi ne punëtorëve kosovarë në mërgim, por njëherazi edhe na e shtoi urrejtjen të cilën do ta shpërndajmë nëpër të gjitha poret e popullit tonë.

Ne do ta vazhdojmë luftën e madhe pa kuadrot tona të çmuara, por atë do ta vazhdojmë sepse përpos bindjeve tona tani kemi edhe dëshmorët tanë. Edhe nga varri ata do ta godasin shovinizmin serb.

LAVDI DËSHMORVE MË TË RI TË KOSOVËS
KOSOVA–REPUBLIKË!
Mars 1982, Shtuttgart

**Nga letra dërguar Pajazit Ibrahimit në Australi më
7 mars 1982**

Shoku Pajazit,

Përgjigjen në letrën time e mora nga shoku prej të cilit ta kam dërguar...

Revistat me sa e kuptova u paskan pëlqyer dhe për këtë jemi të gëzuar. Edhe ne na erdhi mjaft mirë që kishit dërguar ata ekzemplarë të numrit 16 të gazetës së Shoqërisë “Bajram Curri.” Herave tjera na dërgoni më tepër, sepse ndikojnë mirë tek punëtorët në Perëndim, të cilët janë të shumtë dhe që shkojnë shpesh në Atdhe.

.....

Mendoj se unë dhe ti përbëjmë një rast të mirë që të ndikojmë në afrimin e Lëvizjes dhe Shoqërisë “Bajram Curri” në Australi. Kështu përveç këmbimeve të letrave tona private të bëhet komunikimi në mes Komitetit Vëllezërit Gërvalla, Komitetit të Lëvizjes në Zvicër dhe Shoqërisë për Bashkim Kombëtar “Bajram Curri” në Australi. Këtë po e përfundoj me kaq duke ju nisur njëherit disa ekzemplarë të Zërit të Kosovës, të janarit 82, me bindjen se po u plotësoj dëshirën ju dhe bashkatdhetarëve tjerë. Shkruani për aktivitetin, për jetën dhe peripetitë e bashkatdhetarëve në Australi.

Përsëritje vëllazrore dhe revolucionare nga ne të gjithë.
Kosova-Republikë!

P.S. Personalisht ti dhe Shoqëria Bajram Curri, Familjes Gërvalla mund t'i drejtoheni në adresën:

Familja Gërvalla
Habichtchöhe str. 40
7101 Untergruppenbach
West Germany

**Thirrje për demonstratë në Vjenë, demonstratën e parë shqiptare në
Austri për datën 24 prill 1982, 24 vjetë para bisedimeve të Vjenës të
organizuar nga faktori ndërkombëtar**

Vëllezër dhe motra në mërgim!

Kjo është thirrja e njëmbëdhjetë, e cila u drejtohet punëtorëve kosovarë në mërgim.

Çfarë t'ju themi ne me këtë thirrje përveç t'ua përsërisim ato që ua kemi thënë edhe më parë. Pra të njejtat halle. Na mbet ky amanet brez pas brezi, prej shpatës së Skenderbeut e deri sot. Iu përgjegj shqiptari thirrjes kudo që u ndodh, gjatë gjithë historisë së tij në mënyrë që brezit tjetër të ri t'i krijoj një vend për të jetuar i lirë me pjesën e tokës dhe të diellit që na takon. U derdh gjaku lum gjersa u fitua një tokë e lirë shqiptare. Edhe në pjesët e tjera të copëtuara të cilave u ra të ndërrojnë vetëm zgjedhat, nuk u kursyen sakrificat gjer në atë supreme.

Përkundër këtyre të gjithave deri më 11 Mars 1981 liria nuk u fitua, edhe pse disa lëshime u bënë hap pas hapi dhe dalngadalë nga jugosllavët, dhe të cilat na kushtuan shumë. Populli ynë shfytëzoi me kujdes dhe në mënyrë efektive këto hapësira për ta ngritur vetëdijen e tij deri në atë shkallë në të cilën po e shohim nga 11 Marsi e këtaj, e që në mënyrë edhe më madhështore do ta shohim nesër.

Njëri nga udhëheqësit e lartë të Lëvizjes Revolucionare të Kosovës, Jusuf Gërvalla thoshte se: “NJË POPULL PUSHON TË JETË I ROBËRUAR NGA AI MOMENT QË NGRITET KUNDËR ROBËRISË, I VENDOSUR QË TË LUFTOJË DERI NË FUND DHE ME BINDJE TË PALËKUNDUR NË FITOREN E TIJ”. Kjo ndodhë tani edhe me popullin tonë, i cili u ngrit në këtë luftë të cilën armiku e quajti kundërrevolucion e që në fakt këto janë vetëm filltet e një Revolucioni, nëse zgjedhja e çështjes kombëtare dhe klasore e shqiptarëve në Jugosllavi nuk zgjidhet në mënyrë demokratike. Dhe pikërisht ky citat i marrë nga vepra e teoricienit tonë të madh është shkruar duke u bazuar në rezistencën e popullit të Kosovës nga 11 Marsi e këtaj.

Këto vlime në këto përmasa flasin aq qartë sa janë të detyruar t'i pranojnë me plotë gojën edhe kundërshtarët tanë. Përmasat dhe vazhdimësia flasin në mënyrën më serioze se kjo punë kërkon zgjidhje të drejtë.

Në planin e brendshëm po duket se kjo luftë nuk mund të pushojë përkundër burgosjeve e vrasjeve masive. E njëjta u vërtetua edhe sa i përket planit të jashtëm, siç u pa në demonstratën e Bonit. Nëqoftëse Beogradi ka menduar se me vrasjet e Jusufit, Kadriut e Bardhoshit ka arritur të bëjë shumë punë, dhe për të parë se si do të shkojë puna ka dërguar edhe ndonjë kriminel të dëgjoj anash me aparat fotografik nën sqetull, ka pasur rastin ta shoh se sa lart qëndrojnë ata. E panë se ata kanë hyrë në zemrën e popullit, se vepra dhe kujtimi i tyre ishin një mobilizim i madh që të paraqiteshim sa më shumë në demonstratë dhe kjo të kalojë në mënyrë sa më shembullore.

Merita për këtë, dalja jonë në numër të madh, na takon të gjithëve, i takon gatishmërisë sonë të madhe. Kështu ka qenë edhe më parë, natyrisht në një masë më të vogël, sepse nuk dinim se si e qysh të veprojmë në këto dhera të huaja. Sot rrugën e kemi të trasuar, të shtruar mirë edhe me gjak, prandaj ata që përpiqen për të na ndalë në këtë rrugë, pa mëshirë, do t'i shkelim.

Njoftim

Njoftojmë bashkatdhetarët se kjo demonstratë thirret nga punëtorët kosovarë me punë në Evropën Perëndimore, si pjesë e pandashme e popullit të Kosovës.

Tubimi do të bëhet në stacionin hekurudhor Westbahnhof të Vjenës, në ora 11.00.

Pas demonstratës është organizuar vizita në grupe në muzeun Belvedere të Vjenës, që të shohim armët e Skenderbeut.

Pas kësaj vizite do t'i shijojmë më mirë fjalët e bilbilit të gjuhës shqipe, Naim Frashërit, i cili para shumë viteve tha:

“Lum ti moj Shqipëri thash
armët e tij kur pash
Në Belvedere në Vjenë
Sikur pashë Skenderbenë”

Kosova – Republikë!

Tri epitafe

Fjalë të gëdhendura në gurët e varreve që për 20 vite qëndruan në Shtutgart

Epitafi në gurët e varreve të Jusufit dhe Bardhoshit u shkrua nga unë.

Epitafi në gurin e Jusufit:

“Luftoi dhe mbeti yll i pashuar në qiellin shqiptar”

“Në fshatin Untergruppenbach afër Shtutgartit të Gjermanisë, mbi varrin e një të riu shqiptar, 31 vjeçar gjendet ky epitaf

‘Këtu prehet dhe pret një ditë Besniku i Kosovës’.

Mbase do të mjaftonin këto dy radhë për të shprehur dramën e këtij të riu, të cilën në njëfarë mënyre e përjeton sot Kosova, me të vetmin ndryshim që dita e shumëpritur sot duket më e afërt se kurrë. Është fjala për Bardhosh Gërvallën.”

Lufti Dërvishi, Nga fjala në tubimin përkujtimor mbajtur në Tiranë më 1992.

Nga të afërmit e Kadri Zekës në Zvicër për gurin e varrit të tij u shkrua ky epitaf:

“Lavdi komunistit dhe organizatorit të paepur gjer në fund”

Shoku Engjëll

(Engjëll Kolaneci, diplomat në Ambasadën e Shqipërisë në Vjenë)

Nëntor 1982

Në prag të festës Faridini më njoftoi për bisedën telefonike që paska pasur me ju. Me këtë rast më tregoi se tek ju paskan ardhur letrat e Suzanës. Siç ju pata thënë edhe më parë, neve na u desht që gurët t'i rregullojmë me çdo kusht para festës, dhe siç mund t'ju ketë treguar shoku Faridin, ata (gurët) u vendosën e me sa duket janë të punuar mirë. Edhe njerëzit kanë dhënë vlerësime të mira, por ndonjë fotografi ende nuk ma kanë sjellë shokët. Ne huazuan një shumë të hollash për këtë rast dhe paguam një pjesë për të cilën të kam pas treguar. Firma e gurëve, në të vërtetë më kompetentja, se këto rregulla këtu unë nuk i di, por si më kanë treguar e ka bërë punën në atë mënyrë që, kur të kthehet letra e Suzanës do të na kthehen të hollat. Siç e dini, në atë letër Suzana autorizon një njeri që të përgjigjet në çdo rast për sigurimin e gurit të të shoqit, për arsye se ajo nuk ka banim të përhershëm në mërgim.

Përndryshe ne jemi mirë, edhe punët janë duke shkuar mirë.

Te fala

Xhaferi

Nga letra dërguar Faridin Tafallarit më 20 dhjetor 1982

Shoku Faridin,

Angazhohu për këto porosi që ua dhash e t'i kryeni pa u vonuar. Se disa gjëra që ia thash Mejdiut vlejné edhe për ty. E për disa gjëra që do t'i bëni, sidomos tani e tutje, i aprovojnë ata duke i pyetur më parë se kështu do të zhvillohet iniciativa tek ata dhe do ta ndiejné veten më mirë. Numri i telefonit që ia ke dërguar Muharrem Gjocajt nuk është i Sejdi Bytyqit (në New York) por i një Nezir Sumajt, farefis i familjes Gërvalla.

Mos u vono hiç, por gjeje kohën një ditë dhe duku tek avokati me Hafizin dhe pyetni për pensionin e Tushës dhe ato të holla ia dërgoni përmes kusheririt të saj Miftarit. Gjithashtu ia dërgoni ndonjë fotografi të varreve.

Të fala
Xhaferi

Hafizi – Hafiz Gagica
Mejdiu – Mejdi Rexha nga Korisha
Tusha – gruaja e Brardhosh Gërvallës

Pjesë nga një fjalim i mbajtur më 9 korrik 1983 në Zvicër para aktivistëve kryesor të klubeve shqiptare në Evropë

NË PRAGUN E PRANVERËS 1981

Çfarë baze ka ky vlim kaq i madh revolucionar, në një plan më të përgjithshëm e kanë dhënë tre artikujt e “Zërit të Popullit” të datave 8 e 23 prill dhe 17 maj.

Momenti historik

Ashtu siç kishin ndikuar aq fort në demonstratat e vitit 1968 organizimet për shënimin e 500 vjetorit të vdekjes së Skënderbeut, edhe në hapjen e dekadës së viteve 80-të ka vulën e saj jehona e krenimit të 100 vjetorit të Lidhjes së Prizrenit. Të gjithë nxënësit e shkollave të mesme e filllore patën për detyrë shtëpie të mësojnë hymnin e Rilindjes Kombëtare, vjershën e Pashko Vasës, “O moj Shqypni”. Të gjitha shkollat, në planprogramet e tyre kishin tema nga aspekte të ndryshme të Lidhjes.

Ekspozita madhështore e artistëve të Shqipërisë, e cila qëndroi hapur me javë të tëra në Prishtinë dhe Prizren, bëri jehonë si kurrë më parë. Jo vetëm qytetarët e Prishtinës, por e gjithë Kosova u kënaq e inspirua.

Të gjitha gjinitë e kulturës dhe artit u vunë në shërbim të kësaj ngjarjeje edhe në Kosovë. Në këtë drejtim u dallua kryevepra e Ekrem Kryeziut, drama “Epoka para Gjyqit”.

Viti 1979 kaloi në shenjë të shkrimit të parullave, të shpërndarjes së trakteve, të burgosjeve masive, e sidomos gjysma e dytë e tij shënon edhe fillimin e patrullimit të çdo shkolle pothuaj të çdo fshati, në çdo pëllëmbë të Kosovës.

Ndikimi i muzikës

Shoqëritë kulturore artistike dhanë një kontribut jashtëzakonisht të madh. Në këtë drejtim meriton të dallohet Shoqëria Kulturore Artistike “Afërdita” nga Mushtishti.

Gjatë verës së vitit 1979 nëpër Kosovë bëri një turne të gjatë Trupa e Radiotelevizionit Shqiptar. Ditën kur kjo trupë u largua nga Kosova, sheshi para Grand Hotelit qe bllokuar nga masa e popullit. Disa dhjetëra koncerte dha kjo trupë, nganjëherë nga kërkesa e madhe e masave edhe nga tri për një ditë. Mbresa të pashlyeshme para publikut kosovar lanë edhe grupi muzikor nga Shkodra dhe Kukësi i ri. Në njërin prej koncerteve të fundit në Hallën 25 Maji në Prishtinë, kur solistët po ia thoshin këngës “Luftë bënë shqipja me shtatë krajli”, një shikues në publik nuk mund të përmbahet, nxjerrë revolen dhe i përshëndet këngëtarët me të shtëna në ajër gjer në fishekun e fundit.

Botimet e veprave teorike dhe historike

Botimi i një seri veprash të Enver Hoxhës, siç janë “Vetadministrimi jugosllav teori dhe praktikë kapitaliste”, “Imperializmi dhe Revolucioni”, “Shënime për Kinën” dhe leximi i tyre përmes valëve të Radio Tiranës kanë bërë një efekt shumë të madh. Në të njëjtën kohë çdo lexues i shtypit ilegal në Kosovë, nuk e ka pasur aq të vështirë që të vij tek këto vepra. Si rrallë ndonjë libër tjetër, në Kosovë ndikim të madh dhe zgjim të lartë të vetëdijes kombëtare ka bërë libri “Shota dhe Azem Galica” i Ajet Haxhiut, pastaj romanet e Sylejman Krasniqit dhe vëllimet me poezi të Agim Gjakovës e Adem Istrefit.

Ndikimi i Televizionit Shqiptar

Katalizatori më efektiv, i cili ndikoi shumë për shpërndarjen e mjergullës që okupuesit ia kanë hedhur popullit tonë para syve, për një kohë të shkurtë ishte Televizioni Shqiptar, të cilin nga fundi i 1979 pati mundësinë ta përcjellë pjesa më e madhe e Kosovës. Ka qenë pamje e rëndomtë që në autobusa e trena të takosh vazhdimisht njerëz me antena nën sqetull, për kanalën 12. Familjeve patriotike dhe në zë edhe më tutje u analizoheshin kulmet e ndërtesave, por tani fokusimi nuk ishte tek oxhaku por vetëm në bazë të llojit dhe drejtimit të antenave të televizionit. Kur shfaqej drama “Gërsheti i luftërave”, në Drenicë tërë natën dëgjoheshin krisma armësh e nuk mungonte as thirrja “O prite Azem Galicën”. U pëlqyen shumë emisionet dokumentare kushtuar luftërave për liri e pavarësi në rubrikën “Ngjarje e data”. Por mbi të gjitha, nga emisionet për fëmijë, populli i Kosovës e pa se çka d.m.th. me qenë i lirë, me qenë zot në shtëpinë tënde. Kjo ndjenjë e çoi peshë atë sërish në vitin 1981.

Ndikimi i shtypit ilegal

Mbi të gjithë këta faktor, në këtë situatë me erë baroti, faktori që në rrethe të tëra krijoi një entuziazëm të papërshkrueshëm dhe që rriti besimin në forcat tona, qe lulëzimi i shtypit ilegal gjatë vitit 1980. Garancioni më i madh dhe shenjat më bindëse se gjendeshim para ngjarjeve të mëdha ishin shpërndarja e revistave Bashkimi, Lajmëtari i Lirisë dhe Liria.

Korrik 1983, Berlin

Nga ”Programi Aksional i Bashkësisë së klubeve të punëtorëve shqiptarë nga Jugosllavia në Evropën Perëndimore”

Për qëllimet dhe interesat e tyre, në fillim, iniciativën për hapjen e klubeve shqiptare e përkrahën edhe policët e sigurimit jugosllav të veshur me petkun e diplomatit. Ata ushqenin shpresat se me ndihmën e klubeve do të kryenin më lehtë misionin e tyre të spiunazhit.

Shikuar realisht, po të kishte nisje nga qëllime të mira, krejt puna në këtë drejtim do të duhej të kryhej nga ana e përfaqësuesve të RSFJ, të cilët këtë punë edhe e bëjnë kur janë në pyetje klubet e kombeve dhe kombësive tjera nga Jugosllavia, të cilave pos ndihmës së ndryshme administrative u ofrohen edhe ndihma materiale.

Kur planet djallëzore me shqiptarët u dështuan, atëherë edhe çjerrja e maskës dhe zbulimi i vërtetë i planeve të tyre nuk ka vonuar të duket. Disponimi i përgjithshëm antishqiptar i shovinistëve të Beogradit dhe sidomos i politikës së tyre të jashtme antishqiptare erdhi në shprehje edhe në qëndrimin e tyre ndaj shqiptarëve të mërguar nga Jugosllavia, si thonë

në mënyrë ironike “me punë të përkohshme”. Duke u nisur nga ky qëndrim, ku më heret e ku më vonë filluan presionet ndaj aktivistëve të ndryshëm që kishin kontribuar më së shumti në tubimin e shqiptarëve të shkapërderdhur, duke i etiketuar si element armiqësorë dhe ndaj pjesës dërmuese të tyre u morën masa të ndryshme; prej marrjes së pasaportave e deri tek burgosjet e rënda.

Këto fërkime në mes punëtorëve e aktivistëve të ndryshëm dhe ambasadave e konsullatave jugosllave arritën kulmin në momentet pas shpërthimit të demonstratave në Kosovë, të cilat pos të tjerash çuan edhe tek tubimet e shumta nëpër klubet shqiptare, të organizuara nga përfaqësitë jugosllave, të cilat nga punëtorët shqiptarë në mërgim kërkonin të dënonin vëllezërit dhe motrat e tyre në Kosovë. Konsullatat, vet, në emrin e disa klubeve dërguan telegrame në Radio Prishtinë, sipas të cilave bashkatdhetarët në botën e jashtme i dënonin demonstratat në Kosovë. Gënjeshttrat e tilla u denoncuan në mënyrën më kuptimplote me anën e tetë demonstratave që u organizuan vetëm në Pranverën dhe Verën e vitit 1981 e që do të vazhdonin edhe në vitin 1982.

Nga ngjarjet më të ndryshme të të gjitha llojeve në këtë kohë nuk u kursyen as klubet e shqiptarëve. Sot është fakt me rëndësi se këto klube dita ditës po grumbullojnë rreth vetes gjithnjë e më shumë anëtarë të rinj dhe në përgjithësi po konsolidohen. Kjo i dedikohet më së shumti faktit se mërgimtarët po e kuptojnë se një prej detyrave të para për ta është ajo, që në këto momente të jenë sa më të bashkuar.

Që kjo punë të intensifikohet edhe më shumë, deri në atë shkallë që e kërkojnë interesat e kohës, më 9 korrik 1983, nga përfaqësuesit e shumicës së klubeve dhe rretheve të dalluara të shqiptarëve në Evropën Perëndimore u vendos që të themelohet BASHKËSIA E KLUBEVE DHE RRETHEVE SHQIPTARE NE EVROPEN PERENDIMORE.

Ideja themelore e Bashësisë është solidariteti.

Bashkësia me punën e vetë ka për qëllim:

-Të kordinojë punën e të gjitha klubeve në Perëndim, duke aplikuar përvojën e përparuar të ndonjë klubi në një tjetër; të bëjë njohjen e tyre reciproke, të organizojë mbrëmje të përbashkëta në mes klubeve fqinje dhe të atyre më larg, të cilat do të shkojnë në interesin e mërgimtarëve.

-Të ndihmojë me të gjitha forcat, me njerëz, me mjete materiale dhe me ndihmë morale në hapjen e sa më shumë klubeve, duke organizuar sa më shumë mërgimtarë që të tubohen rreth tyre.

-Edhe pse përfaqësitë diplomatike dhe të gjithë mekanizmat tjerë të RSFJ-së, që kanë kontakte më të shpeshta me ne, duke u nisur prej një diplomati e deri tek një polic i thjeshtë në autostradë apo tren po sillen ndaj nesh tejet armiqësisht, **ne do të vazhdojmë të respektojmë simbolet e RSFJ**, ashtu siç veprojnë edhe klubet e kombeve e kombësive tjera megjithëse trajtimi i tyre në krahasim me ne është diametralisht i kundërt.

-Bashkësia do të perkrahë kërkesën e popullit shqiptarë “Kosova-Republikë” dhe në këtë drejtim ajo e shikon me simpati punën e Lëvizjes për Republikën Shqiptare në Jugosllavi. Konsiderata e lartë e Bashësisë ndaj Lëvizjes i vjen sidomos kur të kihet parasysh fakti se Lëvizja u ngritë lart duke pasur në themelet e saj edhe gjakun e freskët të tre heronjve që ranë afër Shtutgartit.

Bashkësia me këtë punë, me kordinim të aktivitetit, ka për qëllim që në kushtet e ashpërsimit të krizës t’i ndihmojë mërgimtarët tanë në mundësitë e veta që problemet e tyre që po u shtohen dita ditës, t’i përballojnë më lehtë.

Bashkësia është e vetëdijshme për situatën e rëndë të popullit të Kosovës dhe këtë situatë ajo e vlersëson si të jashtëzakonshme, situatë që u afrohet kushteve të luftës, andaj ajo me ndihmën e mërgimtarëve do të ndërmarrë hapa të atillë që i kalojnë kufijtë e aktivitetit të Bashësisë në kushte normale. Kjo do të thotë pos të tjerash se Bashkësia, pjesën më të

goditur të popullit të Kosovës për aq sa i lejojnë mundësitë, do ta ndihmojë edhe materialisht.

Gusht 1983, Saarlouis

Letër dërguar delegatëve të Bashkësisë së Klubeve dhe Rretheve Shqiptare në Evropën Perëndimore

1 nëntor 1983

Siç jeni në dijeni, Bashkësia e klubeve, më 16 tetor 1983 thirri mbledhjen e vet të parë, në të cilën pos të tjerash u miratua Statuti i Bashkësisë dhe u zgjodh organi udhëheqës i saj.

Në vazhden e vendimeve u vendos që organi udhëheqës i Bashkësisë të mblidhet një herë në tre muaj. Në bazë të këtij vendimi Këshilli Drejtues i Punës së Bashkësisë së bashku me këshilltarët e vet do të mblidhet më 14 janar 1984 e do të diskutoj e marrë vendime mbi aktivitetin e mëtejshëm të klubeve dhe rretheve shqiptare në Evropën Perëndimore.

Duke pasur parasysh këto rrethana, Bashkësia e klubeve përmes delegatëve të vet u bënë me dije klubeve shqiptare dhe rretheve të ndryshme që gjatë muajit nëntor të këtij viti të mblidhen udhëheqësit dhe anëtarët e klubeve për të përpiluar programet e tyre njëvjeçare. Në këtë drejtim ata duhet që në pika të ndryshme të ndalen rreth aktivitetit të tyre të gjertanishëm, të vërejnë sukseset dhe dobësitë dhe në këtë bazë të përpunojnë planet e tyre të punës se ku është qëllimi ynë që të arrijmë pas një viti. Si udhërrëfyes, gjatë përpilimit të planprogrameve, të shërbej Statuti i Bashkësisë në të cilin Bashkësia ka treguar qëllimin e vet. Si rrjedhim i kësaj, vendimet që merren duhet të jenë në frymën e Statutit të Bashkësisë, i cili u miratua në mbledhjen e parë të saj.

Qëllimi kryesor gjatë përpilimit të planeve njëvjeçare duhet të jetë masovizimi i klubeve me sa më shumë anëtarë, si dhe krijimi i lidhjeve sa më të shumta me grupe të ndryshme punëtorësh, të cilët edhe nëse nuk mund të bëhen anëtarë për arsye të ndryshme, ta propagandojnë klubin dhe ta ndihmojnë atë materialisht. Rëndësi të madhe, më të madhe se gjer më tani t'u kushtohet kontakteve me organizata të jashtme të vendeve në të cilat punojmë.

Rëndësi t'i kushtojmë konsolidimit të grupeve muzikore, mbledhjes sa më të mirë të materialit filmik.

Njoftoni Bashkësinë me të gjitha vendimet që merrni, të cilës sipas një vendimi, duhet t'i dërgohen raporte të rregullta mbi punën e klubeve dhe për çështje diskutabile kur nevojitet mendimi i Bashkësisë. Në bazë të planprogrameve të secilit klub, Këshilli Drejtues i Punës (KDP) do të përpunojë planin njëvjeçar të Bashkësisë në tërësi, në mbledhjen e vet më 14 janar 1984.

Të dashur shokë delegatë, të dashur shokë të udhëheqësive të klubeve!

T'i përvishemi punës me të gjitha forcat, të shkundemi nga përtacia e të mos lejojmë që asnjë minutë të na shkoj kot.

Bashkësia e klubeve i shikon me sy jo të mirë disa dukuri në disa klube të reja për të cilat u angazhuam me sa e sa mundime që t'i krijojmë, kur ende pa u konsoliduar mirë klubet, ngrihen thirrje nga individ të ndryshëm që të ndërrohen udhëheqja e ndonjë klubi, apo e ndonjë anëtar i kryesisë, thuase se klubet na kanë munguar vetëm e vetëm pse nuk kemi pasur njerëz për t'i caktuar për kryetar.

Të dashur shokë, klubet në disa vende na kanë munguar dhe na janë minuar nga shovinist të ndryshëm dhe vegla të tyre që janë armiq të përbetuar të popullit tonë, të cilët nuk kanë dëshirë t'i shohin edhe dy shqiptarë së bashku. Në të gjithë veprimtarinë tonë, në të mirën e popullit,

duhet të punojmë për atë që të shfrytëzojmë në maksimum mundësitë legale dhe t'i bashkojmë njerëzit e jo të ngrejmë çështje që nuk shkojnë në interesin e përgjithshëm. Pa sakrifikuar nuk mund t'i ndihmojmë interesit të përgjithshëm, e në grupin e sakrificave hynë edhe ajo ndjenjë e durimit për zgjidhjen e problemeve.

Deri në rregullimin e çështjes së adresës së përhershme të Bashkësisë, të cilën së shpejti do ta zgjedhim dhe për këtë do t'ju njoftojmë, raportet i dërgoni në adresën e kryetarit të Bashkësisë.

Ju dëshirojmë punë të mbarë.

Saarlouis

STATUT I LEVIZJES PER REPUBLIKEN SOCIALISTE SHQIPTARE NE JUGOSLLAVI

I

Lëvizja për Republikën Socialiste Shqiptare në Jugosllavi është përfaqësuesja e interesave të vërteta të popullit shqiptar në Jugosllavi. Aktualisht ajo është luftëtarja më e denjë për realizimin e këtyre interesave.

Lëvizja është një bashkim luftarak vullnetar patriotësh e revolucionarësh të popullit shqiptarë që jeton në Jugosllavi dhe i asaj pjese të tij që fati historik e detyroi të mërgoi nëpër shtete të ndryshme të botës, të cilët përpara interesit të përgjithshëm i kanë sakrifikuar të gjitha interesat tjera.

LRSSHJ u ngrit mbi bazën e organizatave LNÇKVSHJ, PKMLSHJ, OMLK dhe FKP dhe mori një orientim të tillë për kërkesën "Kosova-Republikë" nga përvoja e demonstratave masive të mbarë popullit shqiptar në Jugosllavi gjatë Pranverës së vitit 1981.

Qëllim i Lëvizjes është që të grumbulloj aq forca rreth vetes, sa me atë forcë të grumbulluar t'i bëjë presion udhëheqjes federative, dhe me këtë t'ia imponoj kësaj të fundit një situatë të atillë në të cilën ajo do të detyrohet që popullit shqiptarë në Jugosllavi t'i njuhë të drejtën për formimin e një republike siç janë gjashtë të tjerat në RSFJ.

Për të arritur gjer tek ky qëllim, Lëvizja do të shërbehet me metoda të ndryshme të luftës që ia lejon etika revolucionare dhe që janë të njohura në praktikën e luftërave të popujve për liri.

II

ANETARET, TE DREJTAT DHE DETYRAT E TYRE

1. Anëtarë të Lëvizjes mund të bëhen të gjithë shqiptarët në Jugosllavi dhe pjesa e tyre në botën e jashtme, të cilët kanë kaluar moshën 18 vjeçare dhe që pranojnë programin dhe statutin e LRSSHJ.
2. Anëtarë është ai i cili pranon Programin e saj, që e ndihmon materialisht dhe që merr pjesë personalisht në një nga celulat e saj.
3. Anëtari ka për detyrë:
 - a) të ruaj dhe të luftoj për unitetin e Lëvizjes. Lëvizja nuk lejon ekzistimin e fraksioneve në gjirin e vet,
 - b) të zbatoj vendimet e Lëvizjes, të respektoj statutin e saj, të propagandoj traditat patriotike të popullit tonë. Ai gjithmonë duhet të veproj nga pozita revolucionare,
 - c) të ngritet teorikisht, të mendoj, punoj e jetoj si revolucionar dhe luftën për formimin e Republikës Shqiptare në Jugosllavi ta vej në plan të parë në të gjithë veprimtarinë e tij,

d) të forcoj lidhjet me masat, të jetë i drejtë, i ndershëm, i dashur për popullin, të jetë armik i mendjemadhësisë, karrierizmit, indiferentizmit dhe i frymës së komandimit kundrejt njerëzve,

e) të jetë propagandist, agjitor dhe mbrojtës i flaktë i qëllimit të Lëvizjes,

f) të jetë kritik, autokritik dhe të luftoj vetëknaqësinë,

4. Anëtari ka të drejtë

a) të marrë pjesë në diskutimin e problemeve të luftës së Lëvizjes,

b) të kritikoj sjelljet e anëtarëve dhe veprimet e padrejta,

c) të zgjedhë dhe të zgjidhet në organet udhëheqëse

d) t'u drejtohet për çështje të ndryshme me pyetje, kërkesa dhe propozime organeve udhëheqëse të Lëvizjes

5. Pranimi në Lëvizje bëhet në mënyrë individuale, pas një njohje të gjatë dhe të hollësishme.

6. Lëvizja anëtarëve të vet nuk u shpërndan libreza.

7. Anëtari ka përgjegjësi të madhe për njerëzit që pranon në Lëvizje.

8. Kur anëtari tre muaj rresht nuk merr pjesë në mbledhje ose nuk paguan kuotizacionin a anëtarësisë, celula duhet ta shqyrtoj qëndrimin e tij në mbledhjen e vet.

9. Kalimi i anëtarëve prej një celule në një celulë tjetër bëhet sipas rastit me udhëzime të organeve udhëheqëse të Lëvizjes.

10. Anëtari i Lëvizjes që vepron në shtete të ndryshme të botës nuk guxon të bien me sjelljet e veta në kundërshtim me ligjet e vendeve në të cilat vepron dhe as nuk guxon në asnjë mënyrë të përzihet në punët e brendshme të atyre shteteve.

11. Për faje e gabime të palejueshme anëtari përjashtohet nga Lëvizja.

12. Nëse verifikohet se përjashtimi ka qenë jo i drejtë, atëherë kthimin mund ta bëjë vetëm celula që ka miratuar përjashtimin.

III NDËRTIMI

13. Parimi udhëheqës i ndërtimit organizativ të Lëvizjes është centralizmi demokratik. Kjo do të thotë:

a) të gjitha organet zgjidhen nga poshtë lartë, nëpër tubime të ndryshme, në forma që do të gjenden më të përshtatshme, ashtu siç na i imponon veprimtaria në ilegalitet,

b) organet udhëheqëse janë të detyruara që kohë pas kohe të japin llogari para celulave të Lëvizjes,

c) organet bazë japin llogari para organeve më të larta.

14. Lëvizja ndërtohet në bazë të territorit (lagje qytetesh e fshatra), baza prodhimi (fabrika e kombine), në institucione të ndryshme (fakultete, shkolla të mesme, shoqëri kulturore etj.) dhe nëpër koloni të ndryshme shqiptare në mërgim.

15. Të gjitha problemet celulat i zgjedhin vetë por me kushtë që zgjedhja e tyre të jetë në vijën e Lëvizjes.

16. Lëvizjen e udhëheq Komiteti Qendror, nën vartësinë e të cilit veprojnë të gjitha komitetet e degëve si në atdhe ashtu edhe në mërgim.

17. Komitetet e degëve të LRSSHJ, janë organe të cilat koordinojnë aktivitetin e disa celulave dhe janë të lidhura me KQ të Lëvizjes.

IV ORGANET

18. Organi më i lartë organizativ i Lëvizjes është Kongresi. Në kushtet ekzistuese të cilat Lëvizja i gjykon si të jashtëzakonshme nuk mund të flasim për intervale të caktuara kohe të thirrjes së Kongreseve. Aktualisht Lëvizja lidhur me këtë çështje do të thërras Kongreset në përputhje me zhvillimin e situatës.

19. Pas Kongresit, organ më i lartë është Konferenca e KQ.

V CELULAT

Themel i Lëvizjes janë celulat e saj të cilat ngrihen në të gjitha vendet.

20. Celulat lidhin masat e qytetit dhe fshatit me organet udhëheqëse.

21. Detyrat e celulave janë

- a) të zhvillojnë punë politike, ideologjike dhe organizative për zbatimin e programit të Lëvizjes, të vendimeve dhe direktivave të saj,
- b) të bëjë shpërndarjen e shtypit, ta zbërthej atë dhe të forcoj influencën e Lëvizjes,
- c) të raportojnë për punën e tyre para organeve më të larta,
- d) të ngriten ideologjikisht dhe të ndihmojnë në ngritjen e rrethit ku veprojnë

VI MJETET FINANCIARE

22. Të ardhurat financiare përbëhen nga kuotizacionet e anëtarësisë.

23. Kuotizacionet mujore janë 5% e të të ardhurave mujore të anëtarit.

24. Anëtarët që nuk kanë rrogë të caktuar ndihmojnë sipas mundësive dhe u ndihmohet sipas mundësive.

25. Qarkullimi i mjeteve materiale nga poshtë-lartë dhe anasjelltas bëhet sipas rregulloreve që përpunohen për raste të veçanta.

26. Lëvizja pranon ndihma materiale e morale nëse ato janë të pakushtëzuara.

Janar 1984, Shtuttgart

Programi politik i Lëvizjes për Republikë

Lëvizja për Republikë është një organizatë masash, që lindi si formë e rezistencës së organizuar e popullit shqiptarë në Jugosllavi.

LRSSHJ është sintezë e një vazhdimësie dhe përvoje të grupeve të ndryshme revolucionare që veproun në Kosovë për një kohë të gjatë, që në pjekurinë e saj të sotme kanë ndikuar rreth 20 demonstrata masovike, por

spontane në Kosovë dhe 15 të tjera të organizuara në Evropën Perëndimore.

Kjo pjekuri u arritë duke bërë reflektime të thella lidhur me faktet dhe rrethanat që u krijuan pas demonstratave të Pranverës 81 në Kosovë, në Jugosllavi dhe në botë, i studimit të mundësive reale në përputhje me interesat e popullit shqiptarë dhe të gjithë popujve në Jugosllavi. Nga eksperiencia e ngjarjeve të dendura, forcat e organizuara kërkesat e tyre i bënë një me ato të popullit dhe me të gjithë potencialin e tyre u orientuan për kërkesën "Kosova Republikë".

Qëllimi i Lëvizjes është që të grumbulloj aq forcë rreth vetes, sa me atë t'i bëjë presion të vazhdueshëm udhëheqjes federative dhe me këtë t'ia imponoj kësaj të fundit një situatë të atillë në të cilën ajo do të detyrohet që Kosovës t'ia njeh të drejtën për ngritjen nga KSA e Kosovës në Republikë të Kosovës.

Lëvizja lufton për krijimin e Republikës së Kosovës.

Lëvizja për Republikë nuk ka si qëllim luftën për pushtet.

Lëvizja njeh pushtetin e LKJ (Lidhjes Komuniste të Jugosllavisë) në të gjitha Republikat jugosllave duke përfshirë edhe Republikën e Kosovës.

Lëvizja nuk kërkon prishjen e sitemit aktual jugosllav të vetë-qeverisjes.

Lëvizja do ta njeh Lidhjen Komuniste të Republikës së Kosovës.

Të gjithë atyre që thonë se Jugosllavia është revizioniste ne u themi se ne nuk na prishë aspak punë që edhe Republika e Kosovës të jetë Republikë revizioniste.

Lëvizja, në të gjithë veprimtarinë e vetë udhëhiqet nga idetë marksiste-leniniste dhe të gjitha ngjarjet me të cilat ndeshet përpiqet t'i shqyrtoj nga prizmi i këtyre ideve.

Çështjes kombëtare marksisti i kombit të madh dhe marksisti i kombit të vogël i afrohen nga kënde (anë) të kundërta. Sipas parimit leninist, marksisti i kombit të madh duhet të propagandoj lirinë e shkëputjes për kombet më të vogëla, ndërsa marksisti i kombit të vogël e propagandon lirinë e bashkimit. Këtë parim ne e quajmë të drejtë dhe mendojmë se kombet e mëdha e kanë përgjegjësinë më të madhe dhe atyre u takon iniciativa.

Për këtë qëllim, para saj, para anëtarëve të saj, para të gjithë atyre shokëve që kanë më shumë njohuri teorike, Lëvizja shtron detyrë me rëndësi dhe afatgjate që kjo teori të përvetësohet nga rrethe sa më të gjëra.

Kërkesa Kosova Republikë është në përputhje dhe gjen mbështetje të plotë në mësimet e marksizëm-leninizmit. Kjo kërkesë në thelb është përparimtare, sepse shkon në të mirën e të gjithë popujve të Jugosllavisë dhe në të mirën e popullit serb në veçanti, i cili me formimin e Republikës së Kosovës çlirohet nga reaksionarët serb rrënjët e të cilëve shpesh ujiten me pretekstin e mbajtjes së Kosovës. Kosova si Republikë jo vetëm që nuk do të mbyllet ndaj të tjerave, por përkundrazi ajo do të hapet shumë më tepër, pasi marrëdhëniet do të bëhen nga pozita të barabarta.

Nga zhvillimi ekonomik e kulturor që do të bëhet me formimin e Republikës, nga populli

-historikisht më i lashti në Jugosllavi,

-më i ri për nga mosha mesatare

-i tretë për nga madhësia numerike, do të merrë një shtytje shumë të madhe revolucionare dhe do të bënë hapa të mëdhenjë përpara gjithë RSFJ.

Vënia e theksit të Lëvizjes për kërkesat kombëtare jo vetëm që nuk është në kundërshtim me mësimet e marksizëm-leninizmit, por është e vetmja mënyrë lufte e drejtë dhe e mundshme në këtë etapë historike të zhvillimit të ngjarjeve në Kosovë dhe më gjerë.

Fitoret në të drejtat kombëtare të popullit shqiptar, janë në të njejtën kohë fitore të mëdha klasore për të gjithë popujt dhe klasën punëtore në Jugosllavi. Duke u nisur nga kjo e vërtetë e madhe popujt tjerë duhet ta

ndihmojnë dhe t'i dalin krah popullit shqiptarë në Jugosllavi, kurse populli ynë duhet të mësoj shumë më tepër për rrugët e afrimit me të tjerët, në mënyrë që të lidhen sa më ngushtë interesat e klasave punuese dhe popujve në mënyrë që këto të mos lejojnë të manipulohenn nga klika shoviniste.

Lëvizja do të përpiket që atyre shkëndijave të arsyes ku sot janë të ndezura, t'u jap zjarr edhe më shumë dhe të ndez të tilla në çdo vend ku ka mundësi. Gjendja e rëndë të cilët e kanë krijuar serbomëdhenjtë në të gjitha anët e RSFJ na jep prova se shkëndija të tilla të arsyes në të shumtën e rasteve do të shkrepin.

Mars 1984, Paris

Ky Program është shkruar për atë rreth aktivistësh që e kanë përkrahur atë gazetë, numri i parë i të cilës u botua në qershor 1984 në Paris dhe që më vonë vazhdoi të botohet në Stockholm.

MËRGIMTARËT DHE KOSOVA REPUBLIKË

Më 14 korrik 1984, patriotë mërgimtarë të rretheve të ndryshme u mbledhën në Bern të Zvicrës, duke iu përgjigjur thirrjeve që lëshohen në emër të LRSSHJ dhe të "Kosovës Republikë".

Demonstrata e 14 korrikut në Bern qe një prej atyre shumë demonstratave që bënë jehonë për çështjen shqiptare, dhe një prej atyre që kohëve të fundit individët duke shfrytëzuar gatishmërinë e popullit për të luftuar për "Kosovën Republikë" duan të sigurojnë kapitale politike për t'u zgjatë jetën veprimeve spontane.

Kush u bë "zëdhënës i denjë i propagandës së Beogradit?"

Shkaqet lidhur me mosparaqitjen e një numri patriotësh në mërgim, në demonstratën e fundit në Bern, nuk është vështirë për t'u gjetur. Para së gjithash ato mund t'i gjejmë të përmbledhura në thirrjen e cila u lëshua për këtë demonstratë.

Shumë mërgimtarë kishin vërejtur më parë gjëra të papëlqyera që bënin individët në emër të LRSSHJ. Sjelljet në formën: "Pse e bëtë këtë punë pa e pyetë Lëvizjen?", "Nuk bënë të përgatitet kjo dramë pasi nuk e ka dhënë pëlqimin Lëvizja!", "Pse u ndihmuua familja e filanit?", "Atij e atij iu ka hap dosja në Lëvizje!" ishin bërë një dukuri.

Para këtyre sjelljeve, megjithëse mërgimtarët patriotë nuk i pëlqenin e as aprovinin, pakënaqësia e tyre e përmbajtur shprehej me fjalët si: "Ata duhet t'i dinë më mirë këto punë", "ata duhet të jenë të vetëdijshëm dhe të kenë përgjegjësi për çdo fjalë që thonë." Edhe kur hasnin në devijime flagrante, punëtori ynë i thoshte vetes: "Ndoshta kështu po u dashka se ata janë më të ditur". Me një fjalë ishte aso gjendje kur thuhej: "Ka thënë Lëvizja dhe mos e nga më tutje!"

Në këtë përshtypje është mbështetur edhe autori i thirrjes së demonstratës së Bernit, por për fatin e tij të keq dhe për fatin e mirë të popullit nuk është më ashtu. Ajo kohë kaloi dhe nuk kthehet më. Dhe ne gëzohemi për vigjilencën e shtuar të punëtorëve tanë të cilët i kanë bërë sytë katër dhe e lexojnë nga disa herë edhe një fjalë të vetme. Kështu rezultoi se vepruan edhe me thirrjen e demonstratës së Bernit e cila përfundonte me kryethirrjen: "... të mblihdemi dhe t'ia dridhim themelet Jugosllavisë fashiste!"

Pasi e lexuan disa herë i thanë vetes: Ç'thotë ky? Po kështu është duke folur Beogradi natë e ditë, se ne nuk jemi duke kërkuar Republikë, por duami që ta shkatërrojmë Jugosllavinë. Po a tha kështu Bajrush Xhemali e

Ramadan Veliu. Ne nuk kemi punë me Jugosllavinë e as me themelet e sistemit të saj.

Atij që ka punë me themelet e Jugosllavisë fashiste, me sistemin e saj politik, me kënetimin e pushteteve, me mbretërit e kuq, i qoftë rruga e mbarë pa ne.

Kush po i shantazhon punëtorët?

Redaktori i "Zërit origjinal" ka turpin të akuzoj dikend për shantazhim të punëtorëve. Shpjegimi i fjalës "shantazh" gjendet në fjalorin e gjuhës shqipe me këtë shënim plotësues: "Shtërëngim që i bëhet dikujt për të plotësuar një kërkesë të papranueshme prej tij duke e kërcënuar se do të zbulohet një e fshehtë që e dëmton, se do të rrezikohet ai vetë apo ndonjë i afërm i tij." Eshtë e ditur se njerëzit me qëllime të errëta u afrohen të tjerëve sipas devizës: "Kompromentoje e pastaj tërhiqe nga të duash."

Prej të gjitha qyteteve në Perëndim ku gjenden më së shumti ata shqiptarë që janë nxitur haptasi të ekspozohen para përfqësive diplomatike të Jugosllavisë? Në cilat qytete thuren intrigat më të mëdha kundër shokushokut? Në cilat qytete bien "këmbanat e alarmit" me rastin e afrimit të zgjedhjeve vjetore pranë "Klubeve të punëtorëve shqiptarë nga Jugosllavia" në të cilat krijohet aso gjendje thuase Republika e Kosovës do të shpallet në ato klube?! Çdo njeri me një informim sado sipërfaqësor, pa u hamendur do të përgjigjet se këto dy qytete janë Dusseldorf dhe Gjeneva. Vetëm në këtë të fundit gjenden mbi 100 të rinj që e kalojnë sezonin e dimrit në një gjendje tejet të vështirë, pa guxuar të shkojnë në familjet e tyre. Në këto dy qytete keqpërdorimi me ndjenjën e pastër të patriotizmit ka shënuar vlera ekstreme.

Siç shihet këtu nuk kemi të bëjmë me atë daljen e domosdoshme në sipërfaqe të disa individëve në një situatë të vrullshme revolucionare që ishte karakteristike për Pranverën 81, por kur puna për kompromitimin e punëtorëve para diplomacisë jugosllave është shndërruar në sistem. Në klubet e këtyre dy qyteteve, punëtorët tanë nga 'patriotët' deri në palcë provokohen e fyhen me fjalë të ulëta si në stilin: "Mos i keni krijuar familjet në ymyd të pasoshave të Jugosllavisë".

Të tillët përpiqen që çdo klubi t'i japin vulën e "antijugo-sllavizmit", t'u thuhet udhëheqësve të klubeve të dërgojnë letra në Biel-Bienne, sepse me to duhet të "bindin popullin se masa është me ne", siç vepruan me letrën e klubit "Asim Vokshi" të Llozanës. Siç dihet edhe anëtarët e klubit "Asim Vokshi" janë shqiptarë që vazhdimisht udhëtojnë për tek familjet e tyre, por për këtë dikujt nuk i bëhet vonë që anëtarët e klubeve të dënohen e torturohen, sepse lot kanë me bollëk, e njëkohësisht t'u thuhet të tjerëve: Ç'na duhet Republika nën Jugosllavi, kur ndodhi si ndodhi ajo do të na burgosë! Pra dihet shumë qartë se kush i shantazhon punëtorët tanë në mërgim.

Shtator 1984, Stockholm

Klubet për punëtorët

Nëpër klubet e punëtorëve është bërë dhe vazhdon të bëhet një punë e mirë në interesin e popullit tonë. Për këto klube është shkruar nga pozita të ndryshme edhe nëpër faqet e shtypit, por shumë më pak se sa që ka qenë e mundur dhe se sa është dashur të shkruhet. Për shkak se materiali për këtë temë është i madh, ne në këtë shkrim do të përmendim vetëm kalimthi disa çështje që kanë të bëjnë me klubet, të cilat në kushte më të mira do të mund të zërtheheshin më gjërë, duke trajtuar secilën nga këto si një temë më vete.

Lindja e klubeve në mërgim (Evropën Perëndimore) është e lidhur me ardhjen e punëtorëve. Në saje të vetëdijes politike, përkundër "mundësisë së lehtë të politizimit" (nëse mund të shprehemi kështu), mërgimtarët tanë nuk iu qasën emigracionit të vjetër. Para vitit 1981, bashkimi i punëtorëve tanë nëpër qytete të mëdha nuk ishte penguar (hapur) nga ambasadat jugosllave. Ngjarjet e Pranverës 81 ndryshuan shumë gjëra. Klubet u treguan si qendra shumë të papërshtatshme për dezinformimin e mërgimtarëve, përkundër telegrameve të rrejshme që u dërguan në emrin në tyre. Viti 1981 është një vit dinamik për klubet. Nga ky vitë filloi të flitet për klubet "me konzullatë" dhe ato "pa konzullatë", dhe kryesisht në bazë të këtij kriteri të gjykohet për to dhe sidomos për potencialin e tyre patriotik. Atmosfera elektrizuese e këtyre viteve hyri edhe në klubet tona në mërgim duke e ploorizuar secilin prej tyre veç e veç dhe duke krijuar një heterogjenitet (të paktën sipërfaqësor) në jetën e tyre të mëtejme e në raportet me njëri tjetrin.

Për të orientuar në atë drejtim, kah e do interesi i përgjithshëm, dhe në bazë të shembullit të Bashkësive të klubeve të kombeve tjera, nga aktivistë të klubeve shqiptare lindën zëra të cilët kërkonin themelimin e Bashkësisë së klubeve shqiptare nëpër shtete të ndryshme. Kjo Bashkësi do t'i shtronte vetes për detyrë që në klube të ngushtoj hapësirën e veprimeve spontane dhe të ndikoj që të gjitha klubet të bashkëpunojnë e afrohen në mes veti. Një Bashkësi e tillë u themelua dhe pati një fillim të mbarë dhe premtues. Por në punët e Bashkësisë ndërhyjnë element të jashtëm duke bërë që përfaqësuesit e klubeve të mos vijnë në shprehje.

Aktualisht ka dy qëndrime lidhur me klubet:

Qëndrimi i parë është ai sipas të cilit klubet duhet ndihmuar me të gjitha mënyrat, por në asnjë mënyrë nuk bënë të përzihemi në punët e tyre, e sidomos të mos u imponohen gjëra që nuk i aprovon masa e anëtarëve të tyre. Që në këto klube të mos hyj asnjë gazetë ilegale, dhe ndihma organizative t'u jipet këtyre klubeve pa kushte, e jo të shtrohet çështja se ai klub i cili nuk vepron sipas tekeve të disa individëve duhet shkatërruar. Këtë qëndrim e mbajnë dhe përkrahin shumica e klubeve.

Qëndrimi i dytë është ai sipas të cilit secili klub duhet ta ketë "vulën antijugosllave", në to të shpërndahet shtypi ilegal, në to të bëhet thirrje e hapur për përkrahjen e gazetave ilegale si dhe për mbulimin e shpenzimeve për telefon dhe udhëtimeve zyrtare të disa "politikanëve të mëdhenj". Që në këto klube të rekrutohen sa më shumë emigrantë të përherëshëm, të cilët duhet ta "freskojnë mërgatën", sipas parullës së ideologve të kësaj taktike që është: "T'ia bëjmë Jugosllavisë edhe një armik më shumë!"

Ne jemi këmbëngulës për qëndrimin e parë i cili shprehë vullnetin e shumicës. Akuzat demagogjike se kërkojmë apolitizim të klubeve nuk kanë vend. Edhe po të duami ne ato nuk mund të apolitizohen, sepse ku ka masë ka edhe politikë. Ne kërkojmë që dominuese të jetë politika e klubit. Vetëm nëse plotësohet ky kusht një politikë do të jetë edhe në interesin e Kosovës.

Janar 1985, Stockholm

Përherë i freskët do të jetë kujtimi për ju dhe ata si ju

Më 17 janar 1468, në Lezhë mbylli sytë trimi legjendarë i popullit tonë, Gjergj Kastrioti.

Më 23 janar 1916, në Podgoricë, buzë lumit Moraqa u vra gjeneral Isa Boletini.

Më 17 janar të këtij viti mbushen tri vite nga mbrëmja e errët e 17 janarit 1982, kur në fshatin Untergruppenbach, u vranë nga policia sekrete e Serbisë Jusuf Gërvalla, Kadri Zeka dhe Bardhosh Gërvalla.

Më 11 janar 1985 mbushet një vit që kur në pjesën më të varfër të qytetit të Prishtinës, ranë heroikisht Rexhep Mala dhe Nuhi Berisha.

Janari, muaji i parë i viteve, tek populli i robëruar i Kosovës do të vazhdojë të sjell heronjë të rinj për çdo vit. Në këtë muaj edhe në të ardhmen do të vazhdojnë të hapen varre të reja që do ta ruajnë përgjithmonë gjelbrimin e majit, e djepa të rinj do ta fillojnë përkundjen në shekuj.

Heroizmi masiv i viteve 80-të i popullit shqiptarë nën Jugosllavi është i mishëruar edhe me veprën e atyre bijve të cilët i qiti në skenë gjatë këtyre viteve të fundit. Një vend nderi në mes tyre zënë Jusuf Gërvalla, Kadri Zeka, Bardhosh Gërvalla, Rexhep Mala dhe Nuhi Berisha.

Përmes shekujve e dekadave, përmes një vargu të shumtë luftrash e përpjekjesh për liri, Kosova gjëmëmadhe me shtatin e saj me shumë plagë, por kurrë të përkulur hapi një nga faqet më të lavdishme të historisë së saj, me fillimin e viteve 80-të. Energjitë e saj të shumta ishin akumuluar për një kohë të gjatë, dhe presionet e serbomëdhenjve që hapësira e frymëmarrjes sonë të jetë sa më e vogël, bënë ashtu si edhe në të kaluarën që një pjesë e këtyre energjive të veprojnë edhe nga mërgimi.

Atë punë që në të kaluarën e kishin bërë në qytetet e perëndimit Ismail Qemali, Hasan Prishtina, Fan Noli, Avni Rustemi e shumë të tjerë, atë punë të cilin nuk kishin arritë ta kryenin shumë emigrantë nga Kosova pas vitit 1945, do ta fillonin një grusht patriotësh kosovarë në mesin e të cilëve u dallua si një luftëtar i pakrahasueshëm për kohën në të cilën veproi, njëri prej bijve më besnik dhe më të dashur të popullit shqiptar, një prej figurave më të pastra të historisë sonë, Jusuf Gërvalla, i cili nuk pyeti për kërcënimet e policisë serbe, as për thashethemet e mërgimit.

Koha e shqetësimeve të mëdha si rrallë ndonjë tjetër, në ato ditë të Pranverës 81 do ta vente në lëvizje intensive e të pandërprera Kadri Zekën, i cili kontribuoi shumë në organizimin e tetë demonstratave që u organizuan në mërgim, nga prilli gjer në korrik 81.

Kalimi i viteve kurrë nuk do të mund ta zbehë kujtimin e veprës së Bardhosh Gërvallës, gojëmbëltit e zemërzjarrit, mbrojtësit të palodhshëm dhe të patrembshëm të interesave të punëtorëve tanë në botën e jashtme, heroit të nderuar të Kosovës.

Qe tri vite për këta heronjë është shkruar në shumë raste, duke u ndalur me theks të veçantë në kohën e veprimtarisë së tyre në mërgim. Për ta në këto tri vite janë thurur shumë këngë e u janë kushtuar shumë poezi. Jusufi, Kadriu e Bardhoshi janë refleksi i një kohe heroike, vepra e të cilëve është e lidhur ngusht me mjediset në të cilat vepruan, me ato masa të mërgimtarëve tanë të cilët i bënë heronj. Me emrat e tyre është e lidhur më së ngushti lindja e publicistikës ilegale kosovare. Këta punuan në nxjerrjen e organeve "Bashkimi", "Lajmëtarin i lirisë", "Liria" dhe "Zëri i Kosovës".

Por të gjitha këto organe më shumë se me këdo tjetër, marrë në përgjithësi, janë të lidhura me emrin e Jusuf Gërvallës, personin e parimeve që sheh përtej interesave të grupeve të ngushta, energjitë e mëdha të të cilit janë derdhur në të gjitha këto organizata të cilat kanë qëndruar pas këtyre gazetave, ashtu si një lum i rrëmbyeshëm që me dalje nga shtrati i tij ujit fusha të gjëra shkretire dhe lenë pas vetes një lym shumë të pleshëm. Ai redaktoi dhe shkroi artikujt kryesor të tre numrave të "Bashkimit" prej gjithsej katër numrave që dualën, nxorri vetë "Lajmëtarin e lirisë", ndihmoi në nxjerrjen e organit "Liria" me artikuj të ndryshëm dhe i radhiti tre numra të saj (Nr.3, 4 dhe 5 prej gjithsej gjashtë numrave që dualën dhe redaktoi dy numra të "Zërit të Kosovës" (nëntor 81 dhe janar 82).

Në policitë e Gjermanisë dhe të Zvicrës vazhdojnë të qëndrojnë dokumentet e marra pas atentatit, të cilat flasin për punën e tyre dhe bashkëpunimin e tyre njëvjeçar.

Janar 1985, Stockholm

Thirrje për demonstratën e parë shqiptare në Suedi

për datën 16 mars 1985

Të dashur bashkatdhetarë,

Në këtë vit mbushen katër vite nga mbrëmja e 11 marsit 81, kur në mensën e Universitetit të Prishtinës, shtypja e egër serbomadhe e derdhi edhe një herë kupën.

Në kuadrin e këmbënguljes për të drejtat tona, me rastin e katërvjetorit të demonstratave të mëdha të Pranverës 81, Lëvizja për Republikë përpos manifestimeve nëpër vende e pika të ndryshme në botën e jashtme thërret një demonstratë e cila do të bëhet më 16 mars 1985 në qytetin Malmö të Suedisë.

Bashkatdhetarë me banim në Suedi,

Për shkak të largësisë së madhe nga qytetet tjera të Evropës, shumë bashkatdhetarë tanë nuk do të mund të jenë fizikisht me ne në ditën e 16 marsit në Malmö. Për këtë arsye, sa do të ngritet zëri ynë na ky vend i veriut, sa do të bëjmë që bota të dëgjoj për ne, kësaj radhe kjo barrë më së shumti do të bie mbi supet tuaja. Ne shpresojmë se ju do ta jipni me sukses këtë provim nderi.

Tubimi do të bëhet në ora 12.30, në sheshin e madh të Malmö (Stortorget) i cili është në qendër të qytetit.

Lëvizja për Republikën Socialiste Shqiptare në Jugosllavi

KOMITETEVE DREJTUESE DHE KOMITETEVE TË RRETHEVE TË LRSSHJ-së

Shokë dhe shoqe,

Kohëve të fundit, në KQ të LRSSHJ-së, nga grupe individësh në botën e jashtme kanë ardhur kërkesa (gojore e me shkrim) me dëshirën për të ardhur deri te një bashkim.

Këto grupe gjatë viteve 1982 e 1984 dolën nga LRSSHJ dhe një pjesë e tyre nxori organin "Punëtorët" e një pjesë tjetër nxori në Suedi gazetën me të njejtin emër si të organit të LRSSHJ-së "Zëri i Kosovës" duke formuar një "Lëvizje" të re për Republikën e Kosovës.

Të gjithë ata që po kërkojnë bashkim nuk kanë shtruar asnjë kusht.

Duke e ditur dëshirën dhe vullnetin e mirë të elementëve dhe kuadrove të shëndoshë, patriotëve dhe revolucionarëve, posaqërisht nga radhët e klasës punëtore që punon dhe vepron këtej, si dhe duke e parë të nevojshme dhe parimore që secilit që dëshiron për të luftuar në një front të përbashkët për realizimin e kërkesave të popullit të Kosovës, t'i krijohet mundësia për t'u bashkuar në organizatën gjithëpopullore – LRSSHJ, KQ është i mendimit që t'i marrë parasysh këto kërkesa që janë bërë dhe, juve, shokë e shoqe po ua paraqesim si Propozim për diskutim këto KUSHTE që do t'u parashtronim këtyre grupeve për BISEDIME rreth bashkimit.

1. Grupet që kanë kërkuar bashkimin, a janë grupe me celula apo pa celula. Nëse janë grupe pa celula, atëherë nuk mund të shtrohemi për bisedime si me palë.
2. Nëse këto grupe me celula, e konsiderojnë veten organizata (pavarësisht se këto dikur qenë ndarë nga gjiri i LRSSHJ-së), le ta

dëshmojnë ekzistencën e vetë dhe punën e tyre si organizata duke **treguar rrjetin e tyre organizativ, si jashtë ashtu edhe brenda.**

(Këtë punë verifikimi duhet ta kryej një komision i posaçëm i LRSSHJ-së, dhe pastaj (të vendosim se a të) të shtrohemi apo të mos shtrohemi për bisedime).

Gjatë bisedimeve rreth bashkimit si kushte do t'u paraqesim këto:

1. Të dënohet bashkimi i 17 shkurtit dhe 15 majit 1982, i cili ishte një bashkim krerësh e jo organizatash dhe nuk ishte aspak bashkim e organizim i masave.
Një bashkim dhe organizim të masave, si jashtë ashtu edhe brenda, e patë shtruar drejtë në verën e vitit 1981 OMLK në "Teza rreth Frontit Popullor për Republikën e Kosovës" dhe në përpjekje e sipër për t'i vënë në jetë ranë shokët: Jusuf Gërvalla, Kadri Zeka dhe Bardhosh Gërvalla. **Këto "Teza..." u shkelën pikërisht një muaj pas rënies së tyre, në bashkimin e 17 shkurtit 1982.**
2. Të definohet se çfarë organizate po ndërtojmë: Parti a organizatë të masave apo front popullor i gjithë masave.
3. Të ndërpritet agjitacioni e propaganda dhe veprimet kundër marksizëm-leninizmit, verpime këto që shkojnë në dëm të unitetit dhe luftës sonë për Republikë.
4. **Në bisedime të marrin pjesë nga tre përfaqësues prej secilës palë.**
5. Në bisedime nuk mund të marrin pjesë krerët e bashkimeve të 17 shkurtit dhe 15 majit 1982.
6. Ndonjë bashkim eventual mund të bëhet dhe shpallet vetëm si **bashkim i emigracionit përparimtar jashtë Kosovës dhe i organizuar në kuadër të një dege të jashtme të LRSSHJ-së që duhet të ndërtohet, zgjerohet dhe funksionoj brenda në Kosovë.**
Nëse këto kushte, që do t'u vihen për bisedime atyre që po kërkojnë bashkimin do të diskutohen, plotësohen dhe të bëhen vërejtjet dhe orientimet e nevojshme edhe nga ju (që të aprovojmë unanimitisht) ne do t'u hyjmë bisedimeve për bashkim; në të kundërtën duhet t'u themi qartë përse nuk duam as bisedime, as bashkim!
Përshëndetje revolucionare
KQ i LRSSHJ
Prill 1985

Ky shkrim është i Levizjes që kishte qendrën në Zvicër
(shën. im).

DISA ÇESHTJE TEORIKE E PRAKTIKE, AFATSHKURTA DHE AFATGJATA TE FORCAVE TONA TE ORGANIZUARA NE PERGJITHESI DHE ATYRE NE MERGIM NE VEÇANTI

Ky artikull nuk ishte i planifikuar për këtë numër. Shkrimi i tij ndikoi në vonimin e daljes së këtyre numrave dhe botimit të tyre bashkë. As koncepti i tij në pika të shkurta nuk ka qenë i bërë. Mund të ju duket e

çuditshme por është e vërtetë, se nëntitujt e tij i ka përcaktuar kryesisht receptori i telefonit.

Ky artikull duhet të kuptohet si një përgjigje në thashethemet e ndryshme me të cilat po torturohen sot punëtorët tanë në mërgim me shprehjet si: "Po u jepka Republika me vit të ri", "Udba po u ndihmon për nxjerrjen e gazetës!", "Do të ndalet gazeta". Përgjigja në thashethemet se do të bëhet bashkimi, dhe si disa e kuptojnë atë është duke u gatuar dhe do të dalë me kohë.

Një definicion i shkurtë për nocionin "forcë e organizuar"

Mbi shpjegimin e nocionit "forcë e organizuar", në kuptimin e përgjithshëm kemi shkruar në një nga numrat e kaluar të gazetës. Për këto forca do të flasim në këtë artikull, duke u ndalur tek ato në Kosovë dhe që kanë të bëjnë me të.

Forcat e organizuara janë grupe shoqërore, të organizuara në organizata apo parti, të cilat kanë tipare karakteristike të njëjta, që janë me prirje e drejtime të njëjta dhe që kanë qëllime të përbashkëta.

Të gjithë ata që luftojnë për Republikën e Kosovës brenda RSFJ, përbëjnë një forcë shoqërore.

A mund të themi se kjo forcë është e organizuar?

Jo. Bashkimin ideologjik i një numëri të madh njerëzish ende nuk mund të quhet bashkim i organizuar, por një është një bashkim i cili është i domosdoshëm dhe që i prinë bashkimit të organizuar. Atëherë cilat janë forcat e organizuara që luftojnë për Republikë?

Të gjithë ata njerëz që janë me pikpamje identike, dhe të cilët janë të lidhur me një qendër përmes një gazete, përmes letrash e raportesh, përmes direktivash, përmes një programi dhe një statuti, këta njerëz mund të quhen të organizuar, dhe se bëjnë luftë të organizuar për "Kosovën Republikë". Sa janë në gjendje të korrigjojnë vetëveten lidhur me drejtësinë e pikpamjeve që propagandojnë dhe metodave tyre të veprimit, kjo është çështje tjetër.

Në luftë për Republikë, këto forca mund të jenë legale dhe ilegale. Forcë që vepron nga pozitat ilegale është LRSSHJ, kurse forcë legale mund dhe duhet të jetë LK e Kosovës. Për shkak të ndikimit të madh të shovinizmit serbomadnë në jetën e LKJ, kërkesat e LK të Kosovës për Kosovën Republikë janë luftuar me ashpërsi në çdo kohë që janë shtruar. Për hirë të "qetësisë e unitetit" LKJ ka bërë presion mbi LK të Kosovës që ajo të heq dorë qoftë edhe përkohësisht nga kërkesa "Kosova Republikë". Këto rrethana kanë ndikuar që pas vitit 1981 me kërkesën 'Kosova Republikë' të merret vetë populli, duke bërë kështu që për këtë kërkesë sot të veprojnë edhe organizata siç është LRSSHJ dhe dhjetra të tjera, nga pozitat ilegale, për një kërkesë pa përmendjen e së cilës sot nuk mund të mendohet asnjë mbledhje e çfardo rangu, në Beograd dhe qytete tjera.

Zgjidhja e çështjes se si lufta për një kërkesë kaq legale, kaq të afirmuar, kaq të ngulitur në mendjen e popullit tonë, do të legalizoj edhe format e saj të organizimit është një çështje me rëndësi të dorës së parë. Nëqoftëse ne do të dimë me mbledhë forca, me ndihmua edhe në zgjidhjen e shumë çështjeve teorike në këtë kalim, atëherë ne do të kursenim jashtëzakonisht shumë kohë dhe shumë sakrifica.

Në vazhdim do të mirremi vetëm me shqyrtimin nga disa drejtime të forcave të organizuara ilegale.

Forcat e organizuara ilegale, në Kosovë filluan të konsolidohen dhe të ngriten në një shkallë më të lartë sidomos prej vitit 1980, sepse në këtë vit fillon publicistika ilegale kosovare që ka karakter më masiv dhe siç dihet në politikë ka rëndësi vetëm ajo që ka karakter mase.

Sot pa gazetë as që mund të bësh fjalë për një forcë të organizuar politike. Gjithashtu gazeta na jep pasqyrën më të drejtë për gjendjen e një

organizate, për pjekurinë e saj, për jetën e saj të brendshme. Nëqoftëse këtë, shumë punëtorë tanë në mërgim dhe sidomos punëtorët në Kosovë dhe rinia jonë nuk e dinë, atëherë na duhet të themi se udha të gjitha këto i dinë shumë mirë. Andaj t'ju tregojmë diçka më shumë edhe mërgimtarëve tanë, dhe të gjithë lexuesve në këtë temë. Me siguri që atyre do t'u interesonte shumë, ndërsa unë jam i vetëdijshëm se po i prishi edhe njëherë keq punët me blankistët tanë, pasi po i "dekonspiroj sekretet". Kjo bëhet aq më e nevojshme për gjendjen aktuale të LRSSHJ-së.

Akuza e sulme "tronditëse"

Para katër muajësh erdhi një letër në redaksinë tonë, e shkruar krejt në frymën e logjikës dyfityrshe, në të cilën në mes tjerash shkruante:

"Qëllimi juaj nuk është të viheni në krye të Lëvizjes për të udhëhequr luftën, por për të shtënë në dorë LRSSHJ-në dhe mandej ta shuani luftën revolucionare në Kosovë. Se kështu ju porositë Beogradi dhe instruksionet e veprimtarisë suaj janë të pregaditura prej tyre".

Kur dyfityrshi (mikroborgjezi) e kritikon a e sulmon një dyfityrësh tjetër, atëherë dyfityrshin të sulmuar i cili vetëvetiu është një frigacak i papresedan, i shtohet edhe një frikë më tepër, i shtohen edhe disa netë pa gjumë.

Kur nga pozita e klasës sulmohet një dyfityrësh, atëherë ai çmendet dhe gjatë gjithë jetës së vet nuk është në gjendje të fitoj qetësi.

Kur dyfityrshi sulmon në drejtim të klasës më armike të tij, atëherë ai bëhet aq i vajtueshëm sa është i denjë për tallje.

Po nga e njejta frymë ne sulmohemi edhe nga një pozitë tjetër. Pozita tjetër (akuza) është ajo, sipas së cilës programi ynë nuk qenka frymëzues e stimulues (sic), se ne nuk jemi mjaft ambicioz etj. Me të vërtetë njeriu për të bërë një vepër duhet të udhëhiqet nga disa motive, duhet të jetë i motivuar. Për të gjithë ata që na kritikojnë në këtë formë na duket se me të vetmen mënyrë ata mund t'i motivosh, duke u vu të gjithë gradat që mund të gjenden në garderobin ushtarake dhe civile.

A e shihni se këta tipa, të cilët gjithnjë luftojnë në "mes dy zjarresh" edhe ne na futën në luftë në mes zjarreve të tyre.

Disa fjalë për Pararojën

Para se t'u përgjigjemi akuzave "tronditëse" të ndalemi dhe të shohim më afër se çka është pararoja, pasi për këtë kanë nevojë të dinë "udhëheqësit e luftës" në Kosovë.

Pararoja është organizata e cila në mendime dhe në veprime gjendet në ballë të popullit, i prinë atij dhe i drejton aksionet e masave. Dikujt i duket se pararojë do të thotë gjithnjë të luftosh për pushtet. Mjafton të thurësh disa fjalë kundër një qeverie, kundër burgosjeve në përgjithësi, dhe ja u "krye" roli i pararo-jës.

E çfarë organizate mund të quhet ajo e cila nuk lufton për pushtet? Atëherë pse të burgoset ajo? Pse të organizohet fare ajo, mund të thonë.

Po ne themi se ka organizata që zhvillojnë një punë të madhe në fushë të propagandës, të organizimit të grevave e demonstratave dhe që nuk e shtrojnë çështjen e pushtetit. Po të ishte kërkesa "Kosova Republikë", një kërkesë që mund të barazohej me çështjen e një revolucioni, atëherë kritikën që na lëshohen do të mund të arsyetoheshin, sepse gjëja më elementare e një revolucioni është pikërisht çështja e pushtetit, e ndryshimit të sistemit politik. Le të shohin edhe njëherë se sa shumë janë ngatërruar "kompetentët tanë". Duke analizuar kritikën e tilla në çfarë konkluzionesh mund të vijmë? Vijmë në përfundim se këtu me të vërtetë

kemi me një frymë shumë të ngushtë të shikimit të gjërave, me një egoizëm të nivelit më të ulët, me një frikë të tmerrshme se mos po bëhet tjetërkush i parë e jo unë.

Koha në të cilën u themelua LRSSHJ ishte një kohë plotë me aktivitete në të gjitha anët sidomos në mërgim. Çdo kund shqiptarët patriotë ishin vënë në lëvizje, ishin shqetësuar për gjendjen në Kosovë, çdo kund ngrenin zërin e tyre. Krejt puna ishte që ky aktivitet të zhvillohej në emrin e ndonjë organizate. Dhe kjo u bë e mundur me formimin e LRSSHJ. Të gjithë filluan të veprojnë në emrin e saj. Në të u përzien element me pikpamje nga më të llojlloshmet, dhe me këtë laramani idesh nuk mund të shkohej gjatë. Format e vjetra të frymës së grupeve filluan të gjallërohen duke duke iu përshtatur formës së re. Ngjarjet po zhvilloheshin me shpejtësi sa që ne nuk po mund t'i përcillnim ato. Ne ishim shumë mbrapa në përvojë dhe në përgaditje teorike ashtu siç jemi edhe sot.

Se si funksionon një organizatë, se ç'duhet të bëjë ajo në çdo çast me efektivin e saj, se kush mund të quhet anëtarë e kush jo, ne të gjitha këto nuk ia kishim qartësuar vetes. Krejt kjo punë ishte e lidhur me atë se si do të dilte gazeta. Çdo gjë shikohej përmes saj. Dhe as që kishte mundësi të ndodhte ndryshe. Kjo ishte e drejtë.

Në kohën kur ishte duke u përgaditur Nr.2 i "Zërit të Kosovës", (tetor 1982) u ndan më vete përkrahësit e ides, sipas të cilës, për të luftuar për Republikë duhet të organizohemi në Parti Komuniste, e cila do ta "qeverisë Republikën e Kosovës, e cila do të hyj në bisedime me LKJ nga pozita të barabarta, pa lejuar në ndërhyrjen në punët e brendshme të Kosovës, se në këtë mënyrë ajo do të veproj me të gjitha organizatat në botë." Këto ide u shprehën në fletushkën "Punëtorët".

Që nga shtatori 1982 e deri në qershor 1985, kanë dalur tetë numra të kësaj fletushke. Çka do të thotë se brenda këtyre tri viteve ka dalur një numër në çdo 4,5 muaj. Mbani mend këto të dhëna se do të na nevoiten më poshtë.

Po të llogaritet dalja e "Zërave" para dhe pas ndarjes si në Zvicër ashtu edhe në Suedi, gjerë në fund të vitit 1984, do të del se raporti do të jetë 1:1,36 respektivisht 1:1, 4 numra në muaj.

Kjo është pra tabloja e gjendjes në forcat e organizuara të Kosovës, që kanë gazeta dhe që luftojnë, apo thonë se luftojnë për Republikë në kuadrin e RSFJ. Sipas të dhënave të deformuara të statistikës Jugosllave në vitin 1981 thuhet se në Jugosllavi kishte 1739 364 shqiptarë. Nga këta, sot në burgjet e Jugosllavisë gjenden mbi 10 mijë veta, të cilët janë dënuar për Kosovën Republikë, pa llogaritur dhjetra mijëra të tjerë që i kanë mbajtur nga dy muaj burg me qëllim që të shpallen të papërshtatshëm. Pastaj rreth tre mijë është numri i atyre që kanë ikur jashtë nga terrori serbomadhi, prej vitit 1981 e deri në këtë vit. Këto të dhëna të përafërta i themi me disa shokë me të cilët jemi në kontakte dhe që kanë qenë nëpër kampet e ndryshme të njohura të Evropës për refugjatë. Merrni edhe 100 mijë shqiptarët që punojnë nëpër Evropë, merrni numrin e përafërt të dhjetëra mijëra demonstruesëve nëpër 20 demonstratat e Kosovës në Pranverën e vitit 1981, llogaritni edhe demonstratat në mërgim dhe milionat që kanë derdhur mërgimtarët gjatë udhëtimeve nëpër këto demonastrata së bashku me mbrëmjet e shumta, merrni të gjitha këto dhe llogaritni me numrin e gazetave dhe tirazhin e tyre dhe bëni llogari se çka do të del rezultati: A do të del se ne jemi **pararojë** apo **praparojë**? Me siguri se do të del kjo e dyta.

Çfarë forcash nevojiten për nxjerrjen e revistave që dalin sotë në Evropën Perëndimore e që luftojnë për kërkesën "Kosova Republikë"?

Për të nxjerr një fletushkë si "Punëtorët" në Gjermani (fatkeqësisht që shumica e shokëve nuk e kanë pa atë në 20 faqe të formatit A4 të shkruar me makinë të thjeshtë) njëherë në 4,5 muaj, mjafton vetëm një njeri, me

aftësi mesatare, për të shkruar vetë të gjithë artikujt, bërë punën teknike, të punoj në një punë nga tetë orë në pesë ditë në javë dhe vetë të përballoj shpenzimet për nxjerrjen e më së shumti 300 ekzemplarëve në 4,5 muaj. Shumëzimin në pak ekzemplarë e konstatojmë nga shpërndarja e vogël e saj në mërgim. Çka është karakteristikë me rëndësi nga të tetë numrat e fletushkës "Punëtorët" lexuesi i vëmendshëm mund të konkludoj se shokëve të "Partisë" nuk iu është afruar asnjë anëtar i ri pos atyre që i kanë tërhequr pas vetes në start (marrë si dhuratë nga Ambasada shqiptare në Vjenë).

Ja, pra kjo është forca e Partisë, e Sindikatave, e Grave, e Pioneerëve dhe e të gjitha levave tjera të "Partisë". Ndoshta u gabuam se mund të na thuhet se Partia nuk mund të gjykohet nga gazeta, sepse ajo në sektorin e propagandës ka ndarë vetëm 0,0001 % të të ardhurave të veta dhe vetëm 0,0001 % të forcave të saj njerëzore. Ndoshta është kështu, por ja që me këtë formë shqyrtimi u nisëm nga vetja. Shokët e Partisë mund të na shajnë edhe njëherë për këto dekonspirime. Po mos u mërzitni aq shumë shokë të Partisë. Në mos askush tjetër të paktën ju e dini se udha e dinë se çfarë forcash intelektuale e punëtoje mund të gjenden pas "Punëtorët". Këtë e dinë ajo shumë mirë, dhe ju me fjalët e mëdha të "Revolucioneve" dhe "Përpjekjeve", vetëm që ia qitni gazin, ndërsa në Lagjen e Llapit në Prishtinë, ju me parullat tuaja me të vërtetë keni mund të leni përshtypje dhe këtë ndoshta mund ta bëni edhe në të ardhmen. Pse? Sepse kjo lagje është tmerrësisht e varfër dhe ajo përpiket të gjejë rrugë për të dalë nga gjendja e mjerueshme. Andaj na u dasht t'u tregojmë rinisë dhe punëtorëve të kësaj lagjeje, se për të botuar një organ si "Punëtorët" çfarë mundi duhet, pasi këtë polici e udbashi që i rri te koka e di shumë mirë. Këtë ne ia thomë jo që ta 'ftohimi' por që të peshoj gjërat me mendje të kthjellët.

Për të botuar një numër i organit siç është forma e atij në Zvicër apo në Suedi në 1,36 apo 1,4 muaj janë të nevojshëm tre shokë, të cilët mund të jenë të gjithë të inkuadruar, dhe të përballojnë shumicën e artikujve. Po të marrim se ata shtypen në 1500 ekzemplarë, atëherë ata, varësisht prej firmave do të kushtojnë 1300-1500 frank Zviceran në muaj, që së bashku me shpenzimet e postës mund të mbërrijnë në 2000 frank në muaj. Këtë shumë mund ta përballojnë 20 veta, të cilët janë anëtarë aktiv dhe që të paguajnë rregullisht nga 100 frank në muaj për gazetë.

Të gjithë mund ta sillni kokën dhe të pyesni e thoni se ç'prapambetje?

Dhe tani po ju pyes a e dini ju se si jemi munduar ne ta mbulojmë këtë prapambetje?

Me punë! Me seriozitet! Me shikim të të vërtetës në sy!

Jo. Me asnjë prej këtyre, jo. Ne këtë jemi munduar ta mbulojmë me fraza të thata, me emra bombastik si KQ, të tjerët thonë jo. KQ është i vogël, s'ekziston fare, por Komiteti Drejtues (KD) është ai "kryesori" i cili i ka të gjitha fijet e punëve tona në dorë. Pra një i quajtur KD pas "Punëtorëve" qenka më i madh se dy KQ pas dy "Zërave".

Kur fjala nuk përputhet me veprën atëherë ajo quhet gënjeshtër. Disa mund të këmbëngulin dhe të na thonë edhe më tej se gënjeshtër kur është në të "mirë" të popullit është e justifikueshme. Përralla. Kaloi koha e përrallave, e fallit dhe magjive edhe në Kosovën tonë të varfër e të prapambetur me plotë gjurmë të së kaluarës.

Disa mund të na shajnë, duke na thënë se po i ftohimi punëtorët duke "mos ua bërë inetresant" punën për nxjerrjen e një gazete. Me të vërtetë mund të ftohen. Me të vërtetë dikush dobësohet nga kjo. Me të vërtetë dikush forcohet nga kjo. Të shohim si qëndron puna. Ne themi, "forca jonë do të jetë aq e madhe sa më shumë shokë që të kemi të cilët janë të pajisur me të vërtetën", kurse disa të tjerë thonë, jo. "Ne jemi aq më të fortë sa më shumë njerëz të verbër që të kemi pas veti, të cilët as që na e bëjnë fjalën dy, për të na vozitur prej Kölni në Düsseldorf apo prej Berni në Gjenevë."

Ndoshta do të ftohen me dhjetra, apo me qindra. Dhe kjo është shumë më mirë që këta t'i rrëzojmë që në këtë provim se sa t'i lejojmë të shkojnë më të lartë në mënyrë që të rrëzohen nga poshtë e të shpëtojnë se sa të rrëzohen nga lartë e të bëhen cop-cop. Ndërsa me mijëra të tjerë do të thonë se vërtetë kur tre veta me një grusht shokësh përreth janë në gjendje të bëjnë gjëra të tilla, po të bashkohemi edhe ne e të mos bëjmë sehir me thashetheme çdo të bëhet.

Tani konkludoni edhe vetë, e keni më të lehtë ta kuptoni falsitetin e fjalëve pompoze të udhëheqjes së luftës në Kosovë. Sikur ne me këto forca të kishim qenë me të vërtetë udhëheqësit e rezistencës në Kosovë, atëherë shovinizmi serbomadh do të flinte zbathur. Në Kosovë po bëhet një luftë e ashpër kundër shovinizmit serbomadh në shumë mënyra. Dhe 'kompetentët' e jashtëm, shpesh herë marrim poza të fryra duke qitur me grushta në ajër, sikur disa shikues kur shohin dy boksier në ring, dhe kërcënohen me zë të lartë kundër boksierit që nuk e duan.

Çka mund të konkludojmë nga këto që thamë më lartë?

Ne provuam se në jetën politike të Kosovës ne nuk jemi pararojë, por paraparojë dhe këtë faktë disa provojnë ta kalojnë me sy mbyllur si lojtarët e cirkut mbi ndonjë litar.

Ne nuk do të ndalemi kësaj radhe për të analizuar situatën nga këndi se sa i drejtë e sa jo është formimi i grupeve të reja në Kosovë. Ne me këtë rast do të mjaftohemi vetëm me përmendjen e fakteve se përkundër gazetave tona në Kosovë grupet po lindin, dhe lindja e tyre e ka një bazë reale, bazë të cilën duhet ta analizojmë me kujdes e kurrësesi ta injorojmë. Këtu ne po tregojmë se ne jo vetëm në zotërimin e formave legale jemi të dobët, por edhe në format ilegale ku pretendojmë se jemi të përsosur e zot në atë fushë, pavarësisht nga gradat, po guxojnë të na "përzihen".

Jashtë ka gjithcka!

Jashtë nuk ka asgjë!

Kur jemi tek organizimi jashtë, në mërgim, kemi shumë çka të themi. Këtu do të ndalemi të shikojmë disa veçori dhe teorizime që bëhen jashtë lidhur me atë se, a duhet të organizohemi apo jo?!

Megjithëse në këtë drejtim është shkruar pjesa më e madhe e artikullit, këtu çështjen do ta prekim edhe nga një kënd prej të cilit nuk është vështuar gjerë më tani. Nuk na e merr mendja se mund të gjendet qoftë edhe një aktivist i cili ka shpërnda edhe një numër të ndonjë gazete e të mos e ketë dëgjuar frazën "Prej s'jashtmi nuk ka asgjë. Brenda është krejt puna, brenda janë të gjitha problemet".

Këto fjali do t'i ndajmë në mënyrë të prerë për të mos lënë vend për asnjë dredhë. Të thuash se çështja e Kosovës varet plotësisht nga zhvillimi i ngjarjeve në Kosovë, të mbrosh këtë pikëpamje, do të thotë se ke një qëndrim të qartë dhe të drejtë. Këtë askush nuk guxon ta mohoj. Propagandimi i idesë se puna kryesore bëhet jashtë, se rreziku më i madh i shovinizmit serbomadh i vjen prej emigracionit shqiptar mund t'i shkoj përshtati vetëm udbës dhe vetëm ajo e përhapë këte ide me të gjitha mjetet e saj, në çdo rast kur bën fjalë për emigracionin. Dhe ajo këtë e bën për disa arsye:

1. Me qëllim që të krijoj përshtypjen sikur brenda nuk ka kundërshtarë të shovinizmit serbomadh por kanë mbetur vetëm ata që janë jashtë, dhe se çdo manifestim dhe turbullirë në Kosovë të shpjegohet me ndikimet e jashtme. Kjo do t'i pëlqente së tepërmi shovinizmit serbomadh sikur të ishte kështu. Kjo do t'i nevojtej si për opinionin brenda por me theks të veçantë për ate jashtë.

2. T'u krijohet pështypja forcave që janë brenda në mënyrë që të gjitha shpresat t'i varin jashtë, dhe njëkohësisht të nxitin në këtë mënyrë shumë

të rinj që të dalin jashtë sepse vetëm prej së jashtmi qenka e mundur të bëhet ajo lufta e "vërtetë" kundër shovinizmit serbomadh.

Këto janë pra objektivat e udbës, që ajo ia shtron vetes si detyrë në çështje të propagandës. Këtij qëllimi i shërbejnë deri në një masë edhe propagandimet e personave të rrymave të ndryshme të emigracionit, emrat e të cilëve botohen shpesh edhe me germa të mëdha si tituj në gazetatat serbe. Siç po shihet, propaganda sipas të cilës e gjithë puna bëhet jashtë, se qendra e gravitetit është bartur jashtë, mund të shkoi vetëm në mullirin e armikut tonë më të egër.

E pamë përmbajtjen e fjalisë "Krejt puna bëhet jashtë". Këtë na u deshtë ta shpjegojmë më parë, pasi vetëm si rrjedhim i këtij shpjegimi mund të kuptohet qartë edhe fjalia tjetër: "Prej s'jashtmi nuk ka asgjë". Të shohim çka do të thotë kjo!

Po i biem shkurt.Veprimtaria e vëllezërve Gërvalla dhe Kadri Zekës në mërgim e hedhin poshtë këtë fjali, këtë konkluzion. Nëqoftëse na thonë se tjetër kanë qenë ata e tjetër jeni ju, ne iu themi: Stop! Mos bëni dredhi, nuk e patëm thelbin e çështjes tek personat, por thelbi qendron se a ka mundësi të bëhet punë edhe prej së jashtmi apo jo. Kësaj duhet t'i pëgjigjesh vetëm me 'po' ose vetëm me 'jo'. Ne e provuam se kësaj pyetje mund t'i pëgjigjesh vetëm me 'po'.

Ka dy kategori mikroborgjezësh, prej miliona kategorive të kësaj shtrese, në meset tona në mërgim, të cilëve përgjigja negative në këtë çështje ua mëlmon plagët.

a) Kategoria e parë janë ata të cilët veten e kanë vënë në rolin e bariut të qitur jashtë nga Kosova për të ruajtur kopenë e emigrantëve që të mos hyj në "kallamoqe të huaja". Kur ata e shohin se s'mund të jetë ashtu, atëherë ata e shfryjnë pezmin e tyre duke thënë se "jashtë s'ka asgjë" dhe

b) Në kategorinë e dytë bëjnë pjesë individ, të cilët deri dje kanë qenë aktiv, kurse tani pasi kanë gjetur nga një qoshe të "Evropës së bardhë", në ndonjë qytet a qytezë ku ka mundësisht sa më pak "auslenda" dhe ku raporti në mes gjinive është i përshtatshëm, thonë: "jashtë s'ka asgjë".

I patë dy taktikat e udbës, i patë dy arsyetimet tjera. Ç'të themi ne? A t'ia bëjmë si pleqnarët e mesit të art: "As me ata, as me ata." E vërteta gjendet në mes dy të kundërtave, kështu që këtij 'pazari' po i biem në mes!"

Jo, kjo mënyrë e shtruarjes së çështjes është e denjë vetëm për pleqnarin e mesit të artë. Ne këtë çështje do ta shikojmë me syrin tonë, me logjikën tonë, dhe jo me një sy të udbës dhe me një të sharlatanëve. Këtë do ta shikojmë me të dy sytë tonë. Sot në qytete të mëdha të Evropës Perëndimore gjenden me mijëra punëtorë, gjenden me mijëra refugjatë politikë të ikur pas vitit 1981, të cilët në këto rrugë janë plotësisht në mëshirën e fatit. Askush nuk kujdeset për ta përveç disa veglave të udbës, të cilët ajo përpiket t'i shtie në dorë për fazën e dytë të punës së saj, pasi e para veq ka përfunduar kur i ka detyruar të dalin jashtë. Këta lloj agjentësh i vizitojnë kampet e refugjatëve dhe u bëjnë lloj-lloj shantazhesh të arratisurëve shqiptarë, të cilët duke mos pasur asnjë rrugë tjetër i hapin sytë me një shpresë të akullt para premtimeve udbeske, ashtu si një i sëmurë i rëndë i cili pasi nuk ka arritë të gjejë vend për t'u shtrirë në spital, vrapon të kërkoj shërim nëpër sharlatan.

Policitë e Gjermanisë, Zvicrës, Belgjikës dhe të disa shteteve janë duke u sjellur tepër keq me refugjatët shqiptarë. Këtë duhet ta dinë të gjithë, edhe shokët në Kosovë, të cilëve udha u thotë se shqiptarët në Bruksel e gjetiu ndihen si në "shtëpinë e vetë". Asgjë të vërtetë nuk ka në këtë drejtim. Asnjë në Kosovë nuk duhet të u besoj këtyre gënjeshtreve. E vërteta duhet të dihet dhe kjo e vërtetë le të bie si bombë mbi propagandën serbomadhe. Për të provuar këto gënjeshttra, po përmendim faktin se nga viti 1981 e gjerë më tani, numri i personave që kanë marrë statusin e refugjatit në Gjermani, Zvicër, Belgjikë e Suedi është disa dhjetëra, në kohën kur në të gjitha këto shtete janë duke pritur me qindra e qindra për t'u rregulluar me

dokumente. Këtyre shqiptarëve të vuajtur ne sikur të kishim mundësi do t'u ndihmonim, përderisa të jenë jashtë. Por duhet ta dinë të gjithë se ne këtë mundësi nuk e kemi fare, se ne nuk kemi mundur ta shpëtojmë askend. Në mesin e atyre që i dërgojnë prej kampit në kamp, prej burgut në burg dhe prej aeroportit në aeroport jemi edhe ne.

Do të ishte një gjë e turpshme dhe shumë e ulët sikur dikush t'u shtronte këtyre kushte, se kend e përkrahë dhe nga kjo pozitë t'u bëjë maltretime.

Ne popullit tonë në Kosovë do t'i themi nga gazetatat tona: Kërko bukë në mbledhjet e hapura kur të vijnë të komunës për mbledhje diferencuese. Kërko bukë, punë e Republikë në mbledhjet e hapura, e jo të çohesh e të shkruash natën parulla, për të cilat të dënojnë me vite të tëra në burg. Kështu efekti yt do të jetë njëqind e njëmijë herë më i madh. Atëherë shovinizmi serbomadn nuk do të ketë mundësi të të dënoj si një njeri i ndonjë organizate i lidhur me "emigracionin". Në këtë rast ai mund të dënoj dy muaj. Kështu ti do ta mundësh urinë gjatë kësaj kohe. Do të ngranësh mish më shpesh se sa në shtëpinë tënde. Dhe atëherë ty popull, shovinizmi serbomadn do të përpiket të qes prej burgu jashtë, do të përpiket të gjej ndonjë rrugë tjetër për të zhdukur fizikisht. Ju mund të thoni si mund të bëhet kështu. Po kjo është eksperiencia e Evropës së kulturuar. Duhet të mësojmë nga përvoja e saj, pasi historia e saj është shumë e pasur. Dhe atëherë le të provoj shovinizmi serbomadn për ta bindur botën se "irredentistët" dhe "ekstremistët" e jashtëm i shtyjnë shqiptarët në Jugosllavi që të kërkojnë për të ngrënë bukë tri herë në ditë.

Ne që ndodhemi jashtë do të përpiqemi që të bëjmë gjithçka që është në mundësitë tona. Nëqoftëse gjerë më tani në disa raste me disa fakte mund të na thuhet se puna nga jashtë në ndonjë rast ka qenë më e dëmshme se sa e dobishme, ne do të themi se këto janë raste të cilat ne nuk na lejohet t'i ngrisim në lartësinë e një parimi. Ne mund të bëjmë shumë, ne mund ta bëjmë atë punë çka nuk mund ta bëjnë në Kosovë. Ne duhet ta zhvillojmë luftën tonë në çdo vend që të ndodhemi, duke e rreshtuar veten përkrah forcave më përparimtare në luftë kundër reaksionit të errët.

Lufta do të vazhdoj

Lufta e popullit shqiptar në Jugosllavi për të drejta të barabarta do të vazhdoj dhe do të rritet gjithnjë e më shumë, duke gjetur rrugët e saj më të përshtatshme.

Pse do të vazhdoj kjo luftë?

Sepse popullit tonë nuk i janë dhënë as të drejtat më elementare dhe ai vazhdon të shtypet egërsisht. Për këtë do të vazhdoj ajo dhe jo pse ne kemi luajtur një rol të madh deri më tani e që do të ndikonte dukshëm dhe shpejt në jetën politike të Kosovës. Për këtë po marrim një shembull me të cilin do të vërtetojmë atë që u tha më lartë:

Në muajin mars 1983, gjatë përgaditjes së numrit të dytë të gazetës, në Gjenevë, do të botonim "Paralajmrimin", me të cilin ne i kërcënoheshim Jugosllavisë me demonstrata të reja, ndërsa për demonstratën e mbrëmjes së 11 marsit 83 do të mësonim vetëm nga radioja. Krahasoni edhe njëherë të dhënat lidhur me nxjerrjen e gazetave, dhe nxirrni vetë konkluzionet se sa, ne, jemi në gjendje që sot të ndikojmë në ngjarjet në Kosovë. Po të shkohet në këtë mënyrë edhe më gjatë ka rrezik që prap vala e spontanitetit ta bëjë të veten.

Në çfarë plani të vendosen forcat?

Ne gjithëashtu kemi qëndrime të ndryshme ndaj zhvillimit të ngjarjeve, shfrytëzimit të pozitave legale. Në një kohë kur krejt populli është i shqetësuar, kur diskuton për politikë, kur kërkesat tona janë krejt demokratike për të cilat mund të flitet hapur, disa këmbëngulin akoma me disa artikuj që i nënshkruajnë me emra heronjesh, sa për t'ua rritur efektin, se gjithë barra e aktivitetit duhet të jetë në celulat ilegale.

Unë nuk themë kështu. Organizimi ilegal duhet të zhvillohet, aparati konspirativ duhet të përsoset, por për një aparat të tillë të shkathtë dhe operativ do të mjaftonin në gjithë Kosovën 60-80 veta.

Ta vendosim drejtë planin e forcave sepse dhjetra mijëra të rinj, punëtorë dhe fshatarë të cilët duan të kontribuojnë dhe që ende nuk i kanë gjetur rrugët, nuk mund të futen në celula ilegale dhe të organizohen në grupe me emra të ndryshëm, në një situatë siç e kemi ne në Kosovë. Të thuash se vetëm nga celulat ilegale duhet të veprojnë këta njerëz dhe në to të organizohen të gjithë ata që janë të gatshëm, s'do të thotë gjë tjetër pos të rekrutosh njerëz për burgje.

Pastaj duhet të bëjmë një dallim që ka rëndësi të dorës së parë: Se prej çfarë pozitash ne vazhdojmë ta intensifikojmë kërkesën "Kosova-Republikë"? Ne e dimë se ajo edhe më 1981, edhe pse në rrugë, është shtruar si kërkesë në përputhje me frymën dhe pozitën e LKJ-së dhe jo nga pozitën e ndonjë organizate tjetër ilegale.

Atëherë çka iu nevoitet organizata ilegale mund të na thonë për kërkesën "Kosova-Republikë"?

Organizatën ilegale me parime marksiste na e imponon prania e organizatave, grupeve dhe individëve serbomëdhenj si brenda ashtu edhe jashtë LKJ, të cilët kundër zhdukjes së tërsishme të popullit shqiptarë veprojnë herë më hapur e herë më fshehur. Taktika mund t'u ndryshoj në situata të ndryshme, strategjia e tyre mbetet gjithnjë e njejtë. Ajo na nevojitet për organizimin e demonstratave dhe grevave të ardhshme. Në këtë pikë ne po të zgjatemi më shumë, ndoshta edhe mund të themi gjëra të gabuara, pasi nuk e kemi rrahur këtë çështje më parë. Andaj po ndalemi me kaq. Mendjen do ta vrasim edhe më tej se ç'duhet bërë në këtë drejtim, se si duhet shtruar ky raport.

Përndryshe pa organizim të mirë, demonstrata të fuqishme është e pamundur të organizohen. Organizimi është i rëndësishëm sidomos në fillim, pasi me zhvillimin e ngjarjeve vetë lufta do të qetë në sipërfaqe individ të shquar ashtu siç qiti më 1981, ku as 2% e udhëheqësve kryesor që kanë qenë në ballë të demonstratave, nuk kanë qenë anëtarë të organizatave që kanë vepruar para vitit 1981.

Populli Shqiptar në Jugosllavi ka forca si kurrë më parë dhe ai nuk mund të përkulet e as të detyrohet të heq dorë nga kërkesa e tij "Kosova-Republikë" sepse kjo kërkesë është jeta e tij, ndërsa jetën e tij nuk ka forcë shoviniste që mund ta mbysë. Kjo luftë e tij do të çoi në realizimin e Kosovës-Republikë.

Shkurtimisht treguam se ku gjendemi. Sa do të jemi në gjendje të organizohemi, nëpër çfarë fazash do të kaloj ngritja e publicistikës për Kosovën Republikë, sidomos jashtë nga ne, këtë do ta shohim në të ardhmen. Ne në këtë rast edhe njëherë deklarojmë se nga vetja do të japim maksimumin, dhe të gjitha aftësitë tona do të përpiqemi t'i vëmë në shërbim të popullit tonë.

Punëtorët tanë në mërgim gjatë këtyre pesë viteve kanë patur rastin të mësojnë shumë. Në këtë rast duhet theksuar edhe njëherë se për punëtorët tanë më aktiv është e një rëndësie të dorës së parë të kuptojnë se në cilën klasë bëjnë pjesë, dhe me këtë të kuptojnë se si të pozicionohen pa frikë në luftë për të drejtat e tyre, se ata nuk ka nevojë t'i kaploj frika e pakufi e "kuadrove të përgaditura" dyfytirësh e egoist.

Punëtorët duhet të shtrëngohen për pozitat e tyre të klasës, çdo gjë t'a shikojnë me syrin e tyre, dhe atëherë ata do të jenë të pagabueshëm, atëherë ata nuk do të arrij t'i ndaj nga "tufa" asnjë ujk me lëkurë qingji. Shumë punëtorë tanë në mërgim janë të shqetësuar se si po shkojnë punët, kend janë duke e përkrahur, mos po gënjehen nga moskuptimi i ideve. Të tjerë që veç kanë marrë qëndrime të caktuara përpiqen të na e thurin gardhin me këto fjalë: "Kujdes e të mos na nxirrni më telashe, sepse bani e dual prap ndonjë fjalë atëherë s'kemi kujt çka me i thanë." Dhe ne u themi: "Te ne çdo gjë në rregull! Hiç mos u bëni merak, kurse të tjerëve nuk do t'u shkoj larg." Përafërsisht me një intensitet shumë më të madh nëpër telefona, nëpër mbrëmje, për ndryshim që ne po e themi hapur, edhe të tjerët i thonë të njejtat gjëra për ne. Dhe çka bëjnë punëtorët. Hapin sytë, hapin veshët, mbajnë vesh kur do të pëlçet bomba.

Kah do të pëlças bomba më herët? Kujt do t'i ndihet krisma më larg?

Ne e ndiem si obligim me iu tregua këtyre shokëve që po merakosen e të cilëve sa herë u cingëron telefoni, thonë çka ka?

Studimi i psikologjisë së klasave dhe përzierjes së tyre në luftë të jep në dorë aso mundësish që parimisht të shohësh, apo të përcaktosh në vija të përgjithshme ngjarjet që të presin përpara. Konkretisht punëtorët më aktivist mund ta shtrojnë çështjen në këtë mënyrë:

A ka ndonjë dimension të së vërtetës në gjithë këto intriga e në këtë zhurmë?

Dhe nëqoftëse ka diç të vërtetë çka është në pyetje?

A ka probleme në Zvicër dhe të çfarë natyre mund të jenë ato?

A ka probleme në Suedi dhe të çfarë lloji mund të jenë ato?

Ku janë më të mëdha? Kush mund të del më i padëmtuar nga problemet e reja? Dhe në cilën anë ka gjasa që eksplozimi të jetë më i fuqishëm?

Dhe kur mund të ndodhë eksplozimi përafërsisht, pasi teknika e sotme ka prodhuar mina me orë, por edhe aparate për t'i zbuluar këto dhe për t'i ç'aktivizuar. Dhe në fund do të pyesim pse na janë të nevojshme të gjitha këto, ku është ai virus që po ua zenë tharmin problemeve. Kush po e qetë një mollë të egër në qumësht e po na e bënë detin kos?!

I gjithë problemi mund të kuptohet vetëm po ta kuptojmë psikologjinë e sjelljes së individëve në bazë të interesave të cilës klasë mbrojnë, respektivisht gënjeshtreve të tyre lidhur me atë se me çfarë etiketash shërbehen. Po mund të na thoni ju qe disa herë na e keni përsëritë se lufta jonë nuk është klasore? Se nuk është me karakter të thekësuar klasor se është një luftë thjesht demokratike. Kjo është e vërtetë. Këtë ua kemi përsëritur disa herë dhe ashtu është. Por duhet të dihet se, a është karakteri i luftës, kërkesës, demokratik apo tjetër, kjo aspak nuk e ndryshon thelbin e çështjes, se të gjithë ata që luftojnë për një kërkesë, mund ta shikojnë këtë nga prizmi i tyre, nga logjika e tyre, e interpretojnë sipas mënyrës së tyre të të menduarit. Po ju mund të na thoni prap, se pasi ja keni nisur me këtë fjalën klasë, mos po na e teproni sikur disa të tjerë që edhe ju vetë sa e sa herë ua keni parë për të madhe. Pastaj populli ynë nuk është aq i pasur me shtresime politike. Se nuk janë të pranishme të gjitha këto klasa, se kjo nuk vërtetohet as me gjendjen materiale.

Së pari ne me fjalën klasë po mirremi më konkretisht sepse vetëm përmes saj do t'i kuptojmë në thelb problemet, ndërsa përmendja e shpeshtë në këtë numër le të kuptohet nga fakti se përpara e kemi përdor vetëm pak. Por ne do të përpiqemi të ruajmë një kufi dhe të mos e bëjmë bozë. Mosndryshimet e theksuara në gjendjen materiale mund të të japin një pasqyrë të gabuar për kuptimin e ekzistencës së klasave, ekzistencës së shikimit të tyre me sy të ndryshëm. Një njeri mund të jetë shumë i uritur,

mund të flej nën ura, por kjo nuk e përjashton mundësinë që ai të ketë një mënyrë të menduarit të borgjezit të madh apo të vogël. Por tek ne ma së shumti ka kokëqarje me ata të "mesit të art", me ata që nuk e kanë "keq me askend".

Të kthehemi në temë. Për ndarjen ka ekzistuar një bazë reale, një themel i fortë mbi të cilin ajo ka arritur të ngritet dhe të qëndroj. Por shkëndija e saj është ndezur në terrenin mikroborgjez. Pa dalë gazeta në Suedi, për shkak të gjuhës së njejtë, më shumë janë përmendur pretekstet se sa shkaqet e vërteta, megjithëse shkaqet kanë qenë një mal i tërë në krahasim me një "grusht kashte" pretekstesh. Me fjalë më të qarta po doni se këto sjellje rrotull po u duken më të vështira për të kuptuar se çka dua të them. Po dua të them se për aq sa ndarja është bërë nën ndikimin e faktorëve mikroborgjez për aq ne sot jemi të përzier në të dy anët. E këta faktor janë të mëdhenj.

Që jeni të përzier e të bërë lesh e li këtë po e shohim, por nuk po e dimë se a është e njëjta gjë në thelb në të dy anët, a dredhi në të dy anët, kush është në pozita realisht më të këqija, dhe nëqoftëse ka ndryshime të çfardo forme atëherë tregona dhe na e mbushni mendjen me fjalë sa më të thjeshta. Për me na e thënë ne punëtorëve të vërtetën juve nuk ju duhen shumë rrotulla, shumë dredha e përdredha po fjalë konkrete e të thjeshta, mund të na bombardojnë me pyetjet tjera.

Do të përpiqemi të jemi sa më konkret, e mos me lënë vend për interpretime të dyfishta, do të përpiqemi që shpjegimin të mos e bëjmë me gjuhën idiote të pleqnarëve të mesit të art.

Situata është kështu: Për shkak të përzierjes, mund të ketë asi individësh që sot janë më afër me trup tek gazeta në Zvicër e mendja u rrinë tek ajo në Suedi dhe kanë simpati për të dhe anasjelltas. Ka sot asi individësh që puna i ka zënë të jenë afër gazetës në Suedi por "me dorë zemër" ata janë më afër të asaj të Zvicrës. Cilat janë ndryshimet thelbësore në mes këtyre rrymave, simpatizuesëve ilegalë, apo "dezertorëve"? Meqë këtu kemi të bëjmë e një terminologji ushtarake atëherë po ia lamë fjalën një ekspertit ushtarak, që t'ua shpjegoj ai vetë ndryshimet pasi ato jo vetëm që ekzistojnë por janë edhe shumë të mëdha. Ai do të thoshte përafërsisht kështu: Në Zvicër ka njerëz të "kompetencave të mëdha", njerëz me "përvojë të madhe", ku është një "Qeveri me renome", ku ka "gjeneral të sprovuar", gjenden shumë ushtarë, të cilët e ndiejnë veten keq dhe i urrejnë gradat që ua kanë ngjitur sepse ata gjithmonë i kanë urreyer gradat e birucave, gradat që s'kanë qenë të popullit. Këta njerëz, këta "ushtarë të pagëdhendur" e gjejnë veten më tepër në faqet e "Zërit" me adresë në Suedi.

Në Suedi kemi tabllon e kundërt: Për shkak të programit pa fjalë bombastike, për shkak të mungesave së gradave të mëdha, për shkak të moshes së re, disa "gjeneral të mençur" ka mundësi të dalin nga ai mes dhe të kenë më shumë simpati për ata në Zvicër, të cilët luftojnë "pa kompromis" dhe të cilët "dinë çka duan", për ndryshim prej atyre të rinjve të cilët kanë "ide të ngatërruara" (sic), dhe të cilët nuk "din çka duan!" Kështu pra diçka mund të ketë. Vetëm mbi këtë bazë mund të kuptohen zierjet e brenshme. Kur mund të vlojnë, sa mund të jenë të rrezikshme për secilën palë dhe kush frikohet më shumë nga këto, këtë po ua lëmë ta shqyrtoni vetë.

Cila do të ishte fjala jonë për punëtorët, në këtë rast për ata mërgimtarë që na ndihmojnë, dhe të cilët nga të gjitha këto nuk mund të mos e pyesim veten: Kah jemi duke shkue, kah janë duke na drejtua pasi u kemi besue? Përgjigjet që do t'ua japim shokëve tanë që na kanë ndihmuar vlejën në të njëjtën kohë edhe për ata të cilët na kanë sharë e të cilët janë idhnuar me ne duke menduar se ne i penguan në rrugë, se ata tani do të ishin në cak.

Ne shokë, siç e dini që nga momenti i parë që u ndamë më vete kemi thënë: "Ne kurrë nuk u nisëm nga parimi se një gazetë do të jetë në rregull

vetëm nëse e botojmë ne, dhe nuk do të jetë në rregull nëse e boton tjetërkush, pavarësisht se çfarë do të shkruhet në të dy rastet. Ky parim për ne ka qenë i huaj. Ne nuk themi se na ka dalë mjekra në revolucione. Përkundrazi themi se plot e plot gjëra ne nuk i dimë por të cilat po i mësojmë dalngadalë. Këto gjëra dhe të gjitha, kur një ditë nuk do të ketë asgjë që s'do të dimë ne, kur nuk do të ketë kala që nuk do ta pushtojmë, do t'i arrijmë vetëm gjatë rrugës duke ecur, duke mos pranuar me u ndalë, pavarësisht nga të gjitha belbëzimet tona. Se ne ende kemi shumë nevojë për njohjen e literaturës e të teorisë. Se ne kur u thërrasim në tubime për të diskutuar vepra teorike të ndryshme e bëjmë jo vetëm t'u dhënë ide të reja juve por edhe vetes.

Ne ju themi që të mësojmë sa më shumë sepse nga arrestimet dhe burgosjet e shumta brenda, nga aksionet e udhës terroriste jashtë, masës iu kanë hequr elementët më militantë, më të shquar të cilët kanë luftuar me një aktivitet dhe një energji shumë të madhe, se përkundër humbjes së tyre ne sot gjendemi në pozita shumë më të mira se ata, se kemi rrethe më të mëdha shokësh dhe më shumë kontakte, më shumë ndihma materiale se ata. Kjo zbrastësi e madhe që e krijoi udha, nuk mund të mos lente gjurmë të thella siç është forcimi i veprimeve spontane në krahasim me ato të menduara dhe të logjistuara me objektivitet.

Qëllimi ynë, duke u ndarë pasi s'kishte mbetur tjetër rrugë (nëse kishte mbetur le të na e provojnë këtë) ishte që t'i japim një grusht sa më të pamëshirshëm këtij spontaniteti. Kur të kthehemi prapa ne shohim se me të vërtetë i kemi dhënë grushte të merituar spontanitetit se ato veprime vështirë se do të këndellen.

Gogoli i fraksionizmit

A duhet të kemi frikë nga fjala fraksion nëqoftëse kundërshtarëve tanë u pëlqen të na quajnë fraksion. Ka fraksione e fraksione. Kudo në botë u shtofshin fraksionistët si ne dhe që gjykojnë si ne. Ju lumtë të gjitha fraksioneve si ne. Ne nuk trembemi kur të tjerët duan të na friksojnë me gogolin e "fraksionizmit".

Se ne jemi munduar që programi ynë të jetë një program me baza reale, e jo një koleksion i dëshirave të mira dhe kaçamakut të ideve. Ne kurrë nuk kemi thënë që çështjet jetike popujt nuk i zgjedhin me forcën e tyre. Por ne, forcën e popullit shqiptarë në Jugosllavi e shohim në madhësinë e tij numerike, në klasën e tij punëtore që po piqet e rritet, në rininë e etshme për dije e për liri, në Universitetin e Prishtinës dhe jo në ndonjë valigje me dy automatik e dy revole.

Pse do të bëhet Kosova Republikë?

Sepse populli shqiptar në Jugosllavi u rezistoi të gjitha planeve të errëta të shovinizmit serbomadhi duke i ruajtur e zhvilluar të gjitha traditat dhe gjuhën e tij, i ruajti të gjitha ato tipare duke i qar në atë nivel që mund t'u afrohen kombeve të qytetruara të Evropës.

Ekzistenca e shtetit të pavarur shqiptar nuk ka mund të qëndroj as sa bryma e mëngjesit, për t'u përdorur si argument kundër "Kosovës Republikë". Konstituimi i Republikës së Kosovës është një proces objektiv historik i zhvillimit të kombit tonë, në të cilin përkundër vërragëve të shëmtuara të politikës imperialiste e shoviniste nuk u arritë të ndalet. Kosova Republikë do të bëhet jo për atë se ky është vullneti i një numri të vogël personash. Realizimi i saj nuk do të mund të ndalohet prej çfardo force shoviniste. Vetëm e vetëm pse është kështu ne mund të themi se realizimi i kërkesës "Kosova Republikë" është i padiskutueshëm.

Kur do të bëhet Kosova Republikë?

Kjo është çështje objektiviteti. Se realizimi i kësaj kërkese do të bëhet në ato kushte objektive, kur forcat progresive në Jugosllavi edhe në çështjen e Kosovës Republikë të triumfojnë mbi forcat e reaksionit. Puna e popullit shqiptar në Jugosllavi, duhet të jetë në këtë pikë, vendimtare në taborin e forcave progresive.

Atëherë çka do të bëjmë ne në mërgim, ashtu edhe ata brenda derisa të rëndoj peshorja më shumë në krahun tonë?

Cilat janë detyrat tona?

Ne do të luftojmë që populli të bashkohet sa më shumë ideologjikisht rreth kësaj kërkese dhe të veproj praktikisht në mënyrë sa më të organizuar, me një taktikë unike dhe një program sa më të qartë.

Çka duhet të bëjmë ne konkretisht, pra ne që "filozofojmë" me fjalë dhe ju që na ndihmoni me të holla, që jeni ndodhur tani afër nesh? Ne nuk shohim detyrë më të rëndësishme se grumbullimin e forcave për nxjerrjen e një gazete sa më të rregullt dhe sa më të qartë, e cila gjeri sa mos të dali të paktën dy herë në muaj, nuk do të mund ta kryej detyrën e vet, nuk do të jetë në gjendje jo më t'u prij ngjarjeve (të jetë pararojë), por as të eci paralel me to (të jetë një përshkruese), por do të mbetet në bisht të tyre dhe me një britmë të vajtueshme do të thërret me një zë të humbur: "Ku po më leni, merrmëni edhe mua me vete, ku po na e leni KQ dhe alametet tjera që vijnë me të".

A do të na i kryej të gjitha punët një gazetë e tillë?

Për ne, një gazetë e tillë është çështja kryesore. Me te ne do të ecim, do të jetonim me situatat dhe nuk do të numëronim në vend. Po pa gazetë a mund të bëhet diç?

Si jo! Ne edhe deri më tash kemi jetuar pa to.

Pa gazetë ne kemi me u kënaqë duke ndejtë kafeneve, s'kemi me pas telashe me "fraksionizma" dhe kemi me shkue nëpër falltor të cilët duhet me na tregue se çka ka me u ba Kosova pas kaq e kaq vitesh. Apo hiq pa fall, ne me qenë pak si pedant e të zgjuar do të mësojmë shumë për perspektivën edhe nga horoskopat. Pa gazetë pra këso mrekullish ne do të jemi në gjendje të bëjmë.

Meqë ngulni këmbë për gazetë atëherë çka ju nevojitet që ta kemi një në çdo 15 ditë?

Do të na nevojiteshin së paku 5-6 veta, me njohuri mesatare të vendosur në një qytet. Mos po doni me thënë 5-6 të pagabueshëm? Jo. Gjashtë veta që gabojnë të gjithë, por që kanë me pas guxim me e shikuar gjithmonë të vërtetën në sy. Gjashtë veta të tillë mund të jenë vetëm ata element të brumosur me frymën proletare, që rrjedhin nga thellësitë e pastra të kësaj klase, apo edhe ndonjë prej shtresave të mesme të cilët gjatë luftës kanë kaluar nëpër aq prova sa veset mikroborgjeze i kanë humbur qoftë edhe për ndonjë vit.

A mund të ndodhë një diçka e tretë?

Po a mund të ndodhë diçka e tretë, para atij momenti kur kushtet objektive do të bënin të mundshme realizimin e Kosovës Republikë? Çfarë janë këto mundësi që do të ç'vendosnin përkohësisht rrjedhën e ngjarjeve apo këto përpjekje për të kthyer rrotën e historisë prapa?

Një diçka e tretë mund të ndodhë. Kjo e tretë mund të jetë vetëm intervenimi i ndonjërës nga superfuqitë në Jugosllavi e Ballkan. Në atë rast ne do të luftojmë së bashku me të gjithë popujt e Jugosllavisë kundër agresorëve imperialistë dhe lufta jonë do të jetë një luftë e drejtë. Në atë rast ne do të përpiqemi dhe nuk do të kursejmë asgjë që luftën tonë çlirimtare, patriotike ta lidhim dhe ta shëndrojmë në luftë civile në vendin

që ka sulmuar. Gjatë zhvillimit të kësaj lufte në të njëjtën kohë do të luftonim edhe kundër të gjitha forcave shoviniste tek të gjithë popujt.

Po ta zëmë se kjo e tretë nuk ndodhi, se ngjarjet rodhën pa diçka të jashtëzakonshme, se sinteza e punës së gjithë faktorëve çoi në realizimin e kërkesës Kosova Republikë.

Atëherë ne çdo të bëjmë?

Ne sikurse tani edhe atëherë, të vetëdijshëm se lufta në mes forcave progresive dhe reaksionit, si në një shtet ashtu edhe në shkallë ndërkombëtare do të jetë aq e gjatë sa tani për tani as që mund të përcaktojmë një kufi kohor se kur kjo luftë do të shuhet, ne gjithmonë do të qëndrojmë përkrah forcave progresive, përkrah klasës punëtore, për të ruajtur dhe siguruar fitoret e saj, për t'i bërë ato të pacënueshme përgjithmonë. Kaq mund të themi tani për tani.

Për ta bërë edhe më të qartë këtë përgjigje do të japim këtë shpjegim edhe me një plotësim tjetër me rëndësi megjithëse mund t'u duket si largim nga tema në dukje të parë.

Për çka do të na duhet të sqarohemi tash, për t'u fituar pasqyra e drejtë në pyetjen e lartpërmendur? Do të sqarohemi në atë se

Në emër të kujt flasim ne që e nxjerrim këtë gazetë?

Mos do të themi se kështu do të bëjë populli, apo të flasim në emrin e tij, dhe të marrim pozat e falltorëve duke thënë se populli do të bëjë kështu e ashtu! Jo. Shpjegimi ynë dhe përgjigja jonë në këtë rast nuk do të jetë aspak në emrin e popullit të Kosovës. Në emër të popullit ne sot mund të themi vetëm "Kosova-Republikë", e cila është e padiskutueshme, dhe ne këtë të gjithë e themi me zë. Por rrugët dhe mënyrat me të cilat men-dojnë të arrijnë tri gazetatat në mërgim, pasi janë të ndryshme do të thotë se që të tria janë shumë të diskutueshme. Duhet të jesh demagog i klasit të parë që t'i ngjyrosësh idetë e tua shumë të diskutueshme me kërkesën e padiskutueshme "Kosova-Republikë", në mënyrë që këto ide t'i shesësh kontrabandë më lehtë me etiketën e kësaj kërkesë.

Në bazë të provave të shumta që dëshmohen në praktikë, jemi të bindur se ne qëndrojmë më së afërmi me kërkesën dhe mënyrën e shtruarjes nga populli.

Me cilët indikatorë mund të përcillet vullneti i popullit?

Me cilët shembuj mund të përcillet vullneti i popullit më së miri? Dihet se më 1981 populli doli në rrugë për t'i shtruar kërkesat e tij. Ai kërkoi bukë, liri dhe Republikë. Nga ana e shovinistëve serbomëdhenj vullneti i popullit u shkelë edhe njëherë me forcën e armëve. Nga masa e gjerë popullore ku më shpejt e ku më ngadal u burgosën shumë bij e bija të popullit të cilët ishin dalluar në shtruarjen dhe mbrojtjen e kërkesave të tij. Në hetuesi ata dhanë deklaratat. Tekstet e këtyre deklaratave janë dokumentet tona më të fuqishme me anë të të cilave ne mund të përcjellim vullnetin e popullit. Shembuj dhe të dhëna nga burime të tjera më të fuqishme se këto deklaratat ne as nuk mund të gjejmë dhe njëherë përnjëherë as që do të kërkojmë.

Natyrishtë të burgosurit janë me mijëra, që rrjedhin nga shtresa të ndryshme sociale dhe që gjenden në shkallë të ndryshme të formimit të botëkuptimeve të tyre. Ka nga Kosova, ka edhe nga emigracioni. Ka që kanë qenë në përbërje të forcave të organizuara ilegale dhe ka asi që nuk kanë qenë fare. Parimishtë dihet se të gjithë e kanë përkrahur "Kosovën Republikë" dhe se me këtë kërkesë, kanë thënë se nuk nënkuptojnë prishjen e sistemit politik të RSFJ. Ne do të marrim dy të burgosur të cilët mund të pranojmë se me mendimet e tyre përfaqësojnë të gjithë të

burgosurit shqiptarë në Jugosllavi. Meqë ne veprojmë si të organizuar, atëherë këta të burgosur i zgjodhëm prej radhëve të organizuara. Pasi për "Kosovën Republikë" veprohet edhe nga Kosova edhe nga mërgimi, njërin e muarëm nga Kosova i cili nuk ka parë të "mirat" e emigracionit, dhe njërin nga emigracioni. Dhe meqë sot në mërgim nxirren dy gazeta më kryesore që thonë se luftojnë për Kosovën-Republikë, dhe që kanë pikëpamje të ndryshme, ne që të dy këta të burgosur i zgjodhëm nga ato radhë, të cilët, ata që na shajnë se ne e kemi keq, i llogarisin si shokë të vet . Këta dy të burgosur janë Bajrush Xhemaili dhe dëshmori ish i burgosuri Zija Shemsiu.

Bajrush Xhemaili: "Me Kosovën Republikë, vendi ynë nuk do të humbiste asgjë nga tërsia e vet. Ne nuk atakojmë dhe as nuk dëshirojmë të shkatërrojmë sistemin ekzistues. Ne kërkojmë që të jemi të barabartë, se pa barazi ekonomike nuk ka barazi politike."

Zijah Shemsiu, i pyetur nga shovinistët serbomdhenj se si e kupton "Kosovën Republikë" ai u përgjeggj në të njëjtën mënyrë si Bajrush Xhemaili. Kur i qitën citate nga "Zëri i Kosovës" ai deklaroi se nuk i ka lexuar. Zijah Shemsiu si shumë ne të tjerë u kishte besuar fjalëve të disave, por kur ai vetë u ballafaqua drejtëpërdrejtë në betejën e madhe me shovinistët serb, ate, trimëria, shpirti i njeriut të aksionit pa pretendime, pozita e tij që gjithë jetën e çoj i shtypur dhe i vuajtur nga ai shovinizëm, e quan në konkluzione të pagabueshme. Ai mbrojti pikpamjet e shokut të tij të burgut të Kosovës dhe i braktisi fjalët e shokut të vet të cilat i kishte lexuar.

Populli është një masë. Në të ka borgjez të mëdhenj, borgjez të vegjël (edhe nëse jo gjithë në pozitë materiale, këta mendojnë dhe reagojnë si të tillë), fshatarë të pasur, fshatarë të mesëm e të varfër, punëtorë, intelegjencë, rini, pastaj hajna, pijaneca, njerëz që flejnë trenave dhe oborreve të ndërtesave fetare. Por në mes të gjithë këtyre, klasa punëtore dhe ajo fshatarësi e cila lidhet me këtë klasë janë klasat më përparimtare të popullit, janë ato që e mbajnë gjallë gjithë shoqërinë, janë krijueset e të gjitha të mirave, prandaj vetëm këto të dyja merren si përfaqësuese të popullit, vetëm me këto dy klasa mund të identifikohet populli ashtu siç identifikohet një gjini e artit me veprat e veta më të mira. Prandaj sa herë të përmendim popullin duhet të nënkuptojmë këto dy klasa në krye të të gjitha të tjerave dhe sa herë të flasim për këto dy klasa duhet të nënkuptojmë popullin.

Vetëm fashistët huligaj, rrugëve të Europës mundohen që me sjelljet e disa lumpenëve të popujve të jugut të Evropës dhe të kontinenteve tjera të identifikojnë edhe popujt. Vetëm serbomdhenjtë janë ata të cilët mundohen që duke marrë ide nga më të çoroditurat të disa individëve dhe t'i afirmojnë ato si kërkesa të të gjithë popullit.

Të na falin lexuesit që na u dashtë të zgjatemi pak, para se të përgjigjemi në mënyrë më të plotë se ç'do të bëjmë ne pas Kosovës Republikë. Por na u dashtë të zgjatemi sepse tek ne ende diku është zakoni që kur mendimi i një personi, pa kaluar nëpër kurrfarë kontrolli, të ketë etiketën e kërkesës së popullit dhe e gjithë kjo për turpin më të madh të quhet modesti.

Të flasim në emër të popullit këtë askush nuk na e lejon. Këtë të drejtë as populli ynë sot, përveç në kërkesën "Kosova Republikë" nuk na e ka dhënë. Por t'ia shprehim mendimet popullit tonë ne bijtë e tij, këtë askush nuk mund të na e mohoj.

Mund të na thonë se ju nuk mund të quheni bij të popullit, se populli ka shumë më të mirë se ju. Se populli ka një milion herë bij me të mirë se ne, këtë askush nuk mund ta mohoj. Se, edhe ne nuk jemi ata bij, në mesin e të cilëve siç thuhet kafeneve, mund të ketë të mirë, të këqinj, heronj të vërtetë apo të vetëshpallur, demagog, "vegla të udbës" etj. as kjo nuk mund të mohohet. I kemi ra hise. Sot bijtë më të mirë të popullit, më të dalluarit janë në varre ose në burgje. Çka të bëjmë ne? Të vajojmë se bijtë më të mirë janë të vrrarë e në burgje andaj neve "fëmijve të papjekur" nuk na lejohet të mundohemi.

Po udha pikërisht për këtë i ka vrarë e izoluar që ne t'ia plasim vajit. Por jo, ne të cilët kemi qenë me këta shokë bashkëlufëtarë për një kohë, për ditët tona më të mira, dhe të cilët para këtyre shokëve nuk jemi dukur dhe as nuk dukemi as sa miza, para armikut tonë serbomaduhet të dalim në proporcione pak më të mëdha.

Nga shpjegimet e mësipërme duket qartë se në këtë pyetje do të përgjigjemi (flasim) vetëm në emrin e atyre shokëve që nga Kosova na dërgojnë informata të paktën një herë në muaj dhe në emrin e atyre shokëve jashtë të cilët për çdo muaj na ndihmojnë materialisht me shuma të caktuara të hollash. Pra vetëm në emrin e këtyre shokëve ne mund të diskutojmë rreth Kosovës Republikë, mund të diskutojmë se çka mund të silllet rreth kësaj kërkesë dhe këto mendime t'ia shprehim popullit, i cili varësisht nga ajo se sa kemi qenë në gjendje t'i përcaktojmë këto mendime në përputhje me interesat e zhvillimit të tij historik, do t'i aprovoj.

Çka do të bëhet pas Kosovës Republikë?

Tani të kthehemi tek plotësimet në përgjigjen çdo të bëhet sipas mendimit tonë dhe çdo të bëjmë ne pas Kosovës Republikë.

Pas Kosovës Republikë, mendojmë ne, populli Shqiptar në Jugosllavi, me një shpejtësi shumë më të madhe do t'i zhvilloj forcat e tij prodhuese. Një zhvillim të tillë të shpejtë dhe të lirë do ta garantoj Republika e Kosovës. Se shtresimi i popullit, ndarja në mes të popullit shqiptarë në Jugosllavi në pjesën revolucionare dhe konservative do të jetë shumë më e lehtë. As gjatë Luftës së Dytë Botërore as në këto dyzet vite lufta serbomadhe nuk ka qenë një luftë gjoja kundër "reaksionarëve" shqiptarë. Ajo që nga viti 1941 e deri më sot vetëm maskën e ka pasur dhe e ka të tillë, sepse ajo ka qenë dhe mbetet një luftë për zhdukjen e popullit shqiptarë si komb. Se ndarja e diferencimi i popullit tonë në formën e lartëpërmedur do të jetë i mundshëm vetëm me zhvillimin ekonomik. Se një ndarje e tillë nën sundimin serbomaduhet do të jetë tmerrësisht e vështirë në mos e pamundur. Pikërisht këtu qëndron progresiviteti i Kosovës Republikë, dhe në mohimin e saj serbomdhenjtë mund të kenë vetëm përkrahjen e forcave më reaksionare.

* * *

Si ka mundësi që ata të cilët na udhëhoqën në luftë kundër Hitlerit dhe Musolinit, në një numër të konsiderueshëm të kenë depërtuar idetë reaksionare dhe të jenë distancuar prej popullit?

Kjo u bë e mundur sepse shumë element përparimtarë, internacionalist të shquar të cilët kanë qenë edhe në luftën e Spanjës, filluan me ngranë atë çka nuk ka mundësi me e ble e siguria populli, të veshin çka nuk vesh populli, të pinë çka nuk pinë populli, të pushojnë si nuk pushon populli, të flejnë si nuk flen populli. Të gjitha këto ndryshime sasiore çuan në ndryshimet cilësore dhe bënë që ish partizanët legjendarë ta ndërrojnë mënyrën e tyre të të menduarit dhe ëndërruarit. Nëqoftëse sot Veselin Gjuranoviçi, Rade Galebi, Boshko Kruniçi, Marjan Rozhiçi, Peko Dapceviçi, Jure Biliçi etj. thonë ndonjë fjalë që u therrë në zemër punëtorëve në fabrika e bujqve në ara, të gjitha këto ne nganjëherë mund të na duken si manifestime të një "sëmundjeje të vjetër" që lajmërohen nganjëherë tek njeriu i "shëruar".

Se sa e rrezikshme dhe e lehtë bëhet ndërrimi i mënyrës së të menduarit nga ndryshimi i mënyrës së të jetuarit do ta provojmë me dy shembuj të thjesht.

I pari: Familja e një shoku, në shkollën e mesme, para disa muajësh, i binte atëherë, kishte blerë një televizor. Shoku im i klasës i cili e përcillte shumë Hajdukun dhe Jugoplastikën, gjithë pushimeve në mes orëve na fliste se kush është fajtori për humbjen dhe ai më i merituari për fitoren, dhe kërkonte mendime nga të tjerët. Kështu ky iu kishte tekë shokut të vet të bankës se a e kishte parë ndeshjen, derisa një ditë ai u detyrua t'i thotë se nuk e kishte parë pasi nuk kishte televizor. Pra ai kishte harruar plotësisht se atë ditë që kishte blerë televizor familja e tij, nuk kishin blerë edhe të tjerët.

I dyti: Po një shokë i shkollës, i cili vraponte pas konkurseve për t'u punësuar si teknik në një kombinat të madh të Kosovës, pasi ka qenë nxënës shumë i mirë dhe me gjendje të keqe ekonomike, kishte marrë premtime nga ish profesori se do ta ndihmonte. Shoku ishte nga një fshat i thellë malor ku nuk kishte rrymë. Atij për çdo ditë i duhej të bënte nga disa kilometra rrugë deri sa të vinte në qytet për të marrë vesh çdo të bëhej me lutjen e tij. Dhe po të dihej se do të pranohej, ai do t'i harronte të gjitha. Një ditë profesori i thotë: Nesër do të mirret vesh, nuk ke nevojë të vish deri tek puna ime, por ma jep numrin e telefonit e të lajmëroj. Iu desht shokut një debat i gjatë për ta bindur profesorin se nuk kishte telefon.

Neve seromdhenjtë na kanë mbyllur dhe nuk kemi pasë mundësi të zgjedhim rrugën tonë. Ne vetëm kemi dëgjuar kur në stacione të ndryshme na kanë thanë: Dushan Mugosha e shprehu vullnetin tuaj e jo ndonjë shqiptar, foli, jo në Prizren, po në Beograd. Qitni armët. Vetëqeverisja. Ligji i punës së bashkuar. Programi i stabilizimit. Ne nuk shihnim asgjë. Kur britmat tona ua shurdhuan veshët e shurdhër, thanë: U mjafton autonomia, dhe flamuri me të cilin derdhët gjakun deri në Trieshtë. Por serbomadhi ne nuk na u hoq nga shpina. Ju popuj të Jugosllavisë lirinë e shihni të realizuar vetëm përmes republikave tuaja, vetëm përmes tyre ju e ndieni vetën më të siguruar nga unitarizmi serbomadh. Ky ligj na çon peshë edhe ne për Kosovën Republikë.

* * *

Pas realizimit të Kosovës Republikë, populli ynë nga fushëgropa e autonomisë, fushëgropë në të cilën serbomëdhenjtë me të gjitha forcat po luftojnë që ta shndërrojnë në varr, do të ngritet në atë rrafsh lirie që quhet REPUBLIKË. Atëherë nga ky rrafsh, ne nga Kosova jonë do të kemi një panoramë krejt tjetër të botës dhe të Jugosllavisë. Atëherë nga rrafshi ynë nuk do të shohim vetëm Centralni Zatvorin e Beogradit, nuk do të shohim vetëm Beogradin e Kara-gjorgjeviqve, Obrenoviqve e Rankoviqve por do të shohim edhe Beogradin tjetër të çekanit, do të shohim edhe Beogradin e Dimitrije Tucoviqit, Beogradin e qindra mijëra punëtorve të cilët me njëmijë halle e presin fundin e muajit, fundin e ditës dhe agimin e mëngjezit, të cilëve sot Rankoviqët dhe pasuesit e tij, (në kongreset e LKJ, për ironinë më të madhe të njerëzimit kanë me u ngritë në Kongresin e XIII të LKJ dhe para fillimit të punimeve të tij kanë me e kënduar pa Internacionalen) përpiqen që rrenjët e fatkeqësive të tyre (punëtorëve të Beogradit) t'ua "zbulojnë" në Manastirin e Deçanit.

Do të shohim edhe panoramat e qyteteve tjera në Jugosllavi. Atëherë ne do të shohim se si është Nju Jorku e Moska, Tokioja e Parisi, Stockholmi e Johaneshburgu. Atëherë në antenat tona, të vendosura sot poshtë, nuk do të regjistrojmë vetëm luftën e zezakëve të Afrikës së Jugut, demonstratat në Santiago, dhe krismën e bombave në Irlandën e Veriut. Atëherë antenat e larta të Republikës së Kosovës do të regjistrojnë edhe lëvizjet e mizave.

Çfarë janë pozitat e klasës punëtore në Jugosllavi, çfarë forcash janë në konfrontim, sa janë përmasat e këtij konfrontimi, se çfarë kahje ka marrë zhvillimi i ngjarjeve në Jugosllavi, ne tani në vorbullën e autonomisë është vështirë ta dimë, sepse e pamura jonë tani është e dobët. Megjithatë, nga

dobësia e të pamurit e nga uria jonë, na janë zhvilluar më shumë ndoshta se tek tjerët aftësitë e të dëgjuarit, dhe po të themi tani për tani më shumë, ka mundësi që: ose ne nuk do të na besojnë, ose zëri ynë i lirisë nga poshtë gjatë ngritjes nëpër muret që na i kanë vënë përreth serbombdhenjtë me shumë pengesa, të deformohet dhe internacionalizmin tonë ta deshifrojnë para popullit të vet dhe opinionit ndërkombëtar si nacionalizëm.

Si janë duke u zhvilluar këto procese këtë më mirë mund ta dinë ata që janë në rrafshet e Republikave të tyre. Ne u drejtojmë zërin tonë të gjithë punëtorëve të Jugosllavisë: Zgjatnani dorën tuaj që të vimë edhe ne tek ju, dhe atëherë ne me të vërtetë do të jemi me ju. Indifirentizmi juaj ndaj nesh do të jetë humbje e rëndë si për ju ashtu edhe për ne.

Klasa punëtore e Kosovës e ngritur dhe e fuqizuar në Republikën e Kosovës do të jetë një aleate e sigurtë e klasës punëtore të Jugosllavisë dhe gjithë botës. Se si do të zhvillohet lufta e kësaj klase, në cilat faza të kohës ç'rrugë organizative do të ndjekë këtë ne tani nuk mund ta dimë. I gjithë problemi për ne në mërgim qëndron, që të mos harrojmë për asnjë çast se cilës klasë i takojmë, dhe në mullirin e cilës klasë do të çojmë ujë. Kjo është puna kryesore e të gjitha punëve. Të gjitha të tjerat do të zgjidhen me mënyra e rrugë të pakufizueshme praktike fare lehtë po e lidhëm gjithçka me interesin e klasës.

Kjo do të ishte përgjigja jonë në pyetjen se çdo të bëjmë ne, deri në realizimin e kërkesës Kosova-Republikë dhe pas saj. Me hipoteza, me premtime, me ëndërra karrieriste, me rrahje gjoksi se "me nënshkrim timin nuk ka me u pushkatue askush", "se unë nuk kam besim të punoj me filanin në një ministri", se këto do të bëhen pas një muaji, e këto pas pesë vitesh, se ky apo ai vend do t'i takoj heroit të vetëshpallur, me të gjitha këto fëlliqësi punëtorët e ndërgjegjshëm duhet t'i lënë të merren elementët me njëqind fytyra.

Kështu pra, i shohim ne çështjet që shtruan në këtë artikull. Kthimi dhe lidhja sa më e fortë me klasën të cilës i takoni, ja receta jonë, ja ilaçi ynë që ua rakomandojmë shokë mërgimtarë për të ju shpëtuar nga frika ngjithëse e sharlatanëve. Proveni t'i merrni këta hapa dhe me siguri do t'u kthejnë qetësinë e gjumit dhe ju më nuk do të shihni ëndërra të liga por do të shihni ëndërra të kuqe. Dhe atëherë kur ju do të ktheheni në taborrin e klasës suaj, lufta për liri kombëtare e lidhur pazgjishmërisht me lirinë e të gjithë shokëve tuaj nëpër botë, do të jetë për ju kënaqësia më e madhe. Atëherë tek ju do të kthehet gazi, freskia dhe fuqia e cila do t'u shtohet gjithnjë e më shumë.

Nuk ka gjë më të vështirë, më të mundimshme e më të poshtër se lufta!

Shumë e poshtër është lufta në terrenin e fushës mikroborgjeze. Të luftosh në këtë terren do të thotë të bësh një jetë në ankth, do të thotë të luftosh deri sa ta humbësh kokën a ta thesh qafën, sipas parullës: Ja ai-ja unë, ose-ose, "ili-ili". E drejtë, me të vërtetë duhet të pranojmë se e poshtër dhe e fëlliqur është lufta në këtë terren, por s'kemi ç'të bëjmë, e tillë është jeta e shtresave dhe rrjetave dyfytyrëshe, e këtyre "pleqnarëve të mesit të art", e tillë është pozita e tyre klasore në mes "dy zjarreve".

Nuk ka gjë më të ndershme, më fisnike, më të ndritshme se lufta!

E këndshme, fisnike, e ndritshme është lufta në terrenin e klasës punëtore. Të luftosh në këtë terren do të thotë të jetë plotësisht i lirë nga fëlliqësitë e dyfytyrësitë. Të luftosh në këtë terren do të thotë të luftosh sipas parullës: ose na (të shtypurit e gjithë botës) ose ata (shtypësit e gjithë botës). Në këtë terren ka vetëm një vijë, ka vetëm një këndvështrim me të cilin merret pjesë në zhvillimin objektiv të këtyre ngjarjeve. Në këtë terren

kanë shkëlqyer element me prejardhje borgjeze, por të cilët në luftë për çlirim e klasës punëtore kanë mësuar nga ajo, e kanë përgjithësuar përvojën e veprave të saj, dhe vetë kanë rënë në terrenin e saj. Pikërisht nga kjo shtresë, klasës punëtore i kanë ardhur në ndihmë ideologët më të shquar të saj, të pajisur me një kulturë të lartë dhe një dije gjeniale, dhe të cilët gjatë luftës së tyre nëpër dekada u transformuan plotësisht duke marrur vetitë e klasës për të cilën sakrifkuan gjithçka. Disa prej këtyre ideologëve kanë pasur rastin të bëhen edhe "mbretër të kuq e të përjetshëm", siç do të shprehej ndonjë liberal yni me kasketë marksisti.

Cili është kursi i anijes sonë dhe cili është ekipazhi i saj?

Kjo është rruga jonë. Ky është kursi i anijes tonë të cilin e mbajtëm në ndeshje me të gjitha dallgët, në të gjitha mjergullat në të gjitha zonat e "zërit të sirenavë". Dhe pas të gjitha këtyre fortunave po e shihni se nuk dolëm të gabuar. Anija jonë e vogël, e shigjetuar, e goditur me njëqind predha, me shumë kapedanë të vrarë e të burgosur erdhi në një port të sigurt dhe bëri mbarimin e ciklit të parë historik të udhëtimit të saj, të cilin ne nuk do ta harrojmë kurrë. Për në këtë port të Marksit e të Leninit, ishin mësyre shumë shokë tanë të vrarë e të burgosur. Në këtë port me plotë guxim mund të themi se në maj të vitit 1985 na ra nderi që për një kohë të shkurtë, të ndalemi për një pushim, (para se të nisemi në betejat më të mëdha), ne, fraksioni i LRSSHJ-së që nxjerrë "Zërin e Kosovës" me adresë në Suedi.

Para se të hyjmë në këtë port dhe të lëshojmë spirancën, ne rojtarëve të portit, të cilëve nuk mund t'u hedhë pluhur syve askush, do të duhet t'u japim një informatë të saktë mbi ekipin e anijes sonë. T'i bëjmë një inspektim anijes sonë në sy të ideologëve tonë. Atyre u intereson kjo gjë.

Në anijen tonë gjenden:

Grupi i parë: 40 veta. Kush jeni ju?

-Ne, të gjithë jemi punëtorë dhe fshatarë, të cilët i kemi lënë familjet tona dhe kemi ardhur në Evropën Perëndimore që t'u sigurojmë bukën e gojës. Askush si ne nuk e ka ndier peshën e robërisë nën shovinistët serbomëdhenj. Gazetat që na i keni dërguar na janë dukur se luftojnë me gjithë mend kundër shovinizmit serbomadhi. Me ua thënë të drejtën shumë gjëra nga ato që keni shkruar nuk i kemi kuptuar gjer në hollësitë. Bile shpesh ju kemi shkruar edhe letra se nuk na vjen mirë për disa polemika që po bëhen në faqet e saj. Ne kontakte me të tjerë aq edhe nuk kemi pasur. Me ju kemi pas takuar së pari, e adresat tona vetëm ju i keni ditur. Ju kemi ndihmuar materialisht, kemi ardhë bashkë me ju në demonstrata e në aktivitete të ndryshme. Kur keni pas ndonjëherë nevojë ju kemi përcjellë nëpër kufij të ndryshëm, apo ua kemi dhënë pasaportat tona. Të gjitha këto i kemi bërë me shpresë se ndihmën po e japim në vend të mirë.

Grupi i dytë: 10 veta. Ju kush jeni? A e dini se ku ndodheni?

-Si, nuk po na njeh?! Ç'tu paska rritur mendja. Po kemi qenë fqinjë, kemi qenë në shkollë bashkë, i kemi pasur livadhet afër. Kemi besuar se e keni drejt, por në ne ka ndikuar afërsia e njohjes së vjetër.

Grupi i tretë: 10 veta. Po ju?

-Ne njëherë kemi folë. Mirë mirë, keq keq, kemi thënë se së bashku do të luftojmë, pa të del ku të del!

Grupi i katërt: 5 veta.

-Ju?

-Ne kemi kryer aksione të ndryshme. Që prej kohësh kemi qenë në korrent të shumë gjërave. Ne kemi shpërndarë njëherë "Komunikata të Komitetit Qendror". Nëpër prova të shumta kemi kaluar, të infektuar me frymë të shpirtngushtësisë kurr nuk kemi qenë. Jemi ata të radhës së parë që me këtë gazetë kemi ardhur deri në këtë pikë, duke ndihmuar me të gjitha mundësitë dhe aftësitë tona.

Grupi i pestë: 3 veta. Po ju, a e dini se ku gjendeni? Se në çfarë porti keni ardhur? Se çfarë flamuri ka anija jonë?

.....
 Këta po heshtin. Çudi pra. Të gjitha rrobat sikur tonat i kanë. Edhe në kokë nganjëherë një kasketë e qesin. Kushedi, për modë. Po na luten që të mos u themi se kush janë, por që në të vërtetë edhe ju, sidomos ata të grupit të parë menjëherë t'i njohon këta tre veta e kanë pak të vështirë, bile në fillim edhe mund të çuditen. Por këta nuk flasin si ne. Këta nuk e dinë gjuhën tonë. Këta në gjuhën tonë flasin me një tonë fals dhe shumë metalik, vetëm sa për demagogji, për përfitime, për histori.

Le t'u drejtohem tani të gjithëve me radhë, me një fjalë rasti dhe le të dëgjoj Lenini se si do të mirremi vesh.

Ju shokë të grupit të parë, duhet ta dini se ne luftojmë për atë ditë kur nuk do të ketë në asnjë vend burgje, as ushtri, as polici, as kufij në mes shteteve. Kur të gjithë popujt do të jetojnë të vëllazëruar në mes veti. Kur njerëzit do të punojnë sipas mundësive të tyre dhe do të marrin sipas nevojave. Ne luftojmë që ta zhdukim dallimin në mes punës mendore dhe fizike. Deri sa të mbërrijmë në këtë ditë, derisa të vijmë të gjithë njerëzit në këtë port, në të cilin ju sollëm për një çast ne, është një rrugë shumë e gjatë që kërkon shumë mund dhe sakrificë, por të cilat ne nuk do t'i kursejmë. Ne tani kushë më shumë e kush më pak e disponojmë një njohuri me të cilën nuk do të frikësohemi për të kthyer në furtunat më të mëdha të oqeanit.

Shokë të grupit të dytë, të afërm!

Ne tani afërsisë sonë do t'i japim një përmbatje krejt të re, e cila ndryshon tërësisht nga ajo e mëparmja. Ne këtë afërsi do ta shikojmë me një prizëm tjetër. Deri më tani kemi qenë më shumë afër nga këmbët, nga trupi, nga duart, kurse tani do ta vejmë në provë afërsinë tonë edhe nga mendimi, nga bindja, dhe këndvështrimi i problemeve dhe i situatave të vështira me të cilat jemi të vetëdijshëm se kemi me u ndeshë. Dhe pikërisht se ne po zgjedhim një rrugë të vështirë por të drejtë, ky testim i afërsisë dhe ky paralajmërim bëhet i domsdoshëm. Dhe ja ku po ua themi se ne shokë dhe të afërm, fqinjë të përjetshëm dhe të dashur jemi me ata që do të arrijmë në konkluzione të njëjta për çështje të ndryshme qoftë ky dajë, fqinjë i parë me një murë në mes, fqinjë në një ndërtesë shumkatëshe, apo qoftë ky fqinjë edhe në Argjentinë apo Zenlandë të Re.

Ju shokë të fjalës duhet të mësoheni se nuk bënë t'i japim fjalën çdo kujt. Ne do t'u japim fjalën e nderit e idealeve tona, mësuesve tanë të cilët na e treguan rrugën, të cilët na bënë të fortë, e të pathyeshëm. Tani më ju nuk keni nevojë të thoni; të del ku të del. Për ku jemi mësy po e shihni. Hapni sytë, mësoni t'i lexoni koordinatat se si jemi duke e mbajtur kursin, dhe ta ruajmë këtë kurs së bashku.

Ashtu është. Ju shokë të grupit të katërt keni bërë punë të mëdha, po shpërndatë edhe disa "komunikata". Se bilanci i punës suaj ka një vlerë jashtëzakonisht pozitive, është punë e padiskutueshme. Ne kemi menduar t'i injorojmë disa gjëra, por nuk mundëm të ndalemi pa folur. Kishim tri pikëpamje që na thonin se do të mbërrijmë gjerë në Republikën e Kosovës. Ne pikëpamjet tona i kemi shprehur hapur, kemi qenë të bindur se pikëpamja jonë është më drejta. Këtë tani po na e provon edhe koha e realiteti se ne e kishim më së drejti. Atëherë ju pyesim; si ka mundësi që një pikëpamje e drejtë të fitoj terrenin nëqoftëse nuk lufton kundër çdo pikëpamje të gabuar, sado të shumta që të jenë ato, sado të forta (në pamje të parë) të duken ato?

Ja në fund po mirremi edhe me këta tre të grupit të fundit. Ju të tre 'shokë' nuk i keni pikëpamjet tona. Ju nuk e keni mënyrën e të menduarit sikur ne. Ne përfundimisht mbrojmë interesa të ndryshme. Ju gabimisht i keni marrur emrat tanë. A se shihni se të gjithë po qeshin. Ju erdhët me ne sepse menduat se në mjedisin e Kosovës ne jemi më të shumtë. Por kjo

juve nuk duhet t'u prishë punë. Ju sot jeni në fuqi, keni shokë më shumë në pushtet në të gjithë botën. Keni raketa. Keni më shumë para. Ne jse gabuat. Po po, gabon njeriu. A e shihni, këta shokët më lartë asnjë nuk ishte i pastër si loti, e pa gabime, apo të qartë deri në pikën e fundit. Por ja që me ta u morëm vesh shumë lehtë vetëm me fjalë. Kurse me ju nuk mund të mirremi vesh me fjalë, megjithëse ju thoni se keni liri, demokraci etj. Ju na shani se pushkatojmë njerëz të pafajshëm e pa gjyq, se i "vrasim shokët" (sic), e çka jo. Por ja që ne nuk jemi të tillë. Ne jemi më të mirët, ne jemi ata që do të ndërtojmë lirinë e vërtetë. Nëqoftëse iu vjen fjala agjent tepër e rëndë, atëherë mos u afroni me ne, mos i veshni rrobat tona, lene kapelën me yll në vendin e vet, dhe ne atëherë nuk do t'iu themi agjent. Atëherë ne me të vërtetë do të mund t'ju quajmë me tjetër emër. Ne pushkatojmë njerëz pa gjyq! Gënjeshtër. Ne bëjmë gjyqe të hapura. Ne ju kemi dënuar me vdekje. Natyra ju ka dënuar me vdekje, kurse ne do të jemi vetëm ekzekutorët e dënimit. Gjyqin e hapur ua kemi bërë më 1848. Kurse për herë të parë në bankë të zezë iu kemi qitë më 1871 në Paris. Prandaj këtu nuk ka asgjë të fshehtë, këtu nuk ka asnjë befasi, këtu nuk ka asnjë skandal nga ato që ndodhin për çdo ditë tek ju. Kur do të ekzekutohet dënimi ndaj jush, këtë e keni në dorën tuaj, kjo do të varet prej poshtërsisë suaj. Nëqoftëse do t'u mbushet mendja më shpejt me jetue si ne, ju do të vdisni me më pak dhimbje. Nëqoftëse do të përpiqeni të bëni rezistencë më të madhe atëherë edhe metodat tona kundër jush do të jenë më adekuate. Por kjo luftë kundër jush në shtete të ndryshme do të ketë forma të ndryshme. Ne do të mësojmë se si t'ju dënojmë dhe zhdukim nga ato vende ku sot jeni të mundur. Por ama edhe ju nuk duhet të bëni sehir. Edhe ju duhet të mësoni se si është më lehtë me vdekë. Kjo është në interesin reciprok apo jo?!

Tani çfarë të bëjmë me këta tre, kur veç ua komunikua gjykimin, se cilat mendimet tona, mendimet tona të **sinqerta** për ta?

Këtyre po u japim të zgjedhin dy rrugë:

-Ose brenda një afati prej një muaji të largohen nga anija jonë dhe të gjejnë shokët e tyre dhe atëherë kur të ndeshemi herën tjetër flasim nga pozitë ashtu siç jemi me të vërtetë të dy palët, ose të qëndrojnë këtu. Nëse qëndrojnë këtu prapë i paralajmrojmë për dy mundësi të përfundimit të tyre:

E para. Këta njerëz të cilëve kurrë nuk u besojmë, do t'i detyrojmë të punojnë nëse duan të jetojnë me ne. Në atë moment që ta ngrejnë dorën kundër nesh, të pushkatohen menjëherë në vendin e krimit, pasi formalitetet e gjyqit i kryem që tani.

E dyta. Këta e kanë mundësinë të jetojnë midis nesh. Gjatë gjithë kohës deri sa të vdesin nga pleqëria (nëse rrinë urtë) ne do t'u vëjmë një njeri që t'i ruaj e t'i ketë nën mbikqyrje.

Me të gjithë shokët e lartpërmendur u muarëm vesh. Të gjithë janë të bindur se ata më kurrë në jetën e tyre nuk do të gabojnë rëndë. Ata janë trima të mëdhenj për të bërë autokritikë, andaj edhe nuk do të gabojnë më sepse kurrë nuk kanë bërë gabime me qëllime të ulëta e me dredhi si ju.

Po këta tre të fundit mund të na thonë se edhe ne po bëjmë autokritikë. Kjo është demagogjia e tyre më e rrezikshme në të cilën nuk guxojmë të biem. Këta nuk kanë gabuar nga ndërgjegjia e pastër. Këta kanë gabuar sipas një "vendi që u takon". Çfarë vendi është ky që po u takoka? Kush ua paska lënë me tapi atë vend?

-Ah po, po! Këta janë djemtë e "mëdhenj e me stazh", "djemtë e vyeshëm të Haxhi Babës" i cili këtyre ua la zotshpillakun, se këta janë më të pjekur, se kanë pas rast me pa çka nuk kemi pa ne. Prandaj këta edhe autokritikë kur të bëjnë duhet ta keni të qartë se këtë do ta bëjnë gjithmonë sipas vendit që u takon. Këta gjithmonë do të gabojnë e do të luajnë me ne derisa t'i vendosim në vendin që u takon.

A ka mbetur ende diçka tjetër pa u thënë?

-Kush je ti?

-Unë!

Ku na doli prapë në rrugë ky "Uni" i poshtër i vetës së parë. Edhe me këtë lloj "uni" do t'i qërojmë hesapet mirë e mirë. Edhe në këtë fushë do t'i vëmë fëshisën mykut rrenacak të njëqind fytyrave.

Në "mesin e art" nuk ka kurrfarë rregulli. Aty zhvillohet tregëtia më e madhe e ideve dhe e parimeve në botë. Aty secili mundohet të vjedhë sa më shumë prej njëri tjetrit. Propozimet nuk e presin njëra tjetrën. As nuk dihet se kush i bënë, e as në emër të kujt i bënë, e për materializmin e tyre të mos flasim fare. Po ua jap një shembull të thjeshtë, por shumë kuptimplotë, për të kuptuar se si manovron mikroborgjezi me fanatazinë e tij: Ai pra është njeri që libra nuk lexon, por ide i duhet të jap. Kur të takohesh me te, je i detyruar të ndahesh me përshtypjen se deri në atë ditë ke jetuar kot. Mikroborgjezi i shkretë jeton me thashetheme. Çka ndodhë me te në shumë raste. Ai sillet në rreth të mbyllur. Përsëritë thashethemet me kend të takohet. Ndodhë që një mendim të cilin e ka dëgjuar prej teje, vetëm pas dy orësh të kthehet ty, duke harruar se e ka dëgjuar prej teje, fillon të të mbaj ligjërata se si i ka pjellur një ide.

Kjo mund të thoni ju s'është edhe aq tragjike, bile mund të më qortoni se pse merrem me cikërrime të tilla. Keni të drejtë, po të ishte vetëm kjo, me të vërtetë kjo do të ishte vetëm një komedi. Por të gjitha punët e tyre në këtë formë zhvillohen, dhe këtu qëndron fati tragjik i psikologjisë së tyre. Nëqoftëse del ndonjë e mirë (nëse mund të bëjmë fjalë për punë të mirë tek këto shtresa) atëherë këtë e ka bërë "uni". Po nëqoftëse del keq atëherë këtë e bëri jo "ne apo uni" por "ju" që nuk e kutpuat thelbin e idesë së "unit".

Për raportin "unë-ne", do të flas në ndonjë rast tjetër. Por, neve na e pohuan me gojën e vet kundërshtarët dhe na thanë se nuk jemi të sëmurë nga liderizmi, se qëllimi ynë nuk është që të udhëheqim me çdo kusht. Por ata na ngjiten bishta në qëndrimet tona. Jo karrierizmin tonë ata u përpoqën ta shpjegojnë si njerëz me "kompetencë", me baza, bile "shkencore".

Çka na thanë?

Një palë: Ju nuk jeni për liderizmin, për krye të oxhakut, se kështu ju mësoi udha!

A ua provuan gjatë gjithë këtij shkrimi se kjo nuk është e vërtetë?! A ua provuan se nëqoftëse udbës nuk do t'i mbetej rrugë tjetër për të zgjedhur pos pikëpamjeve tona në mërgim, atëherë cilën rrugë e cilën propagandë do ta pëlqente më tepër? A ua provuan se ne jemi shumë më afër mendimeve të Bajrush Xhemailit dhe Zijah Shemsiut? Këto të gjitha ua provuan.

Nëse nuk jeni të dirigjuar prej udbës, atëherë nuk jeni të qartë? Nuk dini çka kërkoni! Nuk keni "radni stazh" sa duhet! Jeni të ngatërruar!

A ua provuan se përkundër mungesave të mëdha, jemi shumë më të qartë se "vëllaznit e mëdhenj", "djemtë e vyeshëm të Haxhi Babës"? Këtë ne ua provuan. Këtë tani nuk ka fuqi askush ta mohoj dhe ta provoj të kundërtën. Këtë e panë të gjithë.

Dhe kur falimentuan në këto dy pikëpamje, çka po na thonë tash? Tash po na thonë: Drejt e paskeni pasur, por a nuk kishte tjetër mundësi pos asaj që e zgjodhët duke u ndarë më vete? Përkundër drejtësisë suaj mos në bilancin e përgjithshëm kjo punë çoi më shumë ujë në mulli të armikut tonë shtypës sesa popullit tonë të shtypur? As kjo nuk është e vërtetë. Këtë do t'ua provojmë herën tjetër, pasi do të na duhet të ndalemi më gjatë në këtë temë. Le t'u mjaftoj kësaj radhe edhe kaq.

Edhe për vete do të flas. Nuk ma merr mendja se në bazë të kësaj çka kam thënë gjerë më tani të më mbani për gënjeshtar. Do të njihemi me të

vërtetë shumë më mirë se sa jemi njohur deri më tani. Edhe me 'shokët e partisë' do të njihemi në mënyrë të sinqertë.

Tani kemi lënë mbrapa jo thashetheme, por një etapë të tërë. Prapa kemi lënë të burgosur e të vrarë. Tani do të shohim në çdo imtësi se çka kemi mësuar për katër vjet. Tani ne do t'i shohim të gjithë hapat që kemi lënë pas dhe me një mënyrë më të plotësuar dhe të sistemuar të të menduarit po ju garantoj se do t'i dimë të gjitha fazat. Natyrisht se duhet të fokusohemi në mbrojtje nga shovinizmi serbomadh. Por po ju pyes a e dini ju se sa ditë ne i kemi matur forcat me shovinimin serbomadh?

Po e marr vetëm kohën prej vitit 1981. Ne me shovinizmin serbomadh jemi matur shtatë ditë. Prej të enjtes së fundit të marsit gjerë në të premtën e parë të prillit 81. Pra këto janë ditët kryesore të luftës sonë ballë për ballë me shovinizmin serbomadh. Kundër shovinizmit serbomadh ne kemi luftuar edhe nëpër sheshet e Evropës, por për sa kohë; Nga një orë, më së shumti dy. Në këto ditë, ne i kemi mbledhur forcat tona, i kemi renditur në rresht dhe jemi mësyre. Në momentet e sotme kur nuk jemi ballë për ballë me shovinizmin serbomadh, kush është armiku ynë kryesor? Tani për tani armiku ynë kryesor janë çështjet tona të brendshme të pazgjidhura që kanë të bëjnë me organizimin dhe gjithçka që është e lidhur me te.

Tani ne po e shohim të gjërë horizontin. Tani mendimet tona do të jenë shumë më të liruara, më të rrjedhshme, më të kuptueshme. Tani mendimet tona më nuk do të kenë asnjë dredhë sado të vogël të mbeturinave mikroborgjeze. Tani ne do të kthehemi menjëherë në det dhe do të luftojmë krah për krah me ata të cilët na sollën deri këtu. Tani ne u kemi borgj atyre. T'ua kthejmë borgjin dhe të fusim të tjerët në borgj. Tani ne nuk kemi sekrete puçiste. Anija jonë është e tejdukshme dhe këtë ka të drejtë ta shikoj çdokush, por askush nuk do të ketë çka t'i bëjë! Kjo është pathyeshmëria e ideve tona!

Tani ne, o të dashur bashkëluftëtarë besnik mund të diskutojmë çka të dëshirojmë.

A dëshironi me diskutua për përsosjen e programit?

A doni të diskutojmë për emrin e organizatës?

A doni të diskutojmë për emrin e gazetës?

Për çfarë dëshironi, ne do të flasim.

A po e kuptoni tani, se në çfarë rruge jemi, e sa trima e të fortë jemi? Kjo pra është gjuha jonë. Gjuha e simpatizuesve të "mbretërve të kuq". Në këtë gjuhë na marrin lakmi edhe simpatizuesit e "luftës së të kundërtave të tyre", por ata këtë gjuhë nuk dinë me e mësua, edhe pse siç po e shihni ne flasim ndërsy tyre dhe të gjithëve.

Çlirohuni! Merrni frymë lirisht! Rrugë të gjatë kemi bërë. Na lejohet një frymëmarrje e thellë në ajër të pastër. Na lejohet t'ia themi një kënge me sa fuqi që kemi. T'i shërojmë plagët tona në ajër të pastër, le t'i shohin plagët tona të gjithë! Të veshim rrobat e pastra për betajat e reja. T'i ngjeshim shpatat të cilat në çdo betejë veç sa kanë me na u mprehë më shumë. Të shkojmë në vendet më të rrezikshme, në valët më të tërbuara, sepse këtë tani na e mundëson qartësia e jonë! Tani i dimë për afërsisht të gjitha pritrat ku na kanë vrarë! Tani i dimë të gjitha kthesat ku shumë shokë na kanë mbetur në rrugë, të mashtruar.

Ah, në këtë luftën finale, me këngën e të gjithë punëtorëve të botës në gojë, e pakufishme le të jetë kënaqësia jonë!

Kosova do të bëhet Republikë!

Socializmi do të fitoj në gjithë botën?

ÇËSHTJE RRETH BASHKIMIT

Bashkimi bënë fuqinë! Trimi i mirë me shokë shumë!
 Sa herë i kemi dëgjuar këto shprehje, sa herë e ka provuar jeta vërtetësinë e tyre edhe tek populli ynë. Për bashkimin e popullit shqiptar është folur shumë, për të është folur vazhdimisht, për të po flitet edhe tani. Flitet për bashkimin sa më të ngushtë rreth "Kosovës Republikë", po flitet për një bashkim sa më optimal të atyre forcave që veprojnë në emrin e kësaj kërkesë. Për bashkimin e forcave të organizuara ilegale tek ne është shkruar edhe në shtyp.

Eshtë edhe një e vërtetë e hidhur në këtë drejtim, se më shumë se sa është punuar për ushqimin e një bashkimi, me poza megalomane është bërë zhurmë e madhe për veprat e mëdha e sakrificat e ndonjë personi se si ka bërë shumë për bashkimin! Si është realizuar ky bashkim, cilat janë gjithë ato iniciativa historike që janë marrë, çfarë gjurmësh të këtyre iniciativave do të mbesin të fiksuara, që do t'i bëjnë ballë kohës, këtë gjë iniciatorët e nderuar e kanë vështirë të na e thonë, dhe jo vetëm që nuk kanë marrë mundim të na qartësojnë, por si duket ata as që janë fare të ndërgjegjshëm se me ato që thua duhet t'i mbushësh mendjen dikujt.

Për bashkimin po flitet kohëve të fundit nëpër disa qytete të Evropës Perëndimore. Disa thonë do t'i bashkojmë të gjithë! Të tjerë ua presin se do të bashkojmë masën pa krerët, se masa nuk bënë të përçahet! Të tjerë thonë se masën do ta tërheqim pas vetes, se duhet të tjerët të bëjnë autokritikë tek ne. Me çështje që kanë të bëjnë me bashkimin e forcave të organizuara jashtë, do të mirremi në artikullin e mëposhtëm. Gjatë leximit të tij e paralajmërojmë lexuesin se prania e madhe e shpjegimit të ngjarjeve në bazë të kujtimeve është pasojë e mungesës së dokumenteve pasi shumë gjëra kanë mbetur pa u shkruar. Futja e disa elementeve letrare është bërë me qëllim që problemi në fjalë të kuptohet nga një pjesë sa më e gjërë lexuesish. Sikur të ishin kushtet më të mira ky artikull do të dilte më i plotë dhe i ndarë në kapitujt e tij më qartë. Kjo punë ndoshta do të bëhet në një rast tjetër, ndërsa shkrimi i tij dhe hedhja në dritë e këtyre fakteve ka për qëllim të shpjegoj disa çështje të ngutshme pothuaj të karakterit praktik.

Eshtë e qartë se për disa veta e vërteta është gjithnjë e hidhur. Ata mund të çirren për dekonspirim gjërash e përralla të ngjashme. Dhe kush janë këta? Pikërisht ata intrigant që farën e përçarjeve me viktimat e tyre e kanë nisur në stilin: "Si, nuk të paskan tregua ty a?!", "Si mos me të besua ty!", "Të poshtërit e kanë pasur veç sa me të shfrytëzua!", "Nuk ta kanë dhënë hakun!", "Ti je i denjë për kryetar sindikatash, anëtarë të Komitetit Qendror, ministër!"

Eshtë e vërtetë se ne asnjë shoku premtim si ato të lartpërmendurat nuk u kemi dhënë, ndërsa për atë se kush bënë dredhi në kurrizë të shokëve të vet mund të konkludohet edhe nga ky shkrim.

Gjatë veprimtarisë sonë në organizata politike kemi hetuar dy lloj bashkimesh.

Bashkimi i llojit të parë

Ky është bashkimi më i lehtë, më i shkurtër, që kërkon më pak mund, bashkim që nuk kërkon shumë kohë dhe i cili nuk ka nevojë për shumë njerëz (por "konspiratorë" të fortë). Ky lloj bashkimi është bashkimi i krerëve në të cilin sintetizohen të gjitha vetitë e frymës së grupeve. Frymë e cila bënë be e rrufe se më nuk ka me u paraqitë me format e vjetra por ka me u përshtatë edhe formës së re, se krahas emrit të vjetër ka me u shërbye edhe me emrin e ri.

Cilat motive i paraprijnë këtij bashkimi?

Motivet më të ulëta siç janë: përshtypja se historia u pasurua me datën më të rëndësishme që ka mundur ta mendoj ndonjëherë, demagogjia në kulm, dredhat e përdredhat e llojeve të ndryshme, mosnjohja reciproke apo vetëm e njërës palë, taktika e vënies para aktit të kryer, përzjerja e ideve të ndryshme e të papajtueshme, tradhtimi i parimeve dhe një pajtim krerësh sa për sy e faqe. Ky bashkim mund të sjell ndonjë sukses afatshkurtër sidomos në ato raste kur lëvizja revolucionare është shumë e re për nga mosha (megjithëse protagonistët e këtyre bashkimeve gjithmonë thirren në përvojë dhe stazh të gjatë pune).

Ka raste që suksese çasti të arrihen me këso lloj bashkimesh. Këto bashkime nuk mund të kenë jetë të gjata. Këto janë karakteristikë e lëvizjeve dhe partive të reja politike që bashkëshoqëron fazat e para me rëndësi të jetës së tyre. Mund të quhen edhe bashkime të shkallës së parë apo bashkime të një shkalle më të ulët.

Bashkimi i llojit të dytë

Bashkimi i llojit të dytë ndjek një rrugë tjetër, një rrugë të diskutimit publik, një rrugë më të vështirë, më të ngadalshme, por shumë më të sigurtë dhe më stabile dhe si bashkim i tillë ka jetë më të gjatë. Ky është bashkimi i udhëheqjes dhe i bazës i sheshimit të gjërave gjer në hollësitë. Këtij bashkimi i prinë një fazë e gjatë bashkëpunimi. Ky nuk është një bashkim çasti, një dëshirë e dikujt. Përmes bashkëpunimit provohet afërsia e ideve dhe e programit të përbashkët. Ky bashkim kërkon më shumë njerëz, publicitet dhe njohje nga të gjithë, kërkon që të jetë i çliruar nga të gjitha fëlliqësitë e konspiracionit të ndyrë. Ky bashkim u qëndron besnik parimeve dhe nuk vrapon pas sukseseve të çastit.

Si manifestohen disa vërejtje ndaj bashkimit të llojit të parë?

Tek realizimi i bashkimit të llojit parë kanë marrë pjesë një grup i vogël njerëzish. Kur të fillojnë me kutërbua të "mirat" e bashkimit historik, protagonistët vrapojnë tek masa e befasuar dhe "jokompetente" për ta bindur se kush është fajtori. Masa jo kompetente mund të përgjigjet: Kur ju jeni bashkuar ne nuk e kemi ditur, ju nuk jeni konsultuar me ne. Ju jeni bashkuar vetë në mes veti bile "sinqerisht", kurse tani drejtoheni tek ne. Sqaroni vetë konfliktet tuaja.

-Jo ne nuk po mundemi vetë!

-Atëherë ne nuk pranojmë të vihemi para akteve tuaja të kryera, para gënjeshtreve të reja që ju të "sinqertit", kur të prisheni prap me njëri tjetrin të drejtoheni tek ne për ndihmë. Më nuk do t'ia bëjmë ashtu!

Kështu pra mund të duket dialogu me punëtorët këto ditë. Kështu mund t'i përgjigjen ata çdo iniciative të mëtejshme të bashkimeve (me nga **tre përfaqësues**) në kohën tonë të re me mbeturinat e iniciativave të së djeshmes.

Kur janë manifestuar tek ne elementet e rrugës së parë?

Janë manifestuar kah fundi i vitit 1981 gjatë bashkimit të Organizatës së Marksist-Leninistëve të Kosovës me Frontin e Kuq Popullor. Një nivel më i avancuar ku kemi edhe elementet e bashkimit të llojit të dytë është shfaqur në bashkimin e 17 shkurtit e 15 majit 1982.

A ka mundur të ndodhte ndryshe më parë?

Ndoshta ka mundur por probabiliteti ka qenë shumë i vogël.

Po a është në bilansin e përgjithshëm efekti pozitiv apo negativ që janë bërë disa bashkime jo të përsosura në krahasim me ecjen vetëm. Shumë më mirë që janë bërë disa bashkime me të meta por të cilat na kanë çuar mjaft përpara dhe na kanë përgatitur për bashkimet e reja, të cilat nuk mund të çanin kurrë rrugën e tyre pa bashkime të këqija.

Pra kurrë në të ardhmen nuk do të lejojmë që të bëhen bashkime si në të kaluarën. Këtë nuk e lejon vetë gjendja jonë. Bashkimet e viteve 1981 e 1982 janë bashkime që i takojnë etapës së djeshme.

Aktualisht nga tri kënde është duke u shikuar problemi i bashkimit, dhe secili këndvështrim e dëshiron një bashkim sipas mënyrës së vet. Tri apo katër nuanca që nuk e ndryshojnë thelbin e dy ndarjeve në fillim (të udhëheqësve dhe të bazës), hetohen në diskutimet e ndryshme për bashkimin e pajtimin e divergjencave të LRSSHJ.

Bashkimi i llojit të parë

Varianti i parë

Me gojë, me telefona, në diskutime me punëtorë në rrethe të ngushta në të cilat shprehen mendime se mund të bashkohemi sikur të tjerët të bëjnë autokritikë para nesh. Kjo do të thotë jo të bashkohemi por të na bashkohen.

Bashkimi i llojit të parë

Varianti i dytë

Përmes letrash, "historike" dhe mundësisht sa më sekrete siç janë letrat e përfaqësuesve të PKMLSHJ të cilat po i botojmë.

Letra e parë:

Shokëve të LNÇKVSHJ

13 shkurt 1985

Në bazë të situatës aktuale dhe të kërkesave të masave për sanimin e marrëdhënieve në LRSSHJ, u drejtohemi me anën e kësaj letre përmes së cilës u ofrojmë edhe njëherë bashkëpunim dhe aktivitet të përbashkët duke u mbështetur në vendimet e 17 shkurtit 1982.

PKMLSHJ dhe LNÇKVSHJ si forca themeluese të LRSSHJ kanë përgjegjësinë historike për fatin e LRSSHJ. Andaj e shofim të arsyeshme që edhe njëherë t'i përtrijmë përpjekjet e sinqerta për mënjanimin e të gjitha pengesave përçarëse dhe të vazhdojmë luftën të bashkuar në LRSSHJ.

Të vetmin kusht që e shtrojmë është zbatimi i vendimeve të 17 shkurtit 82 në mënyrën më të përpikët me forca të përbashkëta.

Njëkohësisht kërkojmë nga ju që t'i shtroni të gjitha vërejtjet tuaja në punën tonë nga bashkimi gjer më tani, dhe t'i jepni vlerësimet tuaja se si duhet gjykuar ato.

Jemi të gatshëm të përmirësojmë çdo lëshim që ka mundur të ndodhë gjatë aktivitetit tonë, të japim autokritikë dhe përgjegjësi konkrete, ashtu siç do t'i kërkojmë këto edhe nga të tjerët.

Kritizimet e pavenda do t'i luftojmë, ashtu siç do të jemi këmbëngulës në zbatimin e përcaktimeve themelore për çështje të atdheut.

Përgjigje në letër presim gjer më 15 mars 1985.

Përfaqësuesit e PKMLSHJ në LRSSHJ

Letra ka 5 nënshkrime tri prej të cilëve janë: *Kushtrimi (Kushtrim Kosova), Halimi, Qemali*. Të tretë pjesëmarrës të bisedimeve më 17 shkurt 82.

Letra e dytë

Shokë të OMLK dhe LNÇKVSHJ

Pasi që në letrën tonë të afatizuar të 13 shkurtit nuk na erdhën përgjigjet nga ju, po e përshkruajmë tërësisht edhe njëherë përmbajtjen e kësaj letre dhe në përfundimin e saj do të bëjmë një shtojcë tjetër.

(përmbajtja e letrës tonë të 13 shkurtit 1985)

Shokë (të OMLK – të LNÇKVSHJ)

13.II.1985

Në bazë të situatës aktuale dhe të kërkesave të masave për sanimin e marrëdhënieve në LRSSHJ, u drejtohem me anën e kësaj letre përmes së cilës u ofrojmë edhe njëherë bashkëpunim dhe aktivitet të përbashkët duke u mbështetur në vendimet e 17 shkurtit 1982.

PKMLSHJ, LNÇKVSHJ dhe OMLK, më pas, si forca themeluese të LRSSHJ kanë përgjegjësinë historike për fatin e LRSSHJ. Andaj e shofim të arsyeshme që edhe njëherë t'i përtrijmë përpjekjet e sinqerta për mënjanimin e të gjitha pengesave përcarëse dhe të e vazhdojmë luftën të bashkuar në LRSSHJ.

Të vetmin kusht që e shtrojmë është zbatimi i vendimeve të 17 shkurtit 82 në mënyrën më të përpikët me forca të përbashkëta.

Njëkohësisht kërkojmë nga ju që t'i shtroni të gjitha vërejtjet tuaja në punën tonë nga bashkimi gjer më tani, dhe t'i jepni vlerësimet tuaja se si duhet gjykuar ato.

Jemi të gatshëm të përmirësojmë çdo lëshim që ka mundur të ndodhë gjatë aktivitetit tonë, të japim autokritikë dhe përgjegjësi konkrete, ashtu siç do t'i kërkojmë këto edhe nga të tjerët.

Kritizimet e pavenda do t'i luftojmë, ashtu siç do të jemi këmbëngulës në zbatimin e përcaktimeve themelore për çështje të atdheut.

Përgjigje në letër presim gjer më 15 mars 1985.

Përfaqësuesit e PKMLSHJ në LRSSHJ

(fund i letrës së 13 shkurtit 1985)

Shokë,

Pas letrës së 13 shkurtit 1985 erdhëm dy herë në... dhe në rastin e parë u takuam me... ndërsa në rastin e dytë u takuam me shokun... Me këta shokë biseduam afërsisht dhe në mes neve pati një **mirëkuptim vëllazëror**. Megjithatë ata nuk patën mundësi që të na përgjigjen për çështjet që u shtruam ne pasi ata deklaruan se **nuk kanë kompetenca** për përfaqësim. Mirëpo ne biseduam gjërësisht e shoqërishtë me ata dhe të gjithë i shprehëm mendimet tona duke u pajtuar me faktin se sanimi i marrëdhënieve dhe arritja e forcimi i unitetit janë të domosdoshme. Shoku... pos të tjerash i shprehu disa ide të veta mbi rrugën deri te ky qëllim, dhe ne pranë asaj që i paraqitëm qëndrimet tona të **palëkundshme** se do të qëndrojmë pranë Vendimeve Themeluese të bashkimit të LRSSHJ i premtuam se **në ato ide do të përgjigjemi pas konsultimeve me shokët e bazës**. Përgjigja jonë si tërësi është që para së gjithash çdo gjë duhet të fillohet nga vendimet e 17.II.1982 që ishin dhe mbasin kushte themeluese të bashkimit të LRSSHJ dhe që nga këto baza pastaj ka mundësi të bëhen edhe plotësime e ndryshime tjera. Edhe biseda që u zhvillua me shokun... ishte e frytshme, dhe ajo burrëri e tij dhe qëndrimi i tij se duhet të

vazhdohet me zbatimin e vijës së LRSSHJ sipas vendimeve themeluese të bashkimit, na inkurajoi në rrugën tonë që të arrihet uniteti i plotë.

Ju komunikojmë edhe njëherë se qëndrojmë para asaj që u tha edhe në letrën e 17.II.1985, dhe nga ju kërkojmë që sa më parë të na paraqitni **përfaqësuesit kompetent** të OMLK e LNÇKVSHJ të mëparshme që sa më shpejt që është e mundur të bëjmë një takim. Edhe në bisedat që i patëm me shokët që i cekëm kemi thekësuar dhe po ju **lusim edhe njëherë që në mesin e atyre që do të ju përfaqësojnë të mos jenë ata që deri më tani penguan bashkimin dhe që shkaktuan përçarjet, që ishin zbatues të kompleteve, që kanë bërë veprime antiparti e antilëvizje dhe ata që kanë patur çfarëdo kontakti me reaksionin e vjetër ballisto-ustash. Sepse ata që kanë punuar kundër bashkimit dhe që janë kundër tij, sigurisht që këtë rrugë do ta vazhdojnë.**

Presim përgjigje me shkrim gjatë muajit Qershor.
shokët e PKMLSHJ

Shikoni këto mrekulli! Realitet i hidhur ky! Shikoni se sa e gjallë është fryma e grupit në mërgim! Shikoni grupashët!
Shikoni se si erdhën këta elementë si cjapi tek kasapi. Letra e 13 shkurtit është drejtuar në adresë të redaksisë.

Së pari u bëjmë me dije se adresa e "Zërit të Kosovës" në Suedi nuk është adresë e LNÇKVSHJ, e as organi nuk është i saj. Është krejtë tjetër çështje nëse me këtë organ janë elementët më të shëndosh të ish-LNÇKVSHJ. Pra letra është drejtuar në adresë të gabuar, është në një adresë të diçkafit që për ne më nuk ekziston. Prandaj në mënyrë të drejtpërdrejtë shokëve të Partisë nuk do t'u përgjigjemi. Ne do t'u përgjigjemi shokëve tanë në mënyrë që ata të mos na thonë se pse nuk na keni treguar, ndërsa shokët e Partisë mund të mbajnë vesh e t'i hapin sytë që të shohin se si mirremi vesh ne me bazën tonë.

Ne shokë, nuk mund ta marrim seriozisht këtë letër.

Pse?

Ne jemi bashkuar më 17 shkurt 1982. Në ato bisedime kemi thënë se kemi të drejtë të flasim në emrin e shokëve të LNÇKVSHJ, dhe jemi për bashkim sepse me këtë shprehim vullnetin e tyre, pasi ata janë për bashkimin.

Për çfarë bashkimi?

Për çdo bashkim që është në interes të popullit të Kosovës, duke e realizuar një bashkim për aq sa kanë qenë aftësitë tona. Ne u ulëm. A u bashkuam? Po. Mirë apo keq? Kjo le të gjykohet qoftë nga puna e gjertanishme, qoftë nga shkrimi i këtij artikulli dhe nga e ardhmja.

Ku është burimi i të metave të bashkimit të 17 shkurtit 1982? Pse ekzistojnë ato?

Ka shumë arsye. Disa që kishin "njohuri të mëdha" dhe "stazh", sigurisht e dinin që po i kap historia, andaj bashkimi duhet të kishte vulën e tyre. Disa kishin njohuri më të pakta dhe nuk u shkonte mendja tek historia, por që kishin dëshira të mira, por nuk ishin aq të ndërgjegjshëm (vetëdijshtë) se çka do të thotë që në raste të tilla të ngulësh këmbë jo në fjalit dhe shprehjet por edhe në presjet. Shtojani të gjitha këtyre edhe kohën e shkurtë. Debatet e rrahjet e pikëpamjeve, janë bërë për më shumë se një muaj, ndërsa bisedimet kryesore janë kryer brenda një nate.

Çka ka qenë më së tepërmi diskutabile më 17 shkurt 1982?

Ka qenë çështja e emrit: a të quhet organizata e re Parti apo Lëvizje? Dy përfaqësuesit e LNÇKVSHJ kanë ngulur këmbë që organizata e re të quhet Lëvizje. Arsyetimi: kthesa e forcave të organizuara në luftë për republikë e bënë këtë emër më të përshtatshëm. Të paktën ky ka qenë arsyetimi im.

Se emri Parti në luftë për republikë është më i papërshtatshëm. Tre përfaqësuesit e PKMLSHJ nuk kanë ngulur këmbë që të kundërshtojnë në këtë pikë. Bile njëri prej tyre, propozoi që organizata e re të quhet LRSHJ. Të gjithë njëzëri e aprovaam këtë emër. Emri dukej i përshtatshëm. Pra ne u bashkuam në LRSHJ, nga dy organizata u vendosë që të formohet vetëm një. Kjo është e vërteta. Për këtë qëllim ishim ulur në bisedime dhe jo në formën: PKMLSHJ dhe LNÇKVSHJ themeluan një organizatë të tretë përmes së cilës do të bashkëpunojnë, duke i ruajtur emrat e tyre të mëparshëm, duke pasur frikë të largohen nga fryma e ngushtë e grupit, siç na del tani nga letra e shokëve të Partisë.

Kështu u kishim thënë shokëve para se të ulemi në bisedime, se aty do të themelohet një organizatë e vetme, me këto bindje ishim ulur, nga ky qëllim i zhvilluam diskutimet, me këtë përshtypje i mbyllëm ato. Kompetetntët e partisë në letrën e tyre nuk e shtrojnë çështjen kështu. Ata vetë propozuan që organizata e re të quhet LRSHJ. Ne aprovaam. Pas çajave të parë, teoricienët e Partisë vazhduan diskutimin në formën: Lëvizja është lëvizje, ajo nuk është organizatë, atë duhet udhëhequr.

-E kush duhet ta udhëheq?

-Partia!

-Cila?

-PKMLSHJ!

Atëherë të bëjmë të gjithë urra! Prina Parti!

-Po ku është Partia?

-Askund!

Ky është një emër fiks, një emër në ajër, një rrenë e trilluar.

Jo, militantët më të mirë u burgosën! S'është e vërtetë! Serbomëdhenjtë burgosën shumë intelektualë dhe për t'i dënuar me dënime të rënda ishte një pretext shumë i përshtatshëm që t'u thuhet se kanë qenë anëtarë të PKMLSHJ. Pastaj ata nuk ishin udhëheqja. Ajo kishte mbetur e paprekur. Ajo mbeti për me ta vazhdua luftën e për t'i "bashkua grupet".

Dy përfaqësuesit e LNÇKVSHJ nuk kundërshtuan e nuk ngulën këmbë që të mos diskutohej për parti e levat e saj, por dihet se të gjitha ato punë nuk mund të kryheshin brenda një nate. Ne u bashkuam në LRSHJ dhe brenda saj ne do të vendosnim të gjitha duke respektuar vullnetin e shumicës.

Më 22 shkurtit 1982 autori i këtij shkrimi dhe Halimi, një përfaqësues i Partisë, u kthyem nga Stambolli në Shtutgart që të punojmë së bashku. Bashkëpunimi që i shkurtër dhe preokupimi themelor i përfaqësuesit të Partisë ishte që të mbledhë ndonjë të pakënaqur, por në këtë punë dështoi tërësisht.

Për një analizë objektive të gjërave, për sheshimin e fakteve, për ballafaqim me realitetin shokët e Partisë u treguan aq frikacak të vajtueshëm sa s'ka ku shkon më tej. Por frika e tyre nga fakti se ishin disa zero në fushë të teorisë nuk i pengoi që të jenë intrigantë të klasit të parë në praktikë. Prandaj edhe shpjegimi i divergjencave të sotme që mund të duken sikur janë pasoja të një bashkimi ku gjërat nuk janë precizuar mirë që në fillim nuk qëndrojnë.

-Pse?

Sepse në këto dallime e që mund të shihet edhe më qartë në propozimet e fundit asgjë parimore nuk ka. Në tërë vijën dhe zikzaket e tyre dominon fryma e grupit, frymë e cila përshkonë çdo gjë që thonë. Po të kishte gjë parimore në këtë mes ata mund të thoshin: Më 17 shkurt 82 ne themeluan Partinë bashkarisht por meqë ju nuk u treguat të gatshëm, apo nuk patët asnjë njohuri në këto punë, ne ecëm përpara dhe e formuam atë duke ua provuar me fakte se ne patëm më drejt se ju, dhe shihni se ku ju sollli mosrespektimi e moskuptimi i ideve tona. Të mbështetur në këtë logjikë po që se nuk do të ishin grupash, ata, po ta marrim rastin më ekstrem ta zëmë se mund të thirreshin në PKMLSHJ. Por vetëm fakti se ata përmendin

vetëm LNÇKVSHJ në një letër e më pasë e shtojnë edhe OMLK tregon se ata jetojnë me emrat e para 17 shkurtit 1982.

Se ata kanë pasur dhe vazhdojnë të kenë ide tepër të çoroditura për relacionin Parti-Lëvizje, parti-popull, pararojë-masë, kjo duket sheshit. Prandaj diskutimet më 17 shkurt 82 në çështjen se si të quhemi, Parti komuniste apo Lëvizje për Republikë, faktet e tanishme të japin me kuptua se në këto diskutime për ata që thirren në përvojë e stazh të gjatë qenësorja ka qenë tingëllimi i fjalëve, e kaluara, emri, se sa ndalja në të menduarit e brendisë dhe skeletit të organizatës.

Asgjë parimore nuk ka në këto propozime. Asgjë të qartë nuk ka. Shikoni të parën, ka 5 nënshkrime dhe figuron vetëm LNÇKVSHJ. Shihni të dytën, erdhi edhe OMLK, ndërsa nënshkrimet nga frika si duket vrapuan të fëshihen dhe të vështrojnë qetë e qetë zhvillimin e ngjarjeve. Kanë rëndësi këto gjëra për ata që merren me politikë të hollë, për ata që do t'i kap historia.

Po fjala *sinqeritet*?!

Me fjalën *sinqeritet* nënkuptohet një grumbull vetish njerëzore nga më të mirat, që hetohen me vepra, që ndihen me zemër dhe jo me vesh. Sa më shumë dredha, sa më shumë gënjeshtër, sa më shumë qëllime të errëta që të ketë aq më shumë shtrohet nevoja që këto vepra të liga të mbulohen me zhurmën e fjalëve të ëmbla e me fjalën "sinqeritet". Sot kjo fjalë nuk përdoret në asnjë vend më shumë se sa në zyrat e hetuesisë së udbës. Po të vazhdojnë me na shurdhë me këtë fjalë, ndoshta pikërisht fjalën "sinqeritet" do të detyrohemi ta marrim si njësi matëse për të përcaktuar vëllimin, peshën specifike, masën, temperaturën, presionin, pikën e vlimit e pikën e ngrirjes, tejdukshmërinë e dredhisë, përpjekjeve për mashtrim, dyfytërsisë dhe të poshtërsisë.

* * *

Këtyre letrave nuk u besohet sepse nënshkruesit nuk dinë: A janë Lëvizje apo Parti, a quhen PKMLSHJ apo LRSSHJ? A janë bashkuar (shkrirë) në LRSSHJ, apo LRSSHJ është formuar në mënyrë që PKMLSHJ, OMLK dhe LNÇKVSHJ të bashkëpunojnë në ato pika që mund të mirren vesh, e në ato pika që nuk mirren vesh të veprojnë nga folet e tyre. Së pari këtë ata nuk e kanë të qartë dhe së dyti ata i përziejnë gjërat sipas situatës, sipas sjelljeve të "komplotistëve" me të cilët ndeshen. Këta kanë gënjyer shokët e tyre të cilëve u kanë thënë se po bashkohemi, po flasim në emrin tuaj. Prandaj ata që i kanë gënjyer shokët e vet do t'i gënjejnë të gjithë.

Të ndalemi pak te kritika dhe autokritika

Kush jeni ju që ne po u dashka të bëjmë autokritikë para jush?

Kush jeni ju që gabimet tona paskeni mundësi t'i rregulloni para popullit dhe të gjithë shokëve? Ne nuk kemi kurrfarë obligimi që të përgjigjemi për asnjë çështje të vetme para jush. Ne japim llogari vetëm para shokëve tanë që na përkrahin, japim llogari para popullit tonë të cilit i takojmë.

Kush jemi ne që ju të bëni autokritikë para nesh? Kush jemi ne që i paskemi ato kompetenca që gabimet tuaja t'i mbulojmë si me shkop magjik? Ju nuk keni gabuar në emrin tonë! Ju keni folur në emrin e shokëve tuaj, ju keni folur në emrin e popullit. Ju duhet të jepni llogari para shokëve tuaj sado pak qofshin ata, ju jeni përgjegjës para popullit. Në këtë kuptim ju jepni llogari edhe para shokëve tanë të bazës ashtu siç japim ne para shokëve tuaj. Vetëm në këtë kuptim mund të bëhet fjalë për kritikë dhe autokritikë e në asnjë mënyrë tjetër.

Ne themi se bashkim i mundshëm për aq sa mund të realizohet në mërgim, në kushtet tona, është ai i hapur, i diskutimit publik të gjërave rreth Kosovës Republikë, duke mos lënë asgjë me dy nënkuptime e me dredha.

Hetojeni edhe një moment me rëndësi që u paska rënë në sy edhe kompetentëve të Partisë. Ata thonë (luten) që të kemi vigjilencë ndaj përçarësve sepse ata që kanë qenë kundër bashkimit do të jenë prap. Po të vazhdojmë përkthimin kjo do të thoshte se ata që kanë gënjer do të gënjejnë prapë.

Kjo është plotësisht e vërtetë. Por do të na duhet ta zgjerojmë edhe më tej këtë konkluzion, ta qërojmë nga mjegullinat dhe poshtërsitë. Se kanë gabuar ata në Zvicër kjo dihet. Këtë e pranojnë edhe ata vetë. Ata bënë autokritikë. Çfarë autokritike? Autokritikë brenda katër mureve, autokritikë "sipas vendit që u takon". Gabime keni bërë edhe ju shokë të Partisë. Edhe ju tregoheni të gatshëm të bëni autokritikë në letra të mbyllura. Edhe ne kemi bërë gabime, por gabimet tona ne i qesim në faqet e gazetës. Ne po i tregojmë popullit se ku kemi gabuar dhe pse kemi gabuar.

Përderisa ju si më të "mëdhenj", më të "pjekur", gabimet nuk guxonin t'i qitni para popullit do të thotë se keni gabuar me qëllim, sepse bëri e u tha dikush që ju nuk dini apo nuk keni ditur ju jeni në gjendje me i mbetë në qafë, sepse me këtë vëhet në dyshim "përvoja juaj e gjatë, stazhi juaj".

Çka del nga gjithë kjo? Del se ju keni gabuar për shkak të verbësisë nga interesat e ngushta, në emrin e interesave të ngushta keni shkelur në interesat e përgjithshme. Kjo do të thotë se ju keni gabuar me qëllim dhe si të tillë prap do të gaboni.

Po ne?! Ne me qëndrimin tonë dëshmojmë se kemi gabuar nga mospërvoja, bile thelbi i atyre gabimeve mund të gjendet në ato nyje ku nuk kemi ditur t'u kundërvihemi me sukses për të mbrojtur interesat e përgjithshme prej egoizmit tuaj. Kjo do të thotë se ne kemi gabuar pasi nuk kishim njohuri (në dredhi kuptohet), se kurrë nuk kemi gabuar për interesat tona të ngushta. Këtu qëndron baza e asaj që ne nuk kemi asnjë frikë të hyjmë në çfarëdo diskutimi me popullin dhe t'ia themi të gjitha atij. Ne kemi aq guxim që të japim llogari para tij, të bëjmë autokritikë para tij e kurrsesi para jush apo atyre në Zvicër.

Ta ndriçojmë edhe më tej përgjithsimin e mjegullt: "Ata që kanë gabuar do të gabojnë prap".

Fakti se ju ("Punëtorët") dhe "Zëri origjinal", që pretendoni në grada dhe kompetenca, që thoni se as frymë nuk merrni pa e pyetë popullin, që pretendoni në përvojë dekadash, do të thotë vetëvetiu se keni gabuar me qëllim, andaj ju prap do të gaboni.

Ju do të gaboni vazhdimisht dhe qëllimisht.

Edhe ne do të gabojmë në të ardhmen, por do të gabojmë shumë më pak se në të kaluarën. Pse ne do të gabojmë prap? Ne do të gabojmë në ndonjë çështje edhe në të ardhmen sepse ka gjëra të cilave nuk mund t'u ikësh, janë rrjedhim i kushteve objektive. Këto gabime ndodhin pasi ne punojmë dhe veprojmë në natyrë, ku kryhen procese të pakthyeshme, se ne nuk e demonstrojmë veprimtarinë tonë në laborator.

Ua provuam frymën e grupit të shokëve të Partisë. Kjo frymë mbretëron edhe në redaksinë e Zvicrës, me të cilën shokët e Partisë kanë këmbyer letra të sinqerta për një kohë të gjatë duke bërë politikë për histori, në mes veti. Ndoshta nga ajo praktikë u nisën kur drejtuan këto letra tek ne, por siç po shihet u mashtruan.

Çka mund të konkludojmë në bazë të këtyre provave?

Mund të konkludojmë se pretendimet për partishmëri e principialitet si të "Punëtorëve" ashtu edhe të "Zërit" në Zvicër nuk kanë lidhje me realitetin. Se pretendimet e tyre lidhur me mosrespektimin e vendimeve të 17 shkurtit

82 nuk janë të vërteta. Pretendimet e tyre se mbrojnë vullnetin e shumicës janë të pa baza.

Tek ne ka parime. Ne kemi respektuar vullnetin e shumicës. Ne nuk kemi marrë kurrë poza megalomane. Shokët e partisë kur hasën në kundërshtimin e shumicës ndaj absurditeteve të tyre, për të cilat nuk kishin fuqi të na e mbushin mendjen, për të cilat nuk arrinin të zgjeroheshin më shumë se në kufijtë e disa letrave intriguese u larguan nga mbledhjet. E para mbledhje me këta shokë së bashku me ata në Zvicër, njëkohësisht ka qenë edhe e fundit më 14-15 maj 82. Ne qëndruam dhe luftuam për mbrojtjen e vijës për kërkesën “Kosova-Republikë”, dhe për ndërtimin e një taktike patriotike revolucionare në mërgim. Ne ishim në shumicë. Afër organit në Zvicër filloi të shtresohet oportunitizmi i cili u shndërrua në shumicë. Por shumica oportuniste kishte fituar vetëm në forumin qendror dhe jo në të gjitha rrethet dhe shokët aktiv. Autori i këtij shkrimi duke e parë se nuk respektohej vullneti i shumicës kërkoi dorëheqje nga Qendra Ekzekutive. Dorëheqja nuk u aprovua. Provuam të vazhdojmë më tutje por nuk shkoi. Atëherë ne u hodhëm në luftë kundër shumicës oportuniste në një rreth qendror për të mbrojtur vullnetin e shumicës së LRSSHJ, rreth i cili e çoroditi organin, keqpërdori mjetet materiale, formoi lloj-lloj komitetesh, forumesh e qeveri prapa kurrizit të LRSSHJ. Ne u ndam më vete sepse ne mbronim vullnetin e shumicës jashtë, vullnetin e shumicës absolute brenda.

Prandaj asnjë akuzë kundër nesh se e filluam përçarjen nuk qëndron. Asgjë të vërtetë nuk ka nga kjo. E vërteta qëndron aty se përçarja ishte bërë fakt, ajo na u imponua dhe ne e sfiduum.

Të kthehemi te shokët e Partisë.

Ne ju themi se pranojmë vetëm një rrugë të diskutimeve për bashkimin: rrugën në të cilën do të merrnin pjesë një rreth i gjërë i shokëve të sprovuar në mërgim, të cilët janë dalluar shumë gjatë këtyre katër viteve. Me sa duket ju keni tepër frikë nga kjo.

Pse?

Mundësia e parë është: Ne me gjuhën tonë mund të lakurijojmë të gjitha të “mirat” e juaja, dhe ju të cilët merrni poza të fryra para shokëve tuaj të pakompetenca, për të cilët ne kërkojmë që edhe ata të marrin pjesë në tubime dhe të jenë të involvuar në procesin e bashkimit, vdes mundësia që t’i manipuloni ata kundër nesh. Nga tubime të tilla ju do të dilni të demaskuar. Prej asaj “trimërie” e autoriteti të ngritur me lajka dhe jo me nder nuk do të mbetet asgjë. Ky do të ishte njëherit përfundimi juaj moral dhe me këtë përfundimi juaj në çdo pikëpamje.

Mundësia e dytë, zjarri i dytë u vjen prej masës së pranishme, në emër të së cilës ju i jepni vetes të drejtë të flisni në çdo vend dhe në çdo kohë. Ajo në një mbledhje të mundshme mund të thotë: “Leni thashethemet e liga dhe përmbajuni vetëm parimeve. T’i sheshojmë gjërat që i kemi përballë sot, dhe pa u ndalë në të gjitha hollësitë, të ndërtojmë taktikën më të drejtë.”

Ne jemi në gjendje të pranojmë edhe këtë mundësi dhe në bazë të të gjithë të kaluarës, jemi të bindur se kemi aq fuqi argumentuese dhe shpresojmë se shumica absolute do të votoj për pikëpamjet tona. Ju e njihni veten se nuk mund të punoni në bazë të vullnetit të shumicës, t’i bindeni asaj dhe të punoni ku t’ju vendosë ajo, sepse ju i keni do grada që ia keni dhënë vetes, sepse ju siç kemi dëgjuar nga shumë veta e keni shpalluar veten heronj, se ju po e ditkeni se për ju qenkan të rezervuara disa vende (sipas librave të shenjtë ndoshta mund të jenë rezervuar për ju dyzet vjet para lindjes tuaj) të cilat po u takokan.

Dhe kur masa bëhet e ndërgjegjshme se çfarë force paraqet ajo, kur ne nuk do të kemi nevojë të vrapojmë herë në një qytet e herë në një tjetër për t’i treguar asaj se kush i luajti fjalët, pasi ajo me praninë e vet veç e di se si është vendosur dhe me këtë nuk do të ketë nevojë për të dëgjuar fjalën

sinqeritet. Ajo do të jetë vetë në gjendje të dalloj se kush janë ata që nuk i binden vullnetit të shumicës.

A e dini ju se me çfarë sinqeriteti do të flasë ajo?

Dy të shtypur, njëri me çekan e tjetri me drapër do ta fusin në mes dy zjarreve të reja renegatin gënjeshtar. Njëri do t'i qohet me çekan në mes dy brirëve, dhe në atë gjendje agonie drapëri do ta ketë kryer detyrën e tij, atë detyrë që e kryen me misrin e pjekur në vjeshtë. Dhe ç'bëhet më tej me renegatin gënjeshtar që luan me interesat e shumicës: atij i mbetet që t'i rrezit dhëmbët në ledinë për një kohë të gjatë ashtu siç ka pas ndodhur njëherë me pelën e Rezallës kur e ka pas zënë një lis.

Por ju mos u friksoni, se ju pa popullin nuk bëni asgjë. Ne vetëm po fantazojmë, po flasim vetë më vete në bazë të disa shenjave.

A njohin rregulla të lojës *djemtë e vyeshëm apo kompetentët?*

Shokët tanë mund të thonë: si s'keni frikë ju? Jeni shumë më pak, si dje ashtu edhe sot. Ju jeni në rrezik në këtë luftë, ju mund të goditeni nga shumë anë, pasi kundërshtarët tuaj të penës janë më të shumtë. Kjo nuk është fer!

E ku keni parë ju të dijnë djemtë e vyeshëm për ferplej. Ju mos u bëni merak fare dhe vetëm kënaquni sot duke shikuar nga bregu, nga prapavija se çfarë bëjmë ne. Të gjithëve me radhë, herë në grup e herë një nga një do t'ua bëjmë shosh mantilat dhe kasketat. Dhe kur kjo do të bëhet në mënyrë aq të qartë, çka do të thonë këta atëherë?

Do t'ia palsin vajit dhe do të shajnë!

Ata do të thonë: shihni komplotistët, fraksionistët, përçarësit e uzurpatorët çka na bënë! A të gjithë ne qenkemi të këqij e vetëm këta të mirë a?!

Këtu është rreziku më i madh që ju, kur t'i shihni këta tipa të përloqur, të cfillitur e të demaskuar si mos më keq, të prekeni nga sentimentalizmi e nostalgjia dhe t'u vjen keq për ta.

Pasi qenka rrezik të prekemi prej gjendjes së tyre të mjerë, si të shpëtojmë?

Pështyni me neveri për atë se pse ju kanë mashtruar gjer më tani dhe më pas plasjani gazit që shpëtuan prej tyre.

A po filloni me e qartësua mendimin për atë se kush jemi ne?

Po ju tregojmë diçka në besim se çka thonë *vëllezërit e mëdhenj* për ne, kur janë së bashku në ato çatse të shkurtëra, d.m.th. kur i kanë muajt e mjalitit. Ata thonë: "Ku ta kesh një tubë të mirë shokësh dërgoi këta aty nëse don me t'i ba pikë e pesë!" Apo në stilin: "Oh, po ju kemi tregua se me ta nuk mund të bëjë askush!"

Pasi ne qenkemi të papjekur, pasi nuk po ditkemi çka duam, pasi jemi fëmijë, pasi jemi "politički ždrijepca", pasi jemi të pashoqërueshëm, pasi ju asnjë nga këto gabime nuk i keni, por në të kundërtën – jeni më të pjekur, dini çka doni, keni motive, keni grada, keni stazh, keni qeveri, keni ide dhe përkundër ndryshimeve në ide atdheun të gjithë pa shibla e doni, dhe këtë dashuri ndaj atdheut ia njihni njëri tjetrit, atëherë bashkohuni ju.

Kur ju të gjitha këto kushte i plotësoni, kur atdheun të gjithë e doni, kur iniciativë keni, atëherë pse nuk bëheni të mirë e të na tregoni se çka ju pengon ju që të mos bashkoheni?

Çka ju pengon ju së bashku që të mos mundeni me ecë me ne duket sheshazi, për këtë ju jeni të qartë.

A e dini se çka ju mungon deri sa të uleni në bisedime?

Ju mungon një rezidencë e bukur, me një kopsht me lule, me shkallë nga jashtë. Gjejini një të tillë, fotografojeni, jepuani pionerëve që ta shikojnë se a do t'u pëlqente ta kenë në abetare e libra leximi, dhe nëse kalohet edhe

ky testim me rëndësi, pasi është dëshmuar se fëmijët dallojnë disa elemente në piktura e fotografi që nuk i hetojnë as gjenitë, atëherë ju nuk keni nevojë t'i shtyni bisedimet për asnjë minut.

Ju dini të bëni politikë, dini me taktizua. Tek ne nuk gjetët LNÇKVSHJ siç keni gjetë OMLK në adresa tjera, por nëqoftëse ju ngulni këmbë se nuk do t'i filloni bisedimet pa qenë 'u punom sastavu' (në përbërje të plotë), atëherë shtrohet pyetja se për çka rrimë ne këtu? Vetëm e vetëm për t'ua plotësua dëshirën dhe **lutjet** tuaja. Lutjet tuaja kurrë nuk kanë me ra në vesh të shurdhër. Do t'ua dërgojmë edhe "kompetentin" e LNÇKVSHJ.

Mund të na qortojnë për shakat. Nuk kemi kohë për shaka! Është e vërtetë, por për t'u marrë vesh med disa njerëz e vetmja mënyrë është shakaja.

A jemi me të vërtetë të pangueshëm?

Nëqoftëse nuk na qortoni shumë për shakat, atëherë me sa duket jeni bërë gati të na qortoni për atë se pse nuk po bëhemi më të dëgjueshëm ndaj *djemve të mëdhenj e të vyeshëm*, pasi ata janë më të moçëm, se kanë punua para nesh, ashtu si kanë ditur e mundur, prandaj ku po dilni ju tash si "mazi para pele".

Kjo kritikë e cila është e bazuar në thashetheme dhe tradita patriarkale, nuk është e vërtetë. Do t'u tregojmë se është pikërisht e kundërta.

Ne kemi pasur dhe kemi respekt për punën e tyre që e kanë bërë dje, dhe gabimet e së djeshmes po i shpjegojmë se kanë qenë pjella të kohës së tyre dhe si të tilla kanë qenë të pashmangshme. Se të gjitha moralizimet në të mirë të atdheut, kur na janë thënë gjëra që shpesh nuk janë përputhur me të vërtetën ua falim. Këtu qëndron ndoshta edhe merita e tyre. Këtë askush nuk mund t'ua mohoj. Këtë punë ne e nderojmë. Por thelbi i çështjes qëndron tjetërkund. Gabimi i tyre qëndron në atë se ata nuk ecën me kohën, nuk e kuptuan ndryshimin e etapave. Faktor të shumtë historik objektiv dhe subjektiv bashkëvepruan në kohë dhe hapësirë, që popullin shqiptar në Jugosllavi e sollën gjer në ditët e sotme. Edhe këta shokë të së djeshmes zunë vendin e vet në këtë grumbull faktorësh e kryqëzim interesash. Rezultanta e përgjithshme e tyre çoj në konsolidime dhe fitore të vazhdueshme të popullit tonë. Koha eci shpejt dhe këta element me frymë grupi e humbën hapin.

Si duan këta ta kompensojnë humbjen e hapit?

Me të pavërteta, me mburrje se gjithçka është rezultat i punës së tyre, me megalomani të shfrenuar se Kosova filloi ta gjej veten vetëm pas vitit 1975 dhe kjo se për shkak se u formua PKMLSHJ, me mburrje stazhi 10 a 20 vjecar. Kjo është një mendjemadhësi e paturpshme e cila mund të ilustruhet në mënyrë më karikaturale me shembuj nga jeta e forcave të organizuara ilegale.

Siç na e thonë me gojën e tyre edhe *stazhistët*, ne ishim të padjallëzuar. Ne ishim modest, i respektonim këta të vjetër, i çonim në qiell para shokëve të tjerë. Sa më modest që ishim ne, aq më shumë këtyre "kompetentëve" u rritej mendja dhe qeshnin e talleshin me ne, pas sysh e parasysht.

Kur organizuam demonstratën e Bonit na e quajtën punë fëmijësh. Pasi nuk na trullosën e përrallat e tyre dhe pasi u ikën mbledhjeve, na quajtën "element antiparti e antilëvizje". Kur nuk lëshuam pe në asnjë pikë në vijën për Republikë, ndaj atyre që kishin bërë zhurmë gjoja në mbrojtjen e kësaj vije, na quajtën tradhtarë të atdheut dhe budallenj të papjekur.

A po e shihni se ne në asnjë rast nuk e rritëm mendjen dhe nuk ishim përçarës, se mendimi ynë politik ishte gjithnjë konstant ndërsa i të "pjekurëve" lëkundej edhe nga puhiza më e lehtë. Pas këtyre shembujve duhet të bëhet e qartë se çdo kritikë lidhur me karrierizmin tonë, *mosdëgjueshmërinë* tonë nuk ka as bazën më të vogël.

Dyfytyrshiti i fluturon fantazia prej 0-180 grad njëqind herë brenda ditës. Ne ua kishim dëgjuar “zanin e madh”. Brenda një kohe të shkurtë kontakti po çuditësim nga lëkundjet e tyre, nga ndërrimi i ngjyrave të tyre, nga mënyra e të menduarit të tyre. Këta ishin në gjendje që brenda disa orësh të të quanin edhe shokë edhe fëmijë, edhe shokë edhe përçarës, edhe shokë edhe tradhtarë. Se në lagjen më të varfër të Prishtinës, ku ka shumë shtëpi përdhese, në të cilat nuk dihet se cila është derë e cila është dritare, në lagjen ku shiten farmerkat e Italisë, ka shumë fëmijë pesëvjeçar të cilët brenda një ore sa shahen sa gjuhen me gurë e sa kapen për qafe për të luajtur, këtë e dinim. Me këto panorama ishim mësuar. Por se gjëra të tilla të ndodhin në organizata që shërbehen me emra të mëdhenj, këtë nuk na e kishte marrë mendja, këtë kurrë nuk do ta besonim pa e pa me sytë tonë. Dhe nga kush të gjitha këto? Pikërisht nga ata që përbehen në fytyrë, në moshë, në stazh e në nder të familjes.

Këta njerëz që pretendojnë në kompetenca, ku secili thotë se ka bërë më shumë se tjetri, se ka merita më shumë se tjetri, ku sot të gjithë thirren në emër të organizatave të para vitit 1982, dhe si mbeturina të një kohe që sapo perëndoi thirren në emra grupesh duke e paraqitur veten si fuqi të pavarura që kërkojnë bashkim me të tjerët, këta element, në mërgim, prej vitit 1981 e gjer më 1985 paralel me zhvillimin e suksesshëm të shumë punëve e aktiviteteve, në të cilat është vula e masave të gjëra, në jetën e brendshme të LRSZHJ, për aq sa patën mundësi, për aq sa patën në dorë, për aq sa u polli fantazia, prapa kurrizit të shokëve, në kundërshtim me çdo normë elementare organizative formuan organizata në organizatë, formuan forume në forum, formuan qeveri ilegale, ndryshuan nenet e statuteve sipas dëshirës për të nxjerrur gazeta të veçanta, nxorrën gazeta pa pëlqimin e shumicës, krijuan skandale shkallë-shkallë gjer tek autorët e tyre të frymës më puçiste të cilët gjithmonë jetojnë nën përshtypjen e tmerrshme se janë të rrethuar prej njerëzve të pabesueshëm, duke i thënë njëri tjetrit brenda natës herë vëlla e herë agjent, krijuan aso gjendje që në popull definohet me shprehjen *lamë thiu*.

Pra e keqja e tyre, fataliteti i tyre nuk qëndron në faktin se këta tipa, dje u janë bashkuar disa shokëve që ia filluan punës para nesh. Fati i tyre tragjik qëndron tjetër kund. Fatkeqësia e tyre është pjellë e mendjemadhësisë së tyre, kur thonë se dje ka pasur gjithçka, dje ka pasur vëllezër të dëgjueshëm e të harmonishëm, dje kemi pasur punë me heronjë të kombit e sot kemi mbetë me fëmijë të cilët nuk po dinë me ecë mirë. Këta vajtojnë se *kanë ra prej kalit në gomar*, e hipur mbi gomar dera e historisë nuk u çilet. Pra këta element nuk qenë në gjendje me i përcjellë shpirtërisht situatat, nuk qenë në gjendje të ecin me to, dhe prapambetjen e tyre të dukshme u përpoqën ta kompensojnë me gënjeshtër dhe skandale. Këtu qëndron debakli i tyre i vërtetë.

Janë pikërisht këta element grindavec që në dorë mbajnë gjithmonë dy flamuj: të përçarjeve dhe të bashkimeve. Askush, në disa raste nuk çirret më shumë se këta për bashkimin, për unitetin. Ne tani i njohim dredharakët dhe intrigantët, andaj nuk duhet të na trullojë aspak zhurma e tyre për bashkimin, sepse e dimë se për çfarë bashkimi e kanë fjalën. Këta gjithmonë kur diskreditohen si mos më keq, kërkojnë armëpushim për të fituar pozitat e humbura. Por ne pasi u kalitëm këtë mundësi nuk do t’ua japim fare.

Ne krerëve me kompetencat e tyre të mendjemadhësisë dhe të të gjitha mbeturinave të së djeshmes nuk do t’u japim asnjë sekondë pushim.

Kujt do t’i japim armëpushime?

Atyre të cilët i kemi dëgjuar duke thënë: ”Çka qenka politika? Çka qenka çështja? Njëqind herë kisha luftuar më lehtë me pushkë se sa të jetoj e luftoj me gjithë këtë lum intrigash. As kokën nuk e di ku e kam! Ndodhem

në mes dy zjarreve, nuk di a të shkoj me ata apo ata!" do t'u japim armëpushime të merituar derisa të freskohen plotësisht.

Si do të realizohet ky armëpushim?

Ne shokë, ne të cilët na llogaritni si udhëheqës tuaj, kurrë nuk do t'ju themi të hyni aty ku nuk hyjmë ne. Përkundrazi ne u themi se ju nuk keni aspak nevojë të hyni në të gjitha vendet ku hyjmë ne, t'u bini trup të gjitha ujërave që mund t'u duken herë të kthjellëta e herë të turbullta, ashtu siç u biem ne.

Pse themi kështu?

Sepse lufta e ditëve të sotme është e këtitillë. Kjo është lufta më e vështirë, kur ajo më shumë bëhet me fjalë, ku ka shumë intriga e gënjeshtër, ku shpërdorimi i fjalëve është gjëja më e zakonshme. Në numrin e kaluar dhe në ndonjë tjetër u kemi përmend Lasalin dhe Karl Kautskin. Ju ende nuk e dini se kush janë këta. Ne dimë diçka për Marks-in dhe Leninin, por për Dimitrovin, Dicgenin, Libknehtin, Kugelmannin, Zorgen, Bebelin, Sverdlovin, Kirovin, Klara Cetkinin, Ulbrihtin, Bertolt Brehtin, Tucoviçin, Krupskajan, Telmanin ende nuk dimë.

Ne kemi dëgjuar për Bismarkun vetëm në relacion me Kongresin e Berlinit. Tani do të mësojmë më shumë për te në relacion me Parisin, do të mësojmë për Tjerin, Galifen, Lasalin, Prudonin, Bakuninin, Mileranin, Martovin, Martinovin, Struven, Trockin, Bernshtajnin dhe shumë të tjerë si këta.

Duhet të bëhemi gati sa më parë që të mësohemi me këta emra, sepse kur të hyjmë në det, në valët më të egra, më të mërzitshme, do të ndeshemi me këta, andaj duhet të dallojmë se kush çka është dhe kush me kend është. Me ndihmën e grupit të parë dhe përkrah tyre, disa prej nesh, do t'ia hyjmë një lufte të gjatë dhe të egër kundër bandës së fundit. Kjo pra është ajo lufta e vështirë, që juve punëtorëve iu vjen më e vështira ta shihni, më e vështira ta kuptoni. Kjo do të jetë një luftë e gjatë. Në këtë luftë ju do të jeni në radhë të dytë, ndërsa ne do të jemi në radhët e para dhe do të hyjmë në mes njëqind zjarreve.

Pas shumë vitesh, pas shumë betejash, pas shumë bashkimesh dhe përçarjesh, kur ne, pas secilës prej tyre do të jemi më të fortë, një ditë do të vejmë në rrethim Peterburgun, Berlinin, Parisin dhe Njujorkun, në bazë të gjitha rregullave të artit, duke i sistemuar forcat tona në mënyrë të përsosur. Dhe atëherë lufta e gjatë me dekada, lufta e shpatave, lufta e fjalëve do të merr fund. Atëherë do të filloj lufta e gjëmimit të topave. Atëherë ju do të dilni në radhë të parë, do të dilni në rrugë, në demonstrata, ndërsa ata që ju kanë sistemuar aq mirë do të qëndrojnë në prapavijë dhe do të drejtojnë të gjithë sulmin. Lufta e juaj do të jetë shumë më e shkurtër, disa ditë, ndërsa ata që do t'ju drejtojnë e meritojnë këtë, nëse do t'i kalojnë me sukses të gjitha provat.

Ne do t'iu themi të gjithë aktivistëve të klubeve, pjesëmarrësve më aktiv të demonstratave në mërgim gjatë këtyre pesë viteve, se ata nuk kanë aspak nevojë të vendosen para dilemash, e as t'a ndiejnë veten të vendosur në mes dy zjarresh, se me kend me shkuar; me "ata" apo "ata". Ne ua kemi provuar me punën tonë se ju jo vetëm që nuk gjendeni në mes dy zjarresh por jeni pikërisht ju që do t'u veni zjarrin të tjerëve dhe do t'i kallni.

Si është gjendja momentale?

Udhëheqësit e Zvicrës u thonë atyre punëtorëve që kanë ndikim në ta: ndezni kerret, vraponi, demaskoni veglat e udbës, gënjeni sa të mundeni sepse u lejohet ta bëni këtë për "atdheun", se luftë është kjo, ose-ose.

Kështu pra u thonë ata shokëve të vet. Po shokëve tanë çka u thonë, si merren vesh me ta?

Shokëve tonë ata u thonë: shikoni, mos folni keq për ne, se ne ndoshta bashkohemi prap, e bëjmë gazeta së bashku, e ku mbeteni ju pastaj?

Shikoni çfarë dredhish, çfarë çoroditjesh, çfarë ngatërrimesh!

Çka do të themi ne?

Ne shokëve tanë do t'u themi ashtu siç u kemi thënë më parë: ju nuk keni kurrë nevojë të gënjeni për llogari tonë, në të "mirë të atdheut". Kjo është luftë e vështirë. Andaj larg nga terreni i luftës me anë të intrigave. Të gjithë ju shokë, si më të afërm, ashtu edhe ju simpatizantë të dyshimtë e të pavendosur, të gjithë ju që do të dëgjoni këtë fjalë, të gjithë ju të lodhurit, largohuni me një disiplinë ushtarake, me hapa sa më të rregullt nga kjo luginë e turbulltë e me mjergulla të dendura dhe dilni në bregun më të afërt.

Po ju mund të thoni se jemi në luftë, e nga lufta nuk tërhiqemi!

Nuk e patëm fjalën të largoheni nga lufta, por vetëm nga fusha e intrigave, nga ai terren i cili sot për sot nuk është i juaji, dhe nëpër të cilin ju nuk dini me ecë mirë, ju nuk shihni kleqkat e kurthat në çdo hap, ju nuk dini se ku ju pret mina e kurdisur.

Përkundër sakrificave nuk tërhiqemi! Gjatë tërheqjes mund të marrim ndonjë plumbë shpinës dhe atëherë për ne nuk do të ketë varr. As këtu nuk keni të drejtë! Ju keni sulmuar shumë, dhe keni fituar një terren të madh, dhe me armët që dispononi nuk mund të luftoni dhe ta mbani atë pa armëpushim. Pastaj duhet ta dini se ai që nuk di të tërhiqet, ai nuk di as të sulmoj. Por gjatë tërheqjes kujdes, ajo nuk guxon të shndërrohet në panik. Tërhiquni ballë për ballë me hapa të sigurtë prapa. Posa të largoheni nga mjergulla, nga rrëmuja, ta dini se tërheqja ka marrë fund.

Tash ju nga bregu keni mundësi të shihni më mirë se si luftohet. Nga distanca e fituar ju do të keni një pamje më të mirë të skenës së betejës. Shumica dëgjuan dhe po vendosen në pozicionet e tyre, në pritat e tyre ku dinë aq mirë të qëndrojnë, në ato vende ku nuk kam fije dyshimi se do ta dallojnë të bardhën nga e zeza. Por ka disa që nuk do të na dëgjojnë kësaj radhe, nuk do të dëgjojnë fjalën tonë, kur ajo u thuhet për herë të parë. Këta janë disa punëtor të korruptuar.

Si do t'i presim?

Mos do t'i trullosim edhe më tmerrshëm, duke u thënë që të mos flasin keq për ne, se nesër mund të ndodhë që të ulemi me "ideologët" e tyre për të bërë gazeta së bashku, e ku do të mbeteni ju pastaj?

Në asnjë mënyrë nuk do t'u themi kështu!

Ne kësaj radhe vetëm do t'i ç'armatosim. Do t'u themi se sado inatë që të kenë, kjo është punë e skllavit për zotëriun. Juve ju kanë thënë: dili te dera, pa ardhë akoma tek ne dhe paaftësoje, se ti ke çekan dhe drapën, të cilët janë më të rrezikshëm se shpata e tyre. Ty të shkon fjala më fort se ne. Asnjë të dredhur s'kanë me ua pritë. Kjo ndodhë aq më tepër kur ju i keni pasur shokë më parë. Kështu ua thanë fjalët së bashku me vendin e merituar në "Komitetin Qendror."

Këta, edhe pse do t'ua dridhim trurin që t'u dalë pija, nuk do të këndellen menjëherë se janë infektua keq. Dozën e antibiotikut të mjaftueshëm kemi me ua dhënë pas një muaji, ku besojmë se të gjithë ata që nuk kanë marrë sëmundje kronike do të shërohen.

Kur do të na ndeshemi me këtë grup punëtorësh, pasi sa i përket anës tonë ne jemi të lirë gjithë javën. Këta do të na dalin përpara të shtunën, sepse ditëve të tjera punojnë në tri ndërrime dhe bukën në çantë e marrin. Këta të shtunën do të shkojnë në vendin e tyre të rojës, pas orarit, në detyrën që ua ka besua "populli dhe atdheu." Dhe ja ku dolën përpara! Shikoni si e kanë ndërruar uniformën. Nuk janë të vetëdijshëm se në momentin kur i ka zënë dehja (lexo: lakmia për "vendin e merituar në Komitetin Qendror"), në vend të çekanit u kanë dhënë revole dhe drapëri në bajonetë u është shndërruar. Shikoni si u është fryrë pak xhepi i

brendshëm i setrës dhe u kanë dale dy tri fletë të bardha përjashtë. Ju do të pyesni se çka janë ato?

Ato janë "dokumente që ta dridhin tokën", letra, fjalë, ide, lojë fjalësh, fjalë për taktikën dhe besën e të pabesëve. Radhën e parë do t'i falim. Edhe vetë po dridhen, djersët po u rrjedhin përrua, të cilat për ndryshim nga ditët tjera as nuk janë të njelmta e as të vala, por të ftohta dhe pa fijen e shijes.

Me një të goditur të lehtë, edhe bajoneta edhe revolja do t'u fluturoj në ajër. Të gjithë këta do t'i qesim në një pozicion jashtë loje.

Ua provuam edhe njëherë se një bashkim të cilin e idealizojnë disa është i vështirë. Por nga zhurma prap se prap një rezultat doli. Punëtorëve që bashkimin e duan me gjithë shpirt, ne do t'u japim armëpushime sa herë të duan, ndërsa me *kompetentët* do t'i vringëllojmë armët tona derisa sa t'i fusim në grykë të topit. Pas kësaj për ju puna më e madhe për ju ka me qenë t'i ndezni topat dhe t'i përplasni në muze të gjithë këta, në një vend me Tjerin dhe Bismarkun. Ju mund të thoni se po i dërguat këta në muze, veç ua plotësoni dëshirën sepse ideali i tyre ka qenë muzeu, historia. Keni të drejtë, por këta do të fluturojnë në muzeun e bishave, sepse ideali i tyre ka qenë që ligjet e bishave të mbretërojnë në marrëdhëniet në mes njerëzve.

* * *

Pasi na thanë se me ne nuk po mund të bëka askush, atëherë çka do të bëjmë ne? Ne do të ecim pa u trembur nën breshërinë e njëqind zjarreve.

-Po a na thanë se ne i bëjmë njerëzit pikë e pesë!?

-Po!

Ne ua dokumentuam se *djemtë e vyeshëm, kompetentët*, prishën çdo rregull, kurse ne do të vejmë gjithçka në vendin e vet.

Ndoshta e patën ndërmend me na thënë se ne nuk i lëmë dy gurë bashkë.

Kjo është plotësisht e vërtetë. Ne çdo gjë të keqe e rrotullojmë, e përmbysim, e bëjmë kërsh.

A kemi çka me përmbysë prej mbeturinave të së kaluarës tek ne?

Shumë!

Ne kemi pasur nevojë të madhe për një organizatë të mirëfilltë leniniste, por gjithmonë jemi menduar shumë kur ka qenë në pyetje populli, lufta e tij, sepse populli e don një kujdes të veçantë, një dashuri të veçantë. Kërkesa për Republikë na kishte futur në mendime.

Çka do të bëjmë me emrin e Organizatës?

Emrin LRSNJ (më 17 skurt 82) dhe LRSSHJ (më 26 qershor 1982) ne e aprovuam.

A i përgjigjet në mënyrë besnike ky emër kërkesës së popullit tonë në Jugosllavi?

Aspak!

Si arsyetonim gjatë aprovimit të këtij emri?

Arsyetimi ishte fund e krye në bazë të ligjeve të psikologjisë së *djemve të vyeshëm*. Ky ishte një arsyetim i vetëdijshëm i atyre me stazh, ky ishte një arsyetim i papjekur i neve që nuk kishim njohuri më të mëdha. Ai mund të vizatohet kështu: Populli po lufton për Republikën e Kosovës, për ta ngritur Krahinën Socialiste Autonome të Kosovës në rangun e një Republike të federuar, që KSA e Kosovës të quhet Republika Socialiste e Kosovës. Ne si më të mençur se masat e demonstruesve në Kosovë kërkonim zgjerimin e kufijve të kësaj Republike. Me këtë taktikë ne i mbajmë të nxehtë

shqiptarët në Maqedoni dhe Mal të Zi. Në politikë fusim parimet e tregëtisë. Ne po rrahim një çmim më të lartë, Serbia thotë rrini si jeni, ndërsa federata me demonstruesit shqiptarë i bien këtij pazari në mes dhe thonë: Republikë po, por vetëm për KSA të Kosovës.

Me që populli nuk po na pyet sot, sepse është i padëgjueshëm, atëherë ju brezni të ardhme mos harroni me i përmend veprat tona të mëdha, si luftëtar të pakompromis që kemi qenë, sepse po harruat gjykimi i brezave do të bien mbi ju.

Ne që ishim më të rinj në Shkurt 1982, tani në Qershor 1985 këtë emër, LRSNJ, do ta bëjmë kërsh, pluhur e hi.

Çfarë emri do të zgjedhim? Ne do të zgjedhim një terren të sigurtë. Po ecëm mirë e drejtë në ato pika ku jemi plotësisht të qartë siç është çështja e Kosovës Republikë, atëherë të gjitha të panjohurat do t'i mësojmë rrugës me një lehtësi të çuditshme.

Po emri i gazetës "Zëri i Kosovës"!

Po dalin dy Zëra! Na është bërë një ngatërrim. Ka ndodhur një vjedhje e papresedan e licencës. Nuk është mirë të vazhdohet kështu. Janë lodhur njerëzit me fjalët: "Lëvizja e egër" e "Lëvizja e butë", "Zëri origjinal" e "Zëri i falsifikuar", "Zëri i Zvicrës" e "Zëri i Suedisë", "Zëri i Kosovës" e "Zëri i mërgatës". Duhet të gjendet një zgjidhje. Ne jemi të qartë tani para vetëvetes. Ua provuam për një vit se edhe para qershorit të vitit 84 kemi qenë të përgatitur me drejtua gazeta, bile në një krizë shumë më të rëndë, siç ishte koha pas atentatit të 17 janarit 1982.

Tani ne do të ndërrojmë emrin e gazetës, do ta heqim emrin "Zëri i Kosovës". Mos po kemi frikë nga lumi i intrigave e sharjeve?

Jo!

Tani nuk ka mbetur asnjë prej jush që ta besoj, sepse me të gjitha këto dokërra ne u tallëm si me një arushë.

Ku qëndron arsyea se ne po e ndërrojmë emrin e gazetës?

Zëri i Kosovës është një zë i madh, është një këmbanë shumë e rëndë, tingujt e të cilës ndihen në të gjithë globin. Ky emër iu kishte kërkuar Jusuf Gërvallës prej një *djali të vyeshëm* në mënyrë që t'i lej dokumente të forta *historisë*, dhe për shkak se procesi i qartësimit të pozicioneve që vazhdoi më vonë ishte në fazat embrionale, përkundër vërejtjeve të tija, ai e aprovoi këtë emër. Por Jusuf Gërvalla ishte luan me sy shqiptonje, prandaj edhe këtë Zë të madh e drejtonte me lehtësi. Ne nuk mund ta bënim gjithë atë punë, ta përballonim një tempo dhe regjim pune të cilin na e kishte imponuar. Ne ishim brum, ende të paformuar, por megjithate plumbi nuk na mundi.

Emrin "Zëri i Kosovës" do ta ndërrojmë me një emër tjetër. Një emër simbolik për forcat tona ne nuk do ta kemi vështirë për ta gjetur. Kosova ka vetëm një Zë dhe ai nuk është zëri i frikacakëve të verbër që çmenden njëqind herë brenda 24 orëve. Zëri i Kosovës kreshnike është zëri i punëtorit, është zëri i proletarit, i trimërisë së pakufishme të klasës së shtypur të punëtorëve e fshatarëve, sepse e di se me vete i ka 3,5 miliard njerëz të globit. Në ato raste kur zemrat tona do të rrahin në rezonancë me zemrën e madhe të Kosovës, ne i bëjmë jehonë zërit të saj. Posa të hetohen çrregullimet më të vogla në këto rrahje zemrash, ne do të ndalemi për një çast, do të mbajmë vesh dhe sa më shpejt do të përpiqemi ta zëmë ritmin.

A flasim me fjalë të huaja?

Është me rëndësi që të hetojmë edhe një moment se si manovrojnë *kompetentët*. Ata shpesh e kanë për dëshirë të na thonë se ju folni me fjalë të huaja. Ka diçka të vërtetë në këtë pikë. Ne vërtetë dëgjojmë, mendojmë

dhe flasim me fjalë të tjetërkujt, fjalë të cilat jeta i ka verifikuar se e sa herë si të drejta. Por këto fjalë ne i marrim dhe i adaptojmë për kushtet tona, dhe në çdo pyetje jemi në gjendje të përgjigjemi pikë për pikë se pse e bëmë këtë hap, pse në këtë fazë apo tjetër të kohës, në këtë apo atë vend bëmë këtë ose atë adaptim për kushtet konkrete. Por këtyre nuk u mbushet mendja për këtë dhe na quajnë dogmatik. T'i fusim edhe një herë në mes dy zjarresh dhe do të shohim si përpëliten. Ne ua kemi dëshmuar se këta vjedhin, plaçkisin ku të munden dhe si munden dhe gjithnjë bëjnë zhurmë se janë origjinal, se nuk janë dogmatik por realist. Por këta shpesh hyjnë në rrugë qorre, në lugina pa krye, dhe vetëm pasi ta shohin se ku kanë ra, për ta shpëtuar kokën e vet detyrohen me tregua se ku kanë vjedhë, ata tregojnë se "kush i ka marrë në qaf". Ata menjëherë do të thonë: ky e ka thënë dhe jo unë. E përkthyer kjo në gjuhën e malësorëve të mbi-Shkodrës, kjo do të tingëllonte kështu:

-Më në fund e nxorre kokën Gjeto Doraci!

-Jam i pafaj Bardh Sokoli! M'u verbuan sytë, mi mori Perëndia mendët!

-Kush qëndron pas teje?

-Xhemë Shytani!

Dëgjoni si po na shajnë për shpifje, për banalizim të gjërave. A jeni duke i dëgjuar se çka po thonë? Po thonë lere popullin në kasollen e tij, se ai nuk kupton. Ngrituni pak më lartë e të mirremi vesh si "njerëz"!

Çudi! Këta të cilët gjithmonë flasin në emër të popullit dhe përbehen se flasin me gjuhën e popullit e me lejen e popullit, po e ndiejnë nevojën që të ngritemi më lartë. Mirë po ngritemi. Gjer ku po doni?

-Prej kasollës doni që të vijmë në Universitet të Prishtinës!

-Pak!

-Edhe më tej. Në atë të Beogradit, në bibliotekat e Universitetit të Bochumit apo të Bernit.

-Më në fund ju ranë kasketat nga koka o...!

-Na u verbuan sytë. Dëgjuam për greva e demonstrata dhe menduam se do të ndërrohen vendet, sepse ne vetëm për ndërrim vendesh luftojmë, në stilin ja ai-ja unë.

-Kush qëndron pas jush?

-Markuzeja, Prudoni, Lasali, Bernshtajni.

Mund të çuditen disa teorik, se si na erdhi gjuha. Të ngratët! A i keni dëgjuar se si diskutojnë kur flasin për shkrimet? Njëri thotë: nuk është shkrim ai në të cilin nuk e lenë një pjesë të jetës. Tjetri, si për t'ia çuar mendimin në fund ia pret: unë sa herë shkruaj dridhem, bëhem valë, djersitem. Duhet t'u besoni se kjo është e vërtetë, sepse truri i tyre ka nisë me u terë, me u tha. Ata edhe kur i afrohen të vërtetës prapseprap në letër nuk mund ta qesin. Shkrimet e tyre kurrë nuk janë përpjekje për ta gjetur të vërtetën. Teza themelore e tyre, pikënisja e tyre është "vendi që u takon" dhe çdo germë e shkruar nga ta ka për qëllim argumentimin e kësaj teze. Dhembje të mëdha duhet të ketë truri i tyre, përderisa kah shkruajnë në kundërshtim me vullnetin e popullit vdesin edhe dromcat e fundit të ndërgjegjies.

Çka kërkojmë dhe çka do të japim?

Pasi u muarëm vesh ta vazhdojmë luftën, atëherë ju mund të na pyesni se çka kërkojmë prej jush?

Ne prej juve, 1000 punëtorëve më aktiv në Gjermani dhe prej 1000 të tjerëve në Zvicër, gjatë këtij viti kërkojmë nga 1,5 marka gjermane në muaj, d.m.th. 3000 mark në muaj.

Çka do të japim ne?

Ne gjatë këtij viti kemi me ua dhënë të paktën edhe pesë numra të një gazete që do t'ua thotë të vërtetën leniniste në 2000 ekzemplarë. Çka do të na jep ne të gjithëve një gazetë e tillë?

Një gazetë e tillë do të tuboj rreth vetes dhe do të kalitë shumë militantë, të cilët të organizuar në organizata jo vetëm që do ta bëjnë Kosovën Republikë, por gjithë botën shtypëse do ta përmbysin. Ju mund të thoni se kishim me u dhënë një milion më tepër, sepse kemi mundësi, por ju që luani rolet e udhëheqësve nuk po dini me ua zënë fillin punëve. Është e vërtetë se ne nuk i ditëm të gjitha përnjëherë, dhe as nuk i mësuam ato përnjëherë, por të mos harroni se nuk është aq e lehtë të mësohet një punë e tillë, të mësohet një art i tillë, ndoshta arti më i vështirë prej të gjitha arteve, por kur të mësohet të sjellë kënaqësi më shumë se të gjitha artet tjera.

Ne kaq u kërkojmë. Ne u treguam haptazi se çka kërkojmë gjatë këtij viti prej jush. Edhe të tjerëve u takon me u tregua, aq më tepër pasi ata kanë shpenzime shumë më të mëdha, sepse nuk është lehtë të kesh ministra, kabinete, qeveri, sindikalistë dhe të fillosh me hap bunkera.

* * *

Të dy këto variante të bashkimit janë në thelb të njejta dhe kërkojnë që të përsëriten budallallëqet e së kaluarës.

Bashkimi i llojit të dytë Varianti i parë

Ekzistojnë dy propozime të militantëve më aktiv të Lëvizjes të një qyteti në Gjermani, të cilat po i botojmë.

Vendim

Duke ja shtruar çdo njeni vetit si obligim, e sidomos rreth që ta thotë dhe kërkon të vërtetën, siç ka vepruar Heroi Jusuf së bashku me Kadriun dhe Bardhoshin, do ta vazhdojmë luftën me porosin e tyre, bashkim e jo përçarje, punë e jo fjalë, dhe me fjalët e tyre në mendje e besimin në zemër, ne do të vazhdojmë rrugën e tyre të drejtë, dhe do të mbrojmë gjithmonë të vërtetën.

Më 20.5.1984 prej një bisede të gjatë ne rrethi i Shtutgartit, erdhëm në përfundim duke studjuar situatën momentale, prej fjalëve të ndryshme, Qarkoreve, Njoftimeve etj. Vendosëm që ta thirrim një takim më se të domosdoshëm brenda 14 ditëve. Në këtë tubim të marrin pjesë 12 aktivistë të LRSSHJ, dhe 6 prej forumit më të lartë të jenë

Ne rrethi i Shtutgartit ja falim besimin që në emër tonë të marrin pjesë 3 shokë në këtë tubim. Prej rretheve të tjera kërkojmë të jenë; Rrethi i t'i dërgon 3 shokë aktivistë të LRSSHJ, Rrethi i gjithashtu 3 shokë. Po këtyre rretheve kërkojmë në mënyrë të domosdoshme që të jenë

Në këtë tubim prej këtyre 12 aktivistëve kërkojmë që tre punëtorë të paanshëm të jenë udhëheqës së rendit të ditës për pikat që vijojnë.

Para se të mbahet takimi të garantohet për vend se ku do të mbahet.

Ne rrethi i Shtutgartit e marrim përsipër të sigurojmë vendin, njashtu, por për takim të marrim masa dhe ta njoftojmë njëri tjetrin se kush po e merrë përsipër.

Të jetë ... prej 3 vetave, jashtë atyre të 12 që do të jenë pjesëmarrës në këtë takim, prej anës sonë e caktojmë një shok, e poashtu nga një prej rretheve të

Rendi i ditës të bëhet aty për aty.

Udhëheqësia e programit të zgjidhet para takimit. Prej anës sonë është... kurse rrethet tjera i zgjedhin vetë.

Vendim; vendosëm të gjithë shokët e rrethit, njëzëri që dhe nuk kanë kurrfarë arsye. Nëse nuk do të jenë në takim, apo nëse nuk pranon këtë vendim ndonjëri prej këtyre 7 shokëve, neve si rreth do të na ketë kundër përgjithmonë, dhe do ta luftojmë me të gjitha forcat.

*Shokët e rrethit të Shtutgartit
20.5.1984
Vendimi i dërgohet.....*

Propozim *26.08.1984*

*Rrethi i Shtutgartit në një takim e pa të domosdoshme se këto përçarje çojnë ujë në mulli të armikut. E pamë të arsyeshme që tre krahët t'i nxjerrin nga 7 anëtarë për të shqyrtuar situatën aktuale. Ne propozojmë që në këtë takim të marrin pjesë 1....., 2....., 3....., 4....., 5..... Por megjithë propozimin këta 21 anëtarë le të vendosin për pjesëmarrjen e tyre në atë forum. Sepse bashkimi i deritashëm sipas mendimit tonë është formal, kur në emër të LRSSHJ dalin tri gazeta. Prandaj propozojmë që t'i sjellin të gjitha dokumentat që posedojnë dhe t'i shqyrtojnë në forumin e 21 anëtarëve. Për shumë arsye e për shkak të situatës nuk po zgjerohemi më tepër në këtë propozim.
Presim aprovimin e këtij propozimi
në këtë adresë.....*

Këto propozime kanë mbetur në letër për shkak të frikës në njërën anë dhe për shkak të minikompetencave të iniciatorëve.

Bashkimi i llojit të dytë Varianti i dytë

Mund të merret shkrimi i këtij artikulli dhe ajo që sqaruar në përgjithësi në këtë shkrim.

Të dy nyancat e fundit në thelb janë e njëjta gjë dhe i përkasin rrugës së dytë të bashkimit, ashtu siç i përkasin dy nyancat e para rrugës së parë.

Konkluzion për përçarjen Pse u përçamë?

Në luftë në mes jetës dhe vdekjes ne fituam, dhe me një shtëpi prej qerpiçi erdhëm gjer në mbarim të vitit 1945. Mbi themelet e Jugosllavisë së vjetër u ndërtuan gjashtë shtëpia me tulla e granit. Neve u përpoqën të na zhdukin plotësisht, mirëpo ne me kohë e kishim mundur vdekjen. Ne na lanë në shtëpinë e vjetër. Na thanë ngjyroseni dhe kalojeni kështu për një kohë. Familja jonë u shumua u bë e madhe dhe i ka të gjitha elementet e një shtëpie të madhe, të gjitha ato elemente që i kanë gjashtë shtëpiat tjera me të cilat jetojmë brenda një oborri të madh. Ja shikojeni, oda ku ka nejtë Haxhi Baba. Hambari dhe koshi i misrit në mes dhe pas tyre shtëpia. Shtëpi me oxhak ku shumë punojnë e disa nuk punojnë. E ju siç e dini në shtëpi të madhe lehtë mund të plasë sherri, sidomos kur humbë harmonia e vëllaznillaku i mirë.

Si duken problemet e brendshme? Si nisi me humbë harmonia?

Së pari me rritjen e shtëpisë, Haxhi Baba me djemtë e mëdhenjë, me vëllaznit tonë të vyeshëm hynë në odë dhe kohën më të gjatë e kalonin aty.

Bënin biseda dhe pritnin mysafirë. Në shtëpi punohej, derdhej djersa, gatuhej, shikoheshin lopët, shikohej kopshti. Ne fëmijët bënim punë më të lehta. Por puna jonë më e madhe ka qenë në komunikimin në mes odës dhe shtëpisë, për t'i bajtë tepsijat. Ne shihnim më së shumti. Ne ishim edhe në shtëpi edhe në odë. Shihnim se çka bisedohej në odë, megjithëse për një kohë të shkurtë, se na çitnin jashtë duke thënë: shko merre një sepet kashtë e qitu lopëve, apo qitne plehun se ishte bërë gjer në gju. Ne vidhnim diçka nga pleqëritë. Te shtëpia rrinim më gjatë. Ne i tregonim shtëpisë të gjitha ato çka kishim dëgjuar në odë. Ne shihnim shumë gjëra edhe në shtëpi, se si përgatiten greva e demonstrata, të cilat për shkak të mosorganizimit dhe frikës nuk shpërthenin, por që ne kurrë nuk i denoncuem. Andaj gabohen disa kur na akuzojnë se ne nuk mbajmë sekretet. Ne i mbanim sekretet e shtëpisë, por ato të odës ia tregonim gjithë lagjes. Ndërsa *vëllezërit e mëdhenj* më shumë u lidhën me odën, e edhe kur vinin në shtëpi, vinin plotë mendjemadhësi dhe të gjitha pyetjeve kureshtarë se kush ka ardhë e çka po flitet u përgjigjeshin me fjalët se "s'kanë çka u interesojnë këto punë juve! Ju duhet të përgjigjeni vetëm për atë se pse u vonua darka dhe asgjë tjetër."

Kështu pra filloi me u mbledhë mullaku i sherit edhe në familjen tonë.

Dhe çka mendoni ju, mos sherri plasi në *shtëpi*??!

Gënjeshtër e vjetër në stilin se "u ndam se gratë s'mundën me ba në mes veti, e fëmijët u rrehshin."

Sherri plasi në odë në mes vëllezërve të mëdhenj, të cilët mbetën me e zanë vendin e Haxhi Babës. Ne megjithëse punonim më shumë në shtëpi e hanim atë që i tepronte odës, vazhdonim punën duke menduar se oda do t'i rregullonte punët.

Por jo!

Në një ditë kur mendohej se qetësia ishte e kënaqshme, murmuroid për së këthjellti. Krisën stupcat e zhurma erdhi gjer në shtëpi. Të gjithë dualëm në oborr!

Çka me pa?!

Vëllezërit e mëdhenj, djemtë e vyeshëm, ia kishin vu thojtë në fytyrë njëri tjetrit me sa fuqi që kishin. Në fytyrën e tyre shihej zemërimi e serioziteti për ta asgjësuar sa më parë njëri tjetrin. Si dualëm në oborr na u drejtuan: Ende po pritni a! Kapni sakicat, tëfurqit, kosat, kacijat e bini këtij se ky e ka fajin e prishjes së barazisë. Ky po don me na e ndërrua planin e shtëpisë çfarë po e kërkujmë ne.

Shumica u befusuan!

-Cilit me i ra qyk shati e cilit çekan në mes dy brinave?!

Dilemë e madhe. Ndërsa shumica thoshin çka të bëhet he mos pyetë për ne, se çka na ka ndodhë ne si ka ndodhur kujt. Ne pak veta e dinim se këto sherre për drej ndodhin, përsëriten sipas disa rregullave e kushteve rigorozisht të caktuara, se kështu u ka ndodhë të gjitha shtëpive të tjera që sot i kanë punët më mirë se ne, dhe i thonim shumicës që të mos nguten.

Nejse, ish kanë pas shkrue.

Mezi i ndamë e ne e dimë se si i nxorëm të gjallë edhe njëherë prej thonjëve të njëri tjetrit. Ne u përziem në atë nguti. Ne që kishim disa njohuri të punëve të odës u kthyem menjëherë në shtëpi dhe filluem t'i konsolidojmë radhët. Në tollovinë e krijuar në shtëpi hyri edhe ndonjë djalë i vyeshëm, sepse kur kishte plasur sherri kishin thënë se këtë e bënë për interes të shtëpisë e jo të vetin.

Dhe çka mësuam me kalimin e kohës?

Kuptuam se djemtë e mëdhenj flasin me gjuhë të njejtë, edhe pse e kanë atë adet të keq për me ia ngjit për fyti njëri tjetrit, e nganjëherë përpiqen ta plasin njëri tjetrin. Por kur jemi ne në pyetje, ata janë prap në gjendje të bëhen vëllezër të pa shibla si më parë, që të gjithë ju me thënë se këta të dashtun kurrë gjë të keqe në mes veti nuk kanë pasur. Zatën gjoja sherri jonë u prishën, sherri i grave e fëmijëve, se vëlla për vëlla këta

kurrë nuk munden me gjetë më të mirë. Pastaj merreni me mend fjalën vëlla. Nuk ke ku e çon.

Këta pajtohen prap, aq i thellë është morali i tyre në të cilin betohen orë e çast, sikur ne të pranojmë me u çua pite e përpeqa në odë, gjë të cilën nuk do ta pranojmë më. Ata veç së bashku kanë filluar të na bërtasin në stilin:

Hyni brenda e shuani më, se na bëtë gaz para botës.

Ne si japim pesë para për mysafirët, për sekretet e për kacafytjet e odës. Ne nuk na vjen turp që mysafirët tanë t'i presim në shtëpi. Ne prej tonëve nuk i fshehim harrnat e qilimave. Këto janë pra problemet e brendshme të familjes sonë.

Si duken problemet e jashtme?

Problemet e jashtme zhvillohen në këtë formë: Ne si familje e madhe nuk po mund të jetojmë më në këtë shtëpi. Gjatë gjithë këtyre viteve, ne përkundër punëve të brendshme kemi pre tulla, kemi thye gur në male, kemi sigurua armaturë, tjegulla, dyer e dritare së bashku me shumicën e veglave të punës. Jashtë janë mbledhë fëqinjët dhe po sillen rrotull me të gjitha familjet e tyre dhe po shikojnë gjithë këtë material që e kemi mbledhur në truallin tonë.

Fqinji i parë, miku i dhunshëm i yni, i cili po na shtyp egërsisht, thotë: "Shikoni këta, po duan me u nda prej nesh, po duan me na e prishë miqësinë, po fusin sherr në lagjen tonë. Këta na e qitën faqen e zezë para të tjerëve, na koritën. Robët që i kemi në këtë shtëpi të vjetër po na i mundojnë. Po i qesin me mbledhë dorëza e me ecë dathun nëpër tallishtë. As opinga nuk u kanë ble. Ju kemi hy në shtëpi me vrasës të paguar që t'u themi të ken kujdes se përkundër asaj që *robët janë të tyre, gjaku është i yni.*"

Këtij fqinji të keq, këtij miku të dhunshëm ne i themi: Nëse gjaku juaj nuk po jeton mirë tek ne për këtë fajin e ke ti, dhe pikërisht për këtë je i interesuar ti, sepse ne vend që të më ndihmosh më vjedh që sa e sa vite dhe më grabitë gjithë çka kam. Ty nuk të intereson që ne dhe gjaku juaj në shtëpinë tonë të jemi mirë. Këtë miqësi të dhunshme do ta prishim, dhe në vend të saj do të ndërtojmë një miqësi tjetër me ty dhe me pesë familjet tjera. Për të krijuar gjashtë miqësi të drejta, të vërteta është shumë më revolucionare të prishet një miqësi e dhunshme, banditeske e grabitçare.

Plani i shtëpisë është i njejtë me atë plan me të cilin janë ndërtuar gjashtë shtëpitë (republikat) tjera. Pesë shtëpitë tjera po shikojnë dhe bëjnë sehir. Miku ynë i dhunshëm i ka gënjer, ka bërë zhurmë se ne kemi qëllime tjera kushedi se çfarë, por të cilët dalngadalë po lirohen nga gënjeshtra shoviniste serbomadhe.

Disa bile po na përkrahin më shumë.

Kushë po na përkrahë?

Forcat e së ardhmes që thonë të ecim përpara, apo tjetër kush?

Ne po na përkrahë Sllovenia e ndritur, e bukur, e hoteleve, e asfaltit, e Cankarit, e France Kllopiçit. Sllovenia e shekullit XX po ia zgjatë dorën Kosovës së varfër, të baltës, të vuajtjeve, Kosovës së shekullit XIX dhe po i thotë eja të hyjmë së bashku në shekullin XXI.

Dhe në këtë mes, në mes më të diturit dhe më të eturit për dije, në mes më të pasurit e më të varfërit, në rolin më të mjerueshëm, në rolin më të vajtueshëm dhe më të çoroditur na del serbi i cili shfaqet në shumë role. I cili del herë me uniformën e ushtarit okupues, e herë me penën helm në shtyllat e "Ninit" dhe "Ilustrovana Politikës", herë viktimë e planeve djallëzore të nëntokës së Beogradit në zhurmat për shpërngulje me presion, herë me mjekërr së bashku me parullat fashiste, e shumë më pak me një zë të ri, duke e nënshkruar një peticion në Univerzitetin e Beogradit, apo ndonjë moshatar i yni i cili nga Čačaku i drejton letër redaksisë së një

reviste duke i thënë: "Ne më së shumti kemi çka të mësojmë nga Svetozar Markoviçi".

Na shurdhoi zëri i zingjirëve të tankeve i cili së bashku me zërin zhurmues të çelësave dhe rropëllimës së hapjes e mbylljes së dyerëve nëpër korridoret e burgjeve është mbledhur në megafonin e disa shovinistëve në Kuvendin e Serbisë dhe me gjerrje historike akuzojnë për gjenocid në Kosovë kundër serbomalazezve, për zhurmën se si të intensifikohet diferencimi (kjo në gojën e një delegati serb në Kuvendin e Serbisë d.m.th. si të intensifikohet dhuna për zhdukjen e një kombi).

Ja që edhe ne djemve të vegjël na rroploi se si të bëjmë diferencimin sipas mënyrës sonë. T'i tregojmë familjes sonë se edhe në gjashtë shtëpitë tjera janë të gjitha elementet, gjenden të gjitha personazhet, bile në një formë shumë më të përcaktuar se sa tek ne. Prandaj ta bëjmë këtë diferencim si në kuadrin e familjeve në përgjithësi ashtu edhe diferencimin për secilën veç e veç. Këta që bëjnë zhurmë në Kuvend të Serbisë edhe ata janë djem të vyeshëm, d.m.th. zëdhënës të Karagjorgjeviqve, prej Germani e gjer tek Pimeni. Këta e kanë humbur të drejtën të flasin në emrin e vëllezërve tanë të vegjël. Edhe tek ata në një shkallë shumë më të lartë ziejnë sherret e brendshme. Për këtë nuk mund të gjesh provë më të mirë se sa zhurmën e tyre kundër nesh, e cila duhet të na shërbej si termometri më i mirë për matjen e temperaturës së kazanit i cili zien në reshon Kalemegdanit.

Çka thonë këta që na e duan të keqen e përvetshme, si thonë, e që në këtë rast e keqja e përvetshme në mënyrë automatike bëhet një e keqe e përgjithshme?

Thonë se gjoja ne duami të bëjmë shtëpi me ndonjë plan tjetër. Disa thonë rrini në këtë se edhe këtë çka e keni tepër e keni. Të tjerë shtojnë se ne duam diçka shumë më të mirë p.sh. si ato në Evropën Perëndimore, apo si ndonjë në jug. Në të vërtetë as dreqi nuk e din se si rrotullohen pretekstet e tyre brenda natës.

Kryqëzimi i sherreve të brendshme me ato të jashtme

Tani mbani vesh mirë se erdhëm në atë nyjën ku sherret e brendshme kanë lidhje të shkurtë me sherret e jashtme.

Çka na thonë djemtë tanë të vyshëm kur konfrontohemi me çështjet e jashtme? Thonë rrini këtu, su ju nuk ju njeh kush! Se ne na kanë thirrë, se ne na ka takua me shkua nëpër vizita, se ne kemi përvojë e stazh, se jemi kalitë në revolucione, se ne kemi dëshirë me e mbajtë flamurin për një këmishë e mollë të verdhë të ngulur në shtizë. Ju nuk dini me mbajtë shtëpi. Ju nuk dini çka është nderi, çka është fytyra. Ju nuk jeni konopa për shtëpi. Juve kur u vjen dikush që është në zor për ndonjë sharrë, terfurk e grebujë bëni turrë me ua dhënë e gëzoheni më shumë që po i jepni se sa ata që janë ardhë me marrë. Pra ju keni më shumë dëshirë me dhënë se sa me marrë. Ju trup keni, por mendët ende i keni të fëmijëve. Ju jeni rritë me një parë mend.

Këto pra i thonë djemtë e vyeshëm për ne!

Çka do t'u themi ne atyre?

Sa i përket mbajtjes së flamurit për një këmishë në dasma të fqinjëve, me ne në këtë pikë ju kurrë nuk keni me u prishë, se ne kurrë nuk do të bëjmë turr me ua hangër hakun. Sa i përket nderit, moralit, emrit të familjes, stazhit, ne ua kemi provuar se të gjitha këto për ju, po t'i mbledhim, nuk japin më shumë se një kolltuk të fëlliqur, në të cilin jeni në gjendje të fëlliqeni natë e ditë e të mos lëvizni fare prej tij nga frika se mos po ua zenë kush. Ky kolltuk i fëlliqur vetëm juve u takon, ky është pra ai "vendi që u takon", dhe prej këtij vendi askush nuk ka me guxue me u heq. Se ne gëzohemi t'i bëjmë mirë dikujt kur është në hall këtë mirë e keni hetuar. Sa ishim të vegjël kur vepronim kështu nganjëherë kemi ngrënë shuplaka, por

edhe kur u rritëm nga trupi, ne po me këto vese mbetëm. Por ne tani sillemi kështu me djersën dhe mundin tonë.

Ju akuzoni dhe na përqeshni se jemi rritë me një parë mend. Kjo është plotësisht e vërtetë. Ne atë tru e kemi. Vetëm se e kemi pasuruar me ide të reja. Truri ynë funksionon në mënyrë të rregullt, në mënyrë konstante. Ne nuk bëjmë halucinacione dhe çmendemi njëqind herë brenda dite. Ne si fëmijë nuk dinim se ka klasa, se ka kufij, se ka burgje, se ka vlerësime në bazë racash e pse ka ushtri. Ne u rritëm. Të gjitha këto po i shohim. Kundër të gjitha këtyre do të luftojmë, por tani si të rritur ne e gjetëm edhe rrugën si t'i luftojmë. Nga utopia socializmin e zhvilluam në shkencë. Pra këtu nuk qëndron ndonjë e pikë e dobët e jona, këtu qëndron pikërisht forca jonë.

Të hedhim dritën e reflektorëve më të fortë në vet nyjën ku lidhen divergjencat e brendshme me ato të jashtme. Ne e tubuam gjithë materialin për shtëpi. Edhe planin e kemi.

Cili është plani i shtëpisë sonë?

Që Krahina Socialiste Autonome e Kosovës të ngritet në rangun e një Republike Socialiste të Federuar. Për këtë material të mbledhur, për këtë shtëpi po flet e gjithë bota. Armiqtë e jashtëm për të na sunduar më shumë, për ta zgjatur sundimin e tyre, thonë se kjo nuk është e vërtetë. Mirëpo pasi këta armiq janë të jashtëm dhe nuk kanë kurrfarë maske, puna me ta është më e lehtë. Puna dhe problemi më i madh pra nuk qenka me sherrin e jashtëm por me atë të brendshëm. Ne brenda i kemi djemtë e vyeshëm, që na duan diçka për së tepërmi, që janë miq të popullit me zemër e me ka krejt. Këta thonë: Ne duami diçka më tepër, se kjo që po kërkon ti o popull është shumë pak. Se ti nuk din me ba tregëti, por këtë e dijmë ne. Ne e kërkojmë një çmim më të madh. Kështu shkon shtyrja në pazar, në mes djemve tanë të vyeshëm dhe djemve të vyeshëm të fqinjit. Të jashtëmit shtyhen e luftojnë për të na zhdukur, ndërsa tanët shtyhen se na duan për së tepërmi, të cilët zemrën më të butë se të qingjit e kanë, prandaj vetëm e vetëm pse u dhimbsemi shtyhen edhe këta. (Mos të gaboju me u shkuar mendja se motivi kryesor i tyre, forca shpirtërore e tyre janë fondet me valuta të huaja apo mendjemadhësia). Këta mendjemëdhënja e lakmitarë mund të jenë në kafene, por mos ua përziëni kafenen me atdheun sepse ndaheni keq me ta.

Ku del rezultati i gjithë kësaj pune?

Ku është qëllimi i kësaj shtyrjeje?

Qëllimi është i njejtë, qëllimi çon ujë në një mulli. Që koha të kalojë e materialin tonë të grumbulluar ta zej pa e futë në përdorim edhe një dimër. Nga kjo del se "miqtë e tepërt", "të dashurit e mëdhenj", "patriotët e pakompromisë" nën maskën e dashurisë së madhe, por t'i vështrosh me syrin e së vërtetës dhe jo me syrin sentimental të dalin armiq pa maskë dhe shumë të dëmshëm.

Të hapet zjarri mbi këtë nyje!

Gjaku është derdhur në themele. Të gjithë, pa pritur askend, t'i rrokni kazmat, kacijat, tullat, gurët dhe ashtu siç dini, ashtu siç u thotë mendja e pagabueshme dhe e çliruar prej të gjitha fëlliqësive të psikologjisë lakmitare fillojani punës që të ndërtohet shtëpia jonë. Punoni ditën sa të mundeni. Ndërsa ne do të qëndrojmë këtu natën dhe me syrin e patrembur do ta ruajmë atë që ju e keni ndërtuar ditën. Prandaj të gjithë ata që vijnë natën qoftë për ta lëvizur edhe një guri të vetëm, apo një copë dheu të arës, ne as që do ta pyesim se çfarë gjuhe flet, do ta lëmë në vend.

* * *

Siç po e shihni, në të gjitha këto ngjarje, në të gjitha këto tortura, në të gjitha këto sherre, në gjithë këtë amulli gjithçka zhvillohet sipas një rendi të caktuar. Deri më tani ne kemi ditur se vetëm për të bërë një punë të mirë duhet të ketë rend e mjeshtri, por kjo nuk mjafton. Tani ne mësuam edhe

atë që është vështirësia e të gjitha vështirësive, se edhe në punët më të poshtra dhe më të liga, në egoizmin më të fëlliqur gjithçka zhvillohet në bazë të një rendi të caktuar por që bëhet me një shpejtësi aq të rrufeshme, sa vetëm me një memorje të fuqishme duke e kthyer filmin prapa, ne dallojmë çdo detal, ne dallojmë çdo moment kur ndjenja e shtazës e ka mundur atë të njeriut. Ka rregulla arti gjatë ndërtimit të një vepre, por është edhe arti tjetër i shkatërrimit të saj. Të këqijat e brendshme me ato të jashtme janë në një unitet dialektik dhe nuk mund të ndahen.

Ju folëm për *djemtë e vyeshëm, për kompetentët*, tek të cilët nuk ka kurrfar rregulli, tek të cilët çdo gjë e përfshinë spontaniteti, të cilët edhe tek ne, në bazë të rregullave të psikologjisë së tyre prishën çdo rregull, të cilët preokupim të vetëm, preokupim të parë dhe të fundit e kanë “vendin që u takon”, punën për të na e mbushur mendjen që t’u japim “*vendin që u takon*”.

Tani ju me të drejtë mund të pyesni se kush jemi ne që i *morëm nëpër gojë djemtë e haxhi babës* në këtë shkrim dhe në atë paraprak?

Kush jemi ne?

Kush jemi ne që në gjithë këtë amulli, në gjithë këtë pështjellim do të vejmë rregull. Kush jemi ne që jo vetëm djemtë e vyeshëm do t’i instalojmë në “vendin që u takon” por që kemi edhe aso aspiratash që gjithçka që na rrethon në realitetin tonë objektiv ta vejmë në vendin e vet. Ne jemi bijtë e nënës, ne jemi bijtë e nënave, ne jemi Pavël Vllasovët e Pellage Nillovnës, ne jemi Petro Zallamovët e Ana Krillovnës.

Kur i përcolli te dera Haxhi Baba djemëve të vyeshëm u tha: “Qëndroni në mesin e artë, mos dilni as të parët as të mbramët, aty do ta keni më së miri. Luftën në mes dy vetave shpesh i treti mund ta fitoj e ky i tretë jeni ju. Po iu përmbajtët kësaj porosie ju do të bëni një jetë shumë të rehatshme.” Për ta realizuar këtë mision ai djemëve të vet ua la një qese të trashë me të holla të huaja të cilat i kishte mbledhur si kishte ditur vetëm ai.

Kur nëna i përcolli djemtë e vet të vegjël ua tha po ato fjalë që ua tha edhe Shtatë Shaljanëve kur ranë te Shtojtë: “Luftoni me gjithë zemër edhe për lirinë time të grabitur. Në asnjë fortunë e në asnjë rrebesh mos u përkulni.” Për ta kryer këtë detyrë u dha në dorë atë shpatë, (penë, ide) të cilën bijtë e vet e bartën, brez pas brezi, dorë më dorë, të cilët ranë në fushë të betejës, të cilët dergjen burgjeve të papërkulur, të cilët në shtrat topash i shtriu natyra, të cilët armiku i vrau në atentate nëpër shtetet e Perëndimit.

Konkluzion për bashkimin

E pamë një mekanizëm të cilin e quajtëm si më të përshtatshmin për një masë sa më të gjërë që të kuptohet thelbi i përçarjes. U duk se secila ngjarje sado e vogël që ishte, e ka një bazë të lindjes së vet, ashtu siç e ka më pas edhe pasojën e vet. Kur armiku na e dha edhe një plagë të rëndë, në këtë moshë rinore të Kosovës ne nuk u stepëm. Ne e deshëm bashkimin me gjithë zemër, edhe pse edhe pas atentatit të 17 Jannarit 1982, përkundër goditjes së rëndë u treguam me fakte se ishim më të përgatiturit për vazhdimin e betejës. Ky fakt nuk na e rriti mendjen asnjëherë. Në ditët pas bashkimit, kur barra më e rëndë kishte ra mbi një grusht shokësh, pikërisht intrigat më të mëdha po kurdiseshin kundër tyre nëpër disa qytete të Zvicrës dhe Gjermanisë. As materialisht e as moralisht nuk kishim përkrahjen e tyre. Ndihma e vetme ishin artikujt dhe informatat që vinin në redaksi, por kjo përkrahje neutralizohej me një bilanc shumë negativ nga lumi i shpifjeve prapa kurrizit.

Një vit i tillë lufte me nerva të tendosura, një vit lufte në shumë drejtime na lodhi aq shumë sa na rraskapiti. Përkundër të gjitha këtyre, menduam

se të gjitha këto me kohë do të kalonin, se ishin pjellë e një situatë të jashtëzakonshme. Besuam se këta shokë ishin më të freskët se kishin më shumë energji, se do të luftonin më shumë dhe më mirë se ne. Për këtë ua dhamë një armë të mprehur në dorë. Por kjo nuk ndodhi kështu. Prej pretendimeve të tyre nuk mbeti asgjë. Aq goditje të mëdha na dha armiku gjatë vitit 1983 sa s'bëhet. Pasi u duk se ushtria jonë ishte çorientuar shumë, ne përsëri rrokëm armë të reja dhe u futëm në zjarr. Për një vit, nga qershori 1984 gjer më qershor 1985 ne u kalitëm aq shumë, u bëmë aq të fortë sa nuk do të na mundë askush.

Në tavolina mund të ketë armëpushime, mund të ketë marrëveshje për luftë kundër armikut të përbashkët. Në pikat që mund të mirremi vesh mund të ketë bashkëpunim. Bashkimi ka rend. Bashkimi i çelikt, bashkimi i pathyeshëm i bolshevikëve (shumicës socialdemokrate) të Kosovës ka me u bë vetëm në fushën e betejës ku ka me u vu në provë trimëria, urtësia dhe pathyeshmëria.

Qershor 1985, Bruksel

Pjesë nga një letër e H. Gërvallës

Lëter e hapur

Tri grupeve që, respektivisht organizatave që luftojnë në emrin e LRSZHJ-së

Që në fillim e shoh të udhës të theksoj se propozimi i parashtruar më poshtë, është mendim i lirë, i mbështetur në qëllimet më të **sinqerta**, të cilat ia ka imponuar koha dhe momenti çdo njeriu të ndershëm të popullit tonë e që jam i bindur se i ka parasysh secili prej jush.

.....
Madje, edhe nëse ekziston ndonjë grup apo organizatë tjetër me orientime dhe qëllime të drejta, mendojmë se është e udhës t'i bashkohet Lëvizjes së përgjithshme.

.....

Në bazë të këtyre dal me këtë propozim:
-që te tri grupet t'i autorizojnë përfaqësuesit e vet me të gjitha kompetencat e duhura, prej 3-5 vetave.
-bashkimi të bëhet pa asnjë kusht nga të tri grupet ekzistuese, respektivisht organizatat. (Po deshëm të arrihet mirëkuptimi, duhet t'i hedhim poshtë të gjitha pretendimet se njëra është e drejtë, se tjetra është më e fortë, apo se "akcila" është koka e kombit shqiptarë, pretendime këto megalomane, tendencioze, të cilat në mënyrë të drejtpërdrejtë apo tërthorazi shkojnë në dobi të armikut e që pengojnë bashkimin e lakmueshëm).

.....

.....

Po që se ky bashkim nuk arrihet, do të vërtetohet edhe njëherë se në mesin tonë ka njerëz që punojnë për armikun, do të vërtetohet papjekuria jonë në çështjen e madhe, e cila duhet të qëndroj mbi çdo interes personal dhe mbi çdo tendencë individuale dhe subjektive.

Duhet t'ua theksojmë shokëve të ndershëm që të marrin drejtqëndrimin dhe ta thonë fjalën e vet, çdo njëri në emër të kësaj çështjeje të madhe, të distancohet secili pa ngurrim, pa humbur kohë dhe pa luhatje prej grupeve, prej dinastive, familjarizmit, bajraktarizmit, përkatësive primitive fisnore e të odës dhe mbi të gjitha prej "Krerëve" që pengojnë bashkimin; ta thotë secili fjalën e vet haptas, mendimin e vet të lirë e konstruktiv, sepse siç ka

thekësuar Ismail Qemali, çdo shqiptar i ndershëm ka të drejtë të flasë në të mirë të kombit dhe atdheut.

Nder i madh është të përcaktohesh në shërbim të atdheut, ndërsa tradhti të vihesh në shërbim të individëve destruktivë, sepse forca qëndron në masë e jo në grupe e as individë.

Delemont – Zvicër
12 korrik 1985

Përgjigje në letrën e H. Gërvallës

Nga ti, H. Gërvalla e kemi marrë një letër të datës 12 korrik 1985. Ne e analizuam atë me kujdes, e lexuam disa herë, dhe këtu më poshtë po të japim përgjigjen tonë në letrën tuaj të datës së lartpërmendur.

Ne e dim se jeni vëllau i madh i dy vëllezërve që u vranë më 17 janar 1982 pranë Shtutgartit. Ky është një fakt shumë domethënës dhe i mirë për ne të gjithë, por për shkak të luftës sonë, karakterit të saj, fazave të zhvillimit të saj, vetëm kjo e dhënë nuk mjafton që ne të mirremi vesh në të gjitha pikat.

Prandaj prej teje kërkojmë:

1. Që të na tregosh për platformën tënde politike, pasi letra është shkruar në emrin personal, pasi ajo nuk na është e njohur plotësisht.
2. Të na tregosh se ne që na e ke dërguar këtë letër, si për kend na e ke dërguar? Sipas pikëpamjeve tuaja kush jemi ne në këtë rast para teje: A jemi grup, organizatë, dinasti, rreth familjar, bajraktarë, injorantë, grup i përkatësive primitive, komunistë, ballistë, liberal, demokratë apo nuk po e dijmë as vetë kush jemi e nuk po e shohim veten. Për këtë arsye ne kërkojmë ta dijmë se çka jemi para teje. Çka din ti për programin e statutin tonë dhe si qëndron në raport me to? Çka mendon për gazetën tonë dhe kujt i shërben ajo?
3. Të na tregosh se kush janë dy grupet tjera, që ua ke dërguar letrën dhe që je optimist se do t'i bashkosh të gjithë në një vend? Çfarë pikëpamjesh politike kanë, çfarë interesash mbrohen pas fjalëve dhe deklaratave të tyre nëpër gazeta? Cili është programi e statuti i tyre, pasi ne këto nuk i dijmë?

Të gjitha këto pika të ndryshimeve, të gjitha pikat e përbashkëta duhet t'i ketë të qarta një njeri që donë të bashkoj dikend, duhet t'i ketë të qarta një grup i cili donë të bashkohet me një tjetër.

Në të gjitha këto pika duami paraprakisht të sqarohemi më shumë nga ti para se nga ana jonë, të japim ty personalisht çfarëdo mendimi të mëtejshëm lidhur me (iniciativën) letrën tënde të hapur. Në vartësi nga ajo nga ajo se si do të na sqarosh në pikat që shënuam më lartë do të varet edhe qëndrimi e përgjegjia jonë në të ardhshmen.

22 korrik 1985, Stockholm

PËRFUNDIM

Letra paraprake e 22 korrikut është shkrimi i fundit që ia kam dërguar dikujt në cilësinë e anëtarit të një organizate. Nga dy shkrimet e mia të fundit, më të gjatat, të shkruara e të botuara në maj e qershor të vitit 1985 shpallet se gazetës (Zëri i Kosovës) të cilën ne e nxirrim duhet t'i

ndërrohet emri. Do të ndërrohej edhe emri i organizatës në të cilin vepronim.

Isha shumë i bindur dhe shumë i kënaqur për zhdukjen e përzierjeve të vitit 1984. Pikërisht në kohën kur mendoja se i kishim kaluar pjesët më të vështira të rrugës sonë, shokët më të afërt të organizatës në Zvicër e Gjermani kërkuan që makina e shkrimit me të cilën ishte nxjerrë gazeta në Suedi të dërgohet në Zvicër. Me kaq, në mënyrë shoqërore, përfunduan marrëdhëniet e mia praktike politike me ta, në kohën kur unë veç sa i kisha mbushur 27 vjet. Pra është fakt i vërtetë se të gjithë ata u larguan nga unë, ata u ndanë nga unë dhe jo unë nga ata. Që nga dalja ime jashtë Kosove, në qershor 1981, jam përpjekur që pa asnjë rezervë t'i qëndroj në disponim rrethit në të cilin jam gjendur dhe kurrë nuk kam thënë se nuk dua a nuk mundem t'a bëjë këtë ose atë punë që më është ngarkuar, nëse kam qenë i bindur se shkon në interes të popullit. Për shkak të mosmarrëveshjeve, në korrik 1983 pata kërkuar dorëheqje nga rrethi në të cilin veproja por më është bërë presion që të mos largohem. Tërheqjen e kërkesës time për dorëheqje e konsideroj të gabueshme. Por siç thuhet në hyrje të këtij libri, këtu nuk shqyrtohen rrethanat e hollësishme të asaj kohe më tepër se sa është shkruar në faqet e shtypit.

Se si mund ta ndiej veten dikush në vetmi të plotë, kur i largohet i gjithë rrethi kam gjetur disa shembuj të cilët për vite të tëra kanë qenë ngushëllim për mua. Por ngushëllimi më i madh ka qenë qartësimi i gjërave për vetëveten time, mbyllja e ciklit të parë, më të rëndësishëm të jetës sime.

Eshtë fakt se emri i Jusuf Gërvallës më ka futur në qendër të aktivitetit për Kosovën, në mërgim, në ato vite. Nuk jam plotësisht i sigurt se a kam nevojë dhe nëse po, deri në çfarë shkalle më duhet t'ia di për nderë mbiemrit të tij, për pushimin tim të merituar nga politika ilegale e emigracionit, nga e cila nuk kam marrë asnjë ftesë që të kthehem ndonjëherë.

H. Gërvalla u bashkua me Lëvizjen që kishte qendrën dhe gazetën në Zvicër dhe me sa kam dëgjuar iu dha një pozitë e lartë. Se çfarë përkrahje kishte nga ata që kishin qëndruar afër gazetës në Suedi nuk e di.

* * *

Duke u bazuar në të dhënat biografike dhe veprimtarinë time politike në Gjermani, në Mars të vitit 1984, Parisi, *Komuna* e *Parisit* më pranoi si qytetar të saj, më dha statusin e refugjatit politik me leje të përhershme të qëndrimit dhe një vend pune në një laborator të kimisë, gjë që ishte profesioni im i vërtetë. Eshtë e vërtetë se, *pas njëqind ditësh*, vet e lash Parisin dhe punën e ofruar me qëllim që t'u shërbej shokëve deri në çastin e fundit kur të gjithë ata u larguan nga unë në fund të korrikut 1985.

I mbetur vetëm për vetëm në anijen time, "në mes shtegëtisë së kësaj jete" në korrik 1985, i liruar nga të gjitha detyrimet politike, u gjenda para një problemi të ri navigimi, u gjeta në Arqipelagun e Stockholmit, në mes njëzetë e katërmijë ujdhesash, sa lundrimi nëpër Detin Jon, Mesdhe e Ngushticën e Stambollit, ku i kisha bërë hapat e parë, më dukej lojë. Thuhet se vetë nëndetëset e Posejdonit e kishin humbur rrugën në këto ujëra. I nisur për në Paris ku ende më priste puna, valët e të Zotit të detërave ndikuan që unë ta humbi orientimin. Ndikimi i shpirtrave mashtrues të Perëndive, pjesërisht e përkohësisht, m'u largua vetëm nën kujdesin e Nymfës C. Pasi e mora pak veten, kërkova t'a vazhdoj rrugën time por Nymfa ma preu: "Shumë je end për sa vjetë poshtë e lartë", "ke pa qytete e vise, njeh zakone e doke gjithfarë popujsh, shumë të ka vuajtur zemra në det me dallgë ndërsa je përpjekur shokët të shpëtosh. Tani do të qëndrosh këtu." Vetëm pas 20 vitesh, në saje të qëndresës së popullit, atyre që e vazhduan luftën dhe në mënyrë vendimtare falë intervenimit të A(lb)ferditës tek Zeusi m'u bë e mundur që ta shoh vendlindjen përsëri.

Tri udhëtime në drejtim të vendlindjes

Udhëtimi i parë në Tiranë

Ideali im ka qenë Shqipëria me të cilën fizikisht më ka nda largësia gjeografike. Takimi real thonë se ndryshon me atë që është idealizuar për dekada.

Në Shqipëri, për herë të parë në jetën time, kam qenë i ftuar të qëndroj nga 23 shtatori gjer më 1 tetor 1996. Më kanë thënë se “në Tiranë, në javën e fundit të Shtatorit disa ‘Perëndesha’ do të bëjnë gara në Pallatin e Kongreseve se kush do të jetë Miss Evropa. Për shkak se je më i singerti, më objektivi dhe ajo që është kryesorja, ke qenë qytetar i Parisit në ditët më të vështira, është vendosur që ti t’ia japësh mollën më të bukurës. Pranimi i kësaj detyre do të jep mundësi të zgjedhësh shpërblime të ndryshme.”

Besoni që po sa më kanë thënë se vëllaznit do të shtyhen se cili e ka nusen më të mirë, më të bukur, më të vyeshme, se cila çohet më heret e cila më vonë, se cila është e para që e fshin oborrin e cila ajo që e ndezë koftorin, e kam ditur se një sherr i madh ka me dalë, se gratë kanë me i prishë. Nuk e kam pranuar këtë detyrë vullnetarisht pasi kisha fakte të gjalla se çka do të ndodhë më vonë. Kam pranuar nga presioni i akuzave se nuk po dua t’i shërbej Shqipërisë së Shenjtë ashtu siç i kisha shërbyer dikur. Se cilat janë pasojat e kësaj gare, të cilat u shfaqën pas disa muajësh në vitin 1997 dihet nga të gjithë. Në kundërshtim me të gjitha faktet patën qarkullua disa akuza të paskurpullta se gjoja unë (i nisur nga lakmia personale), i kam sjellë dëme të mëdha Shqipërisë, për shkak të “Miss-it”.

Kthimi i parë në Shkup pas 17 vitesh

I pajisur me shënime të shumta, me emra kullash të djegura, me numra çadrash nëpër të gjitha kampet e refugjatëve, me numra telefonash nga gjithë Evropa ku gjendeshin të afërmit e refugjatëve, të cilët në këto vende ishin vendosur prej 30 gjer 3000 vjetë më parë, në mesin e prillit 1999 kam mbërrë në Maqedoni për t’u qëndruar afër Ankisëve e Askanëve në kohën më kritike për fatin e Dardanëve. Në luftë për shpëtimin e albanëve, edhe pse shumë prej tyre, e qëndrim zyrtarë tek ta ka qenë falja kultit të Prometeut, ishin përzier vetë Perënditë në krye me Alb-rightin, (Albfërditën) dhe Zeusin.

Ditën refugjatët nëpër çadra dëgjonin, përmes radiove që iu kishte shpërnda NATO-ja, lajmet e luftës. Përmes këtyre radiove lexoheshin shpalljet e pafund me të cilat ata kërkonin apo u tregonin të gjithë të afërmit nëpër të gjitha vendet se ku gjenden. Ata vizitoheshin nga mjek e motra medicinale e ngushlloheshin nga armata e punëtorëve të shoqatave humanitare dhe oficer të ushtrive që ishin vu në veprim për t’i çliruar. Në këto ditë dhimbje, duke pritur Ditën e Madhe, ata më së shumti i ngushllonte e gëzonte ardhja e natës sepse e dinin se NATA ishte e NATO-s, ishte koha e zhurmës së këndshme të fluturimit të aeroplanëve dhe e gjëmimeve nga ekspoldimi i projekteve, të cilat të drejtuara nga Apolloni qëllonin caqet e tyre. Ishte koha kur pilotët e saj shihnin më së miri.

Ka mendime të ndryshme se çfarë Force hyjnore i solli Pilotët e Forcës më të madhe të Botës në qiellin tonë për t’na shpëtuar. Disa mendojnë se Pilotët nuk ishin tjetër pos Proletarët e premtuar nga Prometeu. Të tjerë thonë se Pilotët mbi çatit tona i solli kënga e pëllumbave e disa i kundërshtojnë duke thënë se ata i solli fishkëllima e plumbave. Qindra mijëra refugjatë ishin të vendosur nëpër çadra e shtëpi private në Kosovë,

Shqipëri e Maqedoni. Prej kullave të djegura ata me vete kishin marrë vetëm sendet më të çmuara që mund t'i mbanin në dorë. Ata kishin mundur të shpëtonin dhe të merrnin me vete vetëm Penatet e tyre. Urdhëri për veprim Pilotëve u erdhi drejtpërdrejtë nga Zeusi. Se çka silltet në kokën e tij është punë me të cilët nuk duhet të preokupohen të vdekshëmit. Megjithatë mund ta them atë që e tha njëherë në televizion. “Para syve tanë një popull i tërë nën forcën e armëve dhunohet në mënyrën më të egër, vritet e dëbohet nga vatra e vet. Është detyrë e jona që ta ndërprejmë këtë dhunë sepse në të kundërtën njerëzit mund ta humbin Shpresën, besimin në Besim, besimin në Shpirtërat e të Parëve, në Penatet, në Mbretërinë Qiellore, në Mbretërinë Tokësore, në Drejtësinë Universale, në Republikën Universale.”

Në çadra bisedohej e jipeshin urata për pilotët, me aso ndjenjash e përjetimesh që fjalët ende presin për t'i pëshkruar. Besoj se ajo Forcë hyjnore e udhëzuese që i drejtonte Pilotët vinte në mënyrën më të plotë dhe krejtësisht të mjaftueshme nga ata që pinin lot. Aleatët kryesor dhe vendimtarë të Pilotëve ishin pilotët. Se nuk mund të jesh Pilot, pushtues, e zot i qiellit pa e marrë mandatin për t'i shpëtuar pi-lotët e tokës.

Në kampet e Maqedonisë për refugjatë kam përkthyer dhe kam përcjellur Ankisët, Askanët dhe gratë e Hektorëve të rënë në luftë për në shumë shtete prej Alba Longës e deri në St.Albans të Albionit, prej Amerike gjer në Australi.

Kapitullimi i ushtrisë dhunuese serbe më 9 qershor 1999 më ka gjetë në Kampin nr. 2 të Stenkovecit. Oficerët e ushtarët e Gjeneral kolonelit Sir Mike Jackson para të cilit përfaqësuesit e armatës okupuese e dhunuese, Gjeneralët Svetozar Marjanovic e Obrad Stevanovic kishin nënshkruar kapitullimin, në ato ditë kishin nevojë të madhe për persona me njohuri të mira gjuhësore, me njohuri të mira në reliefin gjuhësor e kulturor të popullit të Kosovës. Pas njohjes me ta, më kanë kërkuar dhe ofruar mundësinë që t'a shoqëroj hyrjen e tyre me helikopterët e me kolonën e parë në Kosovë, duke më thënë se kjo do të duhej të ishte dita që e kam pritur tërë jetën. Nuk e kam shfrytëzuar këtë mundësi në pritje të një dite tjetër. Në mes të qershorit jam larguar nga Maqedonia.

Kthimi i parë në Kosovë pas 20 vitesh

Pas çlirimit të Kosovës, dalngadalë po ktheheshin refugjatët e kohëve më të hershme dhe ata të fundit prej të gjitha skajeve të Babilonit. Filluan të kthehen vlerat më të rëndësishme për te, e në këtë drejtim edhe reliket. Për herë të parë, vetëm pasi kishin kaluar disa ditë më shumë se 20 vjetë, nga janari 1982, në tokën e Kosovës jam kthyer me atë aradhë që nga Egjipti solli eshtrat e Josefrit, me atë aeroplan, me atë grup luftëtarësh të mërgimit që nga Shtutgarti shoqëroi kthimin e eshtrave të Jusufit, Kadriut, në ditën e pritjes, në ditën e ditëlindjes së Bardhoshit, më 24 shkurt 2002.

14 mars 2006 Londër

Shënime për autorin:

Xhafer Durmishi lindi më 14 maj 1958 në fshatin Stanoc të poshtëm të komunës së Vushtërrisë. Nga arsimtarët e vetë të shkollës fillore angazhohet në organizatën “Lëvizja Nacionalçlirimtare e Kosovës dhe viseve të tjera shqiptare në Jugosllavi”. Në vitet 1977-1981 ka studiuar në Fakultetin Xehtar-Metalurgjik në Mitrovicë, në degën e Teknologjisë. Nga korriku 1981 gjendet pranë Vëllezërve Gërvalla në Shtutgart. Pas atentatit të 17 Janarit 1982, në mars 1982 vazhdon redaktimin e asaj gazete që më parë e kishte redaktuar Jusuf Gërvalla. Fillimisht në redaktimin e plotë dhe në përgatitjen teknike të gazetës kryesore të Lëvizjes për Republikë punon

gjer në mars 1983. Pas një qëndrimi prej 100 ditësh në Paris, në korrik 1984 vendoset në Suedi. Në korrik 1985 shërbimet e tij për çështjen apo në emër të çështjes shqiptare, nga rrethi që i kishte qëndruar afër, nuk konsiderohen të nevojshme dhe lirohet nga detyrimet politike.

Jeton në Suedi. Është përkthyesi i parë i autorizuar për përkthime në mes suedishtes e shqipes.

Adresa elektronike: durmishi1@hotmail.com